

Internationella skogsfrågor

Underlagsrapport från arbetsgrupp 4
inom nationellt skogsprogram

Författare

Lennart Ackzell, LRF skog

Per Björkman, We Effect

Lena Bruce, Sveaskog

Håkan Dahlfors, Business Sweden

Max Enander, Svenska kyrkan

Maria Hedblom, Skogstekniska klustret

Per Larsson, WWF

Johan Lindman, Stora Enso

Lina Palm / Hans Djurberg, SCA

Jonas Rönnerberg, Föreningen Skogen

Lotta Samuelson, SIWI Swedish Water House

Marie Simonsson, Skogsägarföreningen Norrskog

Jerker Thunberg, Sida

Ordförande för arbetsgruppen

Lena Bruce, Sveaskog

Lotta Samuelson, SIWI Swedish Water House

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	3
Ordförandena har ordet	5
Sammanfattning	6
Lista med förkortningar	10
1 Bakgrund och uppdrag.....	11
1.1 Bakgrund	11
1.2 Skogens roll i världen och i Sverige.....	11
1.3 Uppdraget.....	13
1.4 Uppdragets genomförande	14
1.5 Avgränsningar och övergripande frågeställning	15
1.6 Begrepp	15
2 Omvärldsanalys	19
2.1 Konsekvenser av trenderna	19
3 Målbilder.....	24
3.1 Sverige är ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och samhällsutveckling.....	25
3.2 Sverige leder utvecklingen av bioekonomi och skogsbaserade hållbara produkter och tjänster	25
4 Styrkor och svagheter.....	27
4.1 Skogens gröna guld – möjligheterna är stora men resurserna är begränsade	27
4.2 Skogen är motorn i en växande bioekonomi, men små och medelstora företag behöver stöd får att komma ut på globala marknader.....	28
4.3 Tydlig målbild men en osäker vägbeskrivning	29
4.4 Forskning, utbildning och innovationer i världsklass, men få söker sig till skogssfären	29
4.5 Gott rykte och skäl att vara stolt, men behöver en dos av ödmjukhet.....	30
5 Strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag.....	31
5.1 Strategisk rekommendation – Prioritera skog i svensk utrikespolitik	31
5.1.1 Åtgärdsförslag – Etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik.....	31
5.2 Strategisk rekommendation – Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv	34
5.2.1 Åtgärdsförslag – Öka internationell samverkan mellan forskning och näringsliv	34
5.2.2 Åtgärdsförslag – Stärk internationaliseringen av utbildning och fortbildning.....	36
5.2.3 Åtgärdsförslag – Stimulera internationella karriärvägar	38
5.3 Strategisk rekommendation – Integrera främjandet	40
5.3.1 Åtgärdsförslag – Stärk skogligt bistånd	40
5.3.2 Åtgärdsförslag – Brygga bistånds- och affärssamarbeten.....	42
5.3.3 Åtgärdsförslag – Främja export och handel i skogsnärings.....	45
5.3.4 Åtgärdsförslag – Stärk innovation och hållbar konsumtion av skogsbaserade produkter och tjänster	47
5.3.5 Åtgärdsförslag – Marknadsför Sverige internationellt	48
5.4 Strategisk rekommendation – Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsförslag	49
5.4.1 Åtgärdsförslag – Inrätta en organisation för internationella skogsförslag.....	50
6 Koppling till politiska mål och konsekvenser av rekommendationerna.....	53

6.1	Koppling till övergripande politiska mål och strategier	53
6.2	Konsekvensbedömning av strategiska rekommendationer	54
7	Bilagor	57
	Bilaga 1: Vägledning till arbetsgrupp 4	57
	Bilaga 2: Omvärldsanalys	60
	Bilaga 3: Översikt internationella skogsrelaterade processer/initiativ samt biståndsrelaterade aktiviteter ..	80
	Bilaga 4: Globala målen för hållbar utveckling	90

Ordförandena har ordet

Världen blir allt mindre, och förändringar sker i allt snabbare takt. Sveriges samverkan med omvärlden får därför en allt större roll för vår samhällsutveckling. Vi är en liten nation men ett stort skogsland.

Vår arbetsgrupp har arbetat med internationella skogsfrågor – hur vi som nation kan bli bättre på dela med oss av våra erfarenheter och kunskaper, produkter och tjänster för att bidra till hållbar utveckling globalt. Samtidigt har vi övervägt hur vi bättre kan ta del av internationella kunskaper och erfarenheter och använda dessa för att öka innovationstakten och konkurrenskraften och därmed stärka ett ökat värdeskapande från skogen i hela Sverige. Avsikten har varit att stärka vårt strategiska arbete för att säkra goda ramvillkor för Sverige.

De internationella frågorna innefattar en bred palett; från ett proaktivt påverkansarbete i internationella processer till att stärka drivkrafter för hållbar utveckling av handel och näringsliv men också främjande av hållbart skogsbruk och restaurering av skogar i ett landskapsperspektiv. Skogen har en stor roll att spela i den framtida omställningen till ett mer hållbart samhälle. Arbetet har präglats av en stark framtidstro. Skogen – det gröna guldet – kan bygga vårt hållbara samhälle, ge jobb och är grunden i en växande bioekonomi både i Sverige och globalt.

Denna rapport är resultatet från vårt arbete det senaste året. För oss ordförande har gruppens engagemang och kompetens varit ovärderlig, alla har bidragit i en öppen och konstruktiv dialog. Arbetsgruppens kompetens och breda sammansättning av organisationer och företag har möjliggjort bra diskussioner och vida perspektiv. Ett varmt tack riktas till alla deltagare och andra involverade för omfattande arbetsinsatser och värdefulla bidrag.

Det är vår förhoppning att detta arbete kommer till god nytta i det fortsatta arbetet med utformningen och realiseringen av det nationella skogsprogrammet.

Stockholm i september 2016

Lena Bruce och Lotta Samuelson

Sammanfattning

Inom regeringens pågående arbete med att ta fram ett skogsprogram ingår en omfattande dialogprocess med organisationer, myndigheter och civilsamhället. Som en del av processen har fyra arbetsgrupper haft i uppgift att ta fram underlagsrapporter till det kommande nationella skogsprogrammet. Arbetsgrupp 4 har inriktat sig på prioriteringar för skogsprogrammets internationella arbete. Gruppen har haft en bred sammansättning som möjliggjort belysning och hantering av ett brett spektrum av internationella skogsfrågor.

Med utgångspunkt från skogsprogrammets övergripande vision *Skogen – det gröna guldet – ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi* har arbetsgruppen formulerat en övergripande frågeställning för skogsprogrammets internationella dimension; *”Hur kan drivkrafterna för skogens hållbara värdeskapande stärkas för att utveckla Sverige och Sveriges roll och bidrag till hållbar global utveckling?”*.

Utifrån frågeställningen gjordes en omvärldsanalys för att identifiera förändringar i omvärlden och dess konsekvenser som väsentligt påverkar förutsättningarna att nå visionen. Två övergripande målbilder för nationella skogsprogrammets internationella dimension fram till 2030 formulerades; 1) *Sverige är ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och samhällsutveckling*, 2) *Sverige leder utvecklingen av bioekonomi och skogsbaserade hållbara produkter och tjänster*. En förutsättning för att nå dessa mål är att Sveriges aktörer är *”samordnade, säkra, starka och stolta i skogsfrågor”*, d.v.s. att Sverige utifrån en enad bild av vad hållbart skogsbruk innebär, med trovärdighet, kan visa att vi brukar skogens värden utan att förbruka dem samtidigt som vi bidrar till samhällets olika målsättningar. För strategiska rekommendationer av mer nationell karaktär se underlagsrapporter från övriga arbetsgrupper som arbetat parallellt med vår arbetsgrupp.

Gruppen lämnar tio åtgärdsförslag inom ramen för de fyra strategiska rekommendationerna:

1. Prioritera skog i svensk utrikespolitik
2. Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv
3. Integrera främjandet
4. Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsfrågor

Rekommendationsområdena är fristående men det finns starka synergier och förstärkningseffekter mellan dem. Tillsammans skapar de en proaktiv strategi för att stärka svenska skogssfärens kompetens, agerande på globala skogsrelaterade arenor och internationellt anseende. Därmed bedömer arbetsgruppen att värdeskapande och tillväxt ökar i Sverige, samtidigt som Sveriges roll och bidrag till global hållbar utveckling ökar, se figur 1.

Figur 1. Arbetsgruppens fyra fristående rekommendationsområden skapar tillsammans en proaktiv strategi för att stärka svenska skogssfärens kompetens, agerande på globala skogsrelaterade arenor och internationella anseende.

Sammanfattning av strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag

Strategisk rekommendation 1: Prioritera skog i svensk utrikespolitik

Mot bakgrund av skogens betydelse för svensk sysselsättning och samhällsutveckling, vår erfarenhet och kunskap om arbetet med hållbart brukande och den pågående omställningen till ett fossilfritt välfärdsland, kan, och bör, Sverige med trovärdighet och kraft prioritera skogens roll för en hållbar global utveckling i våra förbindelser med och politik gentemot andra länder.

Åtgärdsförslag: Etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik

Prioritera skogens roll och möjligheter för den globala hållbara samhällsutvecklingen och etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik. En handlingsplan med prioriterade sakfrågor blir en del av berörda departements verksamhetsplaner och ledarskap och samordning stärks genom inrättande av en skogsambassadör.

Strategisk rekommendation 2: Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv

Sverige behöver förstärka utbyten och samverkansytor med internationella universitet och utvecklingsnoder i näringslivet för att bibehålla vår ledande position i en allt mer globaliserad samtid. Vi har expertis och erfarenheter att dela med oss av men behöver också ökat inflöde av kunskap om omvärldens utveckling och innovativa landvinningar.

Åtgärdsförslag: Öka internationell samverkan mellan forskning och näringsliv

Intensifiera utbytet mellan skogligt relaterade svenska och internationella universitet, forskning och företagssamverkan. Utarbeta en strategi som identifierar och prioriterar internationella samarbetspartners samt förstärk finansiering till internationella forskningsprojekt och företagsutbyten.

Åtgärdsförslag: Stärk internationaliseringen av utbildning och fortbildning

Förenkla möjligheten till studentutbyten mellan svenska och utländska universitet, och stärk fortbildning som tar tillvara kompetensen hos nyanlända och andra personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Åtgärdsförslag: Stimulera internationella karriärvägar

Stimulera intresset för internationella skogligt relaterade frågor bland unga yrkesverksamma och studenter samt underlätta rekryteringen av erfarna svenskar till strategiskt viktiga positioner i internationella organisationer, bl.a. genom att inrätta ett mentorsprogram och stärka möjligheter till sekondering.

Strategisk rekommendation 3: Integrera främjandet

För att Sverige effektivt och långsiktigt ska bidra till global hållbar utveckling men också för att stärka svenskt skogsbaserat näringsliv, behövs en strategisk och stegvis ansats som brygger svenskt bistånd till bredare ekonomiskt samarbete, exempelvis export och import av skogligt baserade produkter och tjänster. Vi kallar detta för ”Integrerat främjande”, ett mer anpassat främjande som tar avstamp i olika länders behov. Genom att hjälpa länder att öka sin marknadsmognad utvecklas dessa länder samtidigt som det leder till ökat jobbskapande i Sverige.

Åtgärdsförslag: Stärk skogligt bistånd

Förbättra förutsättningarna för genomförande av Agenda 2030 och ett hållbart samhällsbyggande i utvecklingsländer genom att sätta ett tydligare fokus på restaurering och hållbart brukande av skogen i biståndsstrategier och i politiken för global utveckling.

Åtgärdsförslag: Brygga bistånds- och affärssamarbeten

Gör skogen till en pilotsektor för att integrera bistånds-, export- och handelsstrategier så att samarbeten kan upprätthållas och utvecklas när utvecklingssamarbeten fasas ut.

Åtgärdsförslag: Främja export och handel i skogsnäringen

Ta fram en handlingsplan för export och handel i skogsnäringen, med syfte att underlätta och påskynda export och internationalisering av svenska företag, primärt små och medelstora företag.

Åtgärdsförslag: Stärk innovation och hållbar konsumtion av skogsbaserade produkter och tjänster

Utforska vad Sverige och svenska aktörer kan och bör göra för att påverka utvecklingen av standarder, märkningar och innovationsupphandling för att främja hållbara biobaserade produkter och tjänster globalt.

Åtgärdsförslag: Marknadsför Sverige internationellt

Etablera Sverige som ett grönt varumärke "Sweden – Developed by Forests", dvs. en gemensam plattform för den svenska skogsfärens möjligheter att bidra till global hållbar utveckling och skapa en ökad efterfrågan på hållbara svenska skogsbaserade innovationer, produkter och tjänster.

Strategisk rekommendation 4: Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsfrågor

Framsynthet och förändringsförmåga är grundläggande förutsättningar för att Sverige ska fortsätta vara en konkurrenskraftig och respekterad samarbetspartner i såväl utvecklings- som affärssamarbeten. För att förstå och möta olika behov, ha kunskap och insikter om drivkrafterna på olika arenor samt känna till, analysera och dra slutsatser kring skeenden på marknader och i politiska processer behövs strategisk omvärldsbevakning och nationell samordning av internationella skogsfrågor som en del i det löpande arbetet med genomförandet av det nationella skogsprogrammet.

Åtgärdsförslag: Inrätta en organisation för internationella skogsfrågor

Inrätta en organisation för Strategisk Omvärldsbevakning och Ledning (SOL) i utvecklingen av det nationella skogsprogrammets internationella dimension. Ett sekretariat och ett internationellt skogspolicyråd utvecklar, förankrar och samordnar svenska skogssfären internationellt.

Konsekvenser av Arbetsgrupp 4:s rekommendationer och åtgärdsförslag

Arbetsgruppen bedömer övergripande att en tydlig prioritering av internationella skogsfrågor leder till en förbättrad strategisk styrning av svenska resurser, där vi effektivare utnyttjar Sveriges komparativa fördelar. Vår kunskaps- och resursbas kan då än mer verkningsfullt påverka internationella politiska processer i linje med de folkvaldas prioriterade målsättningar (en mer jämställd, hållbar utveckling med jobb och tillväxt för ökat välstånd som är förankrad i långsiktigt hållbart skogsbruk och markanvändning).

Lista med förkortningar

AF	Arbetsförmedlingen
ASEAN	Förbundet av sydostasiatiska nationer
CBD	Konventionen om biologisk mångfald
CIFOR	Centrum för internationell skogsbruksforskning
COFO	FAO:s skogsbrukskommitté
CSR	Corporate Social Responsibility - Företags samhällsansvar
EFI	Europeiska skogsforskningsinstitutet
EFTA	Europeiska frihandelssammanslutningen
EKN	Exportkreditnämnden
EU	Europeiska Unionen
EUFORGEN	Europeiska programmet för skogsgenetiska resurser
FAO	Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation
FN	Förenta Nationerna
FoU	Forskning och Utveckling
GMO	Genetiskt modifierade organismer
IIASA	International Institute for Applied Systems Analysis
ITTO	Internationella tropiska timmerorganisationen
IUFRO	Internationella unionen för skogsforskningsorganisationer
JPO	Junior Professional Officers
FLEGT	EU:s handlingsplan för skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel
KSLA	Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien
LULUCF	Markanvändning, förändring av markanvändning och skogsbruk
MEA	Multilateral miljöavtal
MFS	Minor Field Studies
NATO	Nordatlantiska fördragsorganisationen
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
PGU	Politiken för global utveckling
REDD+	Minskning av utsläpp från avskogning och degradering av skogsmark
SDGs	Globala målen för hållbar utveckling
SIDA	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
SIS	Svenska institutet för standarder
SIWI	Stockholm International Water Institute
SLU	Sveriges Lantbruksuniversitet
SMF	Små och medelstora företag
SNS	SamNordisk Skogsforskning
SOL	Organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (SOL) i utvecklingen av det nationella skogsprogrammets internationella, se strategisk rekommendation 5.4.1
TTIP	Transatlantiskt partnerskap för handel och investeringar
UNCED	FN-konferensen om miljö och utveckling
UNECE	FN:s regionala kommission för Europa
UNFCCC	FN:s klimatkonvention
UNFF	FN:s skogsforum
UNHCR	FN:s flyktingkommissariat
VR	Vetenskapsrådet

1 Bakgrund och uppdrag

1.1 Bakgrund

Inom regeringens pågående arbete med att ta fram ett nationellt skogsprogram för Sverige hålls en omfattande dialogprocess med organisationer, myndigheter och civilsamhället. Som en del av processen har fyra arbetsgrupper haft i uppgift att ta fram underlagsrapporter med åtgärdsförslag till regeringens fortsatta arbete med att ta fram ett nationellt skogsprogram. Arbetsgrupp 4, ”Internationella skogsfrågor” presenterar här sin slutliga underlagsrapport. Arbetsgruppen bidrog även till en lägesrapport i januari 2016¹.

1.2 Skogens roll i världen och i Sverige

I ett globalt perspektiv har skogar och trädlandskap en central roll för klimatet, biologisk mångfald, vattenflöden, kultur och ekonomisk utveckling. De är dessutom en källa till rekreation, upplevelser och livsmedelsförsörjning.

En stor global utmaning är hur de stora arealer utarmad skogsmark som är resultatet av avskogning och omfattande degradering, kan restaureras till produktiva marker och nyttjas till sin fulla potential². Hållbart nyttjande av skogar kan bidra till flertalet av de globala målen för hållbar utveckling i Förenta Nationernas (FN:s) Agenda 2030³ inte minst till fattigdomsbekämpning (mål 1), tryggad livsmedelsförsörjning (mål 2) tillgång till vatten (mål 6), hållbar energi (mål 7), industri, innovation och infrastruktur (mål 9), hållbar konsumtion och produktion (mål 12), klimatet (mål 13) och hållbart nyttjande av landbaserade ekosystemen (mål 15).

Sveriges skogslandskap har genomgått en omfattande restaurering de senaste 100-150 åren, från gravt utarmade till långsiktigt produktiva skogar. Med tiden har även fokus på miljö och sociala värden ökat, se bild 1 nedan. Till följd av framför allt industrialiseringen under 1800-talet utarmades vår skogsmark i stort sett över hela landet och allra mest i södra och mellersta Sverige. Lagstiftning, rådgivning, tydlig äganderätt samt skogsindustrins långsiktiga behov av tillgång till träråvara drev en framgångsrik återbeskogning. Steg för steg har Sverige under 1900-talet fram till nu utvecklat lagar, regler och förvaltningsystem, skogsbruks- och uppföljningsmetoder samt samverkansprocesser som syftar till att utveckla och förbättra såväl skogsbrukets produktivitet som miljöhänsyn och sociala värden, se bild 2 nedan. Detta omfattar samverkan mellan olika intressen och rättigheter, till exempel mellan skogsbruk och rennäring.

¹ http://www.regeringen.se/contentassets/5dfefdf2329f4f1a9ab0911466168ab7/2016_lagesrapport-arbetsgrupper_webb.pdf

² World Resources Institute har uppskattat att det finns potential att restaurera två miljarder hektar utarmad skogsmark. Flera internationella överenskommelser har gjorts de senaste åren för återskapande av skog, exempelvis the Bonn Challenge och the New York Declaration on Forests.

³ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>; se även de globala målen för hållbar utveckling listade i bilaga 4.

Bild 1: Utarmade ljunghälsmarker som planteras vid 1900-talets början (Fotograf okänd, bildrättigheter SLU:s bibliotek).

Bild 2: Marken restaurerades och skogen växer som aldrig förr. Foto: Leif Öster, Sveaskog

Även om Sveriges skogsareal utgör mindre än en procent av världens skogar så är vi idag en av världens största exportörer av sågade trävaror, papper och avsalumassa. Den skogsbaserade sektorn en av Sveriges viktigaste basnäringar. Vi har större arealer brukad skog, mer stående virkesvolym än vi haft sedan industrialiseringen inleddes och vi har en tekniskt högt utvecklad skogsindustri.. Sveriges skogspolitik baseras på principen frihet under ansvar, och har sedan 1993 målsättningar för både produktion

och miljö, liksom ambitioner att öka skogens sociala värden. Rådgivning, kontinuerlig uppföljning och vetenskaplig utvärdering av skogsbruksmetoder och annat nyttjande av skogen gör att vi kontinuerligt förbättrar användningen av den.

Sverige har erfarenheter och kunskap från vår egen skogshistoria och vår utveckling mot hållbart skogsbruk som kan bidra till hållbar utveckling i andra delar av världen. Förhållanden och förutsättningar varierar mycket mellan länder och genom en aktiv dialog kan vi skaffa oss förståelse för andra länders situationer och behov. På så sätt kan vi komma fram till vilka kunskaper och erfarenheter vi kan dela med oss av och anpassa våra insatser och bidrag så att det stödjer andra länders utveckling.

Med utgångspunkt i andra länders förhållanden och synsätt kan vi visa på de möjligheter och utmaningar vi ser i hållbart skogsbruk och främjandet av en växande bioekonomi. Under rätt förutsättningar har vi stor möjlighet att inspirera andra länder till att använda skogen hållbart, till nytta för klimat, vatten, biologisk mångfald, människor och industrier såväl lokalt som globalt. Sådana samarbeten kan också leda till nya affärsmöjligheter för svenska företag som erbjuder skogsbaserade varor och tjänster. På detta sätt har svenska skogsfären stora möjligheter att utveckla Sverige, men också Sveriges bidrag till hållbar utveckling globalt.

1.3 Uppdraget

Vid inledningen av arbetet med det nationella skogsprogrammet gavs varje arbetsgrupp områden att arbeta med inom ramen för den övergripande visionen i skogsprogrammet.

Visionen: Skogen – det gröna guldets – ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.

Arbetsgrupp 4 – internationella skogsfrågor – fick i uppdrag att lämna strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag utifrån nedanstående tre områden:

1. *Svenska prioriteringar för internationellt/EU-samarbete kring hållbart brukande av skog.* Omvärldsbevakning, rapportering och internationella åtaganden samt bistånd. Den svenska skogens roll för globala utmaningar och världens skogar i en växande bioekonomi. Mätning, uppföljning och kommunikation kring hållbart skogsbruk. Koppling till Europeiska Unionens (EU:s) skogsstrategi.
2. *Svensk kunskap* i global samverkan och på en globaliserad världsmarknad.
3. *Insatser för exportfrämjande* av skogens produkter och tjänster.

Vidare har arbetsgruppen getts vägledning i processen genom sekretariatet till det nationella skogsprogrammet⁴.

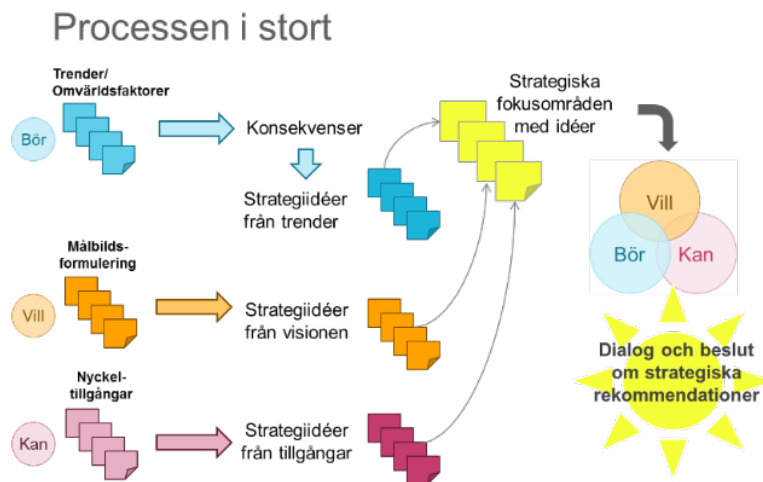
⁴ Vägledning till arbetsgrupp 4, se bilaga 1.

1.4 Uppdragets genomförande

De fyra arbetsgrupperna har arbetat parallellt med att ta fram underlag till det nationella skogsprogrammet. En sekretariatsfunktion vid Näringsdepartementet med stöd av Skogsstyrelsen och Kairos Future har bistått arbetsgrupperna i processen med att ta fram underlagsrapporter. Under hösten 2015 inleddes arbetet i varje arbetsgrupp med att lägga grunden för processen i stort, för att därefter gå in i arbetet med omvärldsanalys, vision, tillgångar och slutligen strategiska rekommendationer och konkreta åtgärdsförslag.

Arbetet har skett i en process med fyra distinkta faser (se figur 2):

1. Omvärldsanalys (BÖR): Vilka förändringar i omvärlden kommer ha väsentlig påverkan på förutsättningarna att nå visionen?
2. Utveckling av målbilder (VILL): Vilka målbilder bör vägleda arbetet utifrån den gemensamma visionen och arbetsgruppens specifika ämnesområde?
3. Inventering av resurser, tillgångar och begränsningar (KAN): Vad har vi att beakta i termer av resurser och tillgångar (ex. kompetenser, fysiska resurser, strukturella resurser etc.) och begränsningar i en svensk kontext?
4. Syntes i form av strategiska rekommendationer. Utifrån de tre perspektiven ovan genereras idéer till handling som sammanförs i strategiska rekommendationer och konkreta åtgärdsförslag.

Figur 2. Processens olika steg med BÖR/VILL/KAN fram till strategiska rekommendationer med åtgärdsförslag. Källa: Kairos Future.

1.5 Avgränsningar och övergripande frågeställning

Arbetsgrupp 4 har inriktat sig på prioriteringar för internationellt arbete. Med utgångspunkt från det nationella skogsprogrammets vision har arbetsgruppen formulerat en övergripande frågeställning.

"Hur kan drivkrafterna för skogens hållbara värdeskapande stärkas för att utveckla Sverige, och Sveriges roll och bidrag till hållbar global utveckling?"

I frågeställningen finns en dualitet som har genomsyrat arbetsgruppens arbete; vi har utvecklat åtgärdsförslag till Sveriges nationella skogsprogram som utvecklar Sverige och stärker vår roll på den internationella skogsarenan, men som också stärker Sveriges internationella roll och bidrag till global hållbar utveckling (se figur 3).

Figur 3. Arbetsgrupp 4:s frågeställning inkluderar hållbar utveckling både i Sverige och internationellt, figurelement från Sveaskog.

1.6 Begrepp

Agenda 2030

År 2015 antogs Agenda 2030 för en hållbar utveckling av alla länder i världen. Agendan omfattar 17 globala mål för hållbar utveckling, som kommer att vägleda policy och finansiering inom utvecklingsarbetet de kommande 15 åren. Agendan är en handlingsplan för människor, planetens och vårt välbefinnande och den befäster världsfreden under ökad frihet. De globala målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för

alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och hållbart nyttjande av naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga⁵.

Bioekonomi

Bioekonomin omfattar produktion av förnybara biologiska resurser och omvandling av dessa resurser och avfallsflöden till mervärdesprodukter, som mat, foder, biobaserade produkter och bioenergi⁶.

Arbetsgruppen inbegriper ekosystemtjänster och tjänsteprodukter som turism, jakt och fiske i begreppet bioekonomi.

Ekosystemtjänster

Produkter och tjänster från ekosystem som gynnar människor. Ofta anges fyra kategorier av ekosystemtjänster : stödjande, försörjande, reglerande och kulturella⁷.

Hållbart skogsbruk

Förvaltning och nyttjande av skog och skogsmark på ett sådant sätt, och i en sådan takt som upprätthåller dess biologiska mångfald, produktivitet, förnyingskapacitet, vitalitet och dess förmåga att nu och i framtiden fylla relevanta ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner på lokal, nationell och global nivå, och som inte skadar andra ekosystem⁸.

Hållbar utveckling

Utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov⁹.

Inkluderande förvaltningsmodell

En modell som baseras på omfattande samrådsprocesser i utveckling och implementering av politik, regelverk och förvaltningssystem.

Innovationsupphandling

Ett verktyg för offentlig sektor att genom sin upphandling av varor och tjänster bidra till utvecklingen av hållbara lösningar som möter viktiga samhällsutmaningar. En sådan upphandling syftar till att skapa marknader för nya ännu ej kommersialiserade lösningar samt till att förbättra befintliga produkter och tjänster genom att ställa högre klimat- och miljökrav på dem i upphandlingen.

Integrerat främjande

Politik för handel och främjande handlar om att främja svenska ekonomiska intressen och bilden av Sverige utomlands, för att underlätta export och import och möjliggöra ett ömsesidigt handelsutbyte med andra länder. Konceptet ”*integrerat främ-*

⁵ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

⁶ Europeiska Kommissionen 2012. Innovation för hållbar tillväxt: en bioekonomi för Europa. COM(2012) 60 final.

⁷ Millennium Ecosystem Assessment 2006.

⁸ Översättning av Forest Europe/Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe 1993, Resolution Helsinki 1: General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe.

⁹ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. 1987.

jande” som introduceras av arbetsgruppen bygger på denna definition men integrerar dessutom altruistiska intressen, exempelvis bistånd till och satsningar på hållbart skogsbruk och samhällsutveckling. Främjandet anpassas beroende på mottagandeland, marknadsmognad och förutsättningar.

Internationella skogsrelaterade processer

Processer där skogliga frågor behandlas finns i olika former och av olika karaktär. Vi har gjort åtskillnad mellan:

- *mellanstatliga processer* – där staten kan betraktas som ”processägare” – på olika nivåer (global, regional, EU). Utfallet av sådana processer är internationella policies eller lagstiftning;
- *forskningsnätverk/plattformar* – staten och/eller forskningsinstitut deltar i forskningssamarbete och utbyte;
- *marknadsbaserade processer* – privata aktörer och civilsamhället samarbetar för att uppnå frivilliga, marknadsbaserade lösningar såsom certifiering, standardisering;
- *utvecklingssamarbeten* – samverkan med internationella organisationer och genom bilateralt samarbete.

PGU – politiken för global utveckling

PGU har som mål att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Alla politikområden ska bidra till PGU som är centralt i genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringen rapporterar till riksdagen om PGU vartannat år¹⁰.

Restaurering

I rapporten används restaurering som ett samlingsord för återskapandet av skogsekosystemens förmåga att leverera ekonomiska, biologiska och sociala värden. Restaureringen kan variera mellan att återskapa produktionsskogar, skydda och utveckla ekosystemtjänster och/eller biologisk mångfald eller en kombination av dessa.

Skog

I rapporten används Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisations (FAO:s) definition av skog¹¹; Mark inom ett sammanhängande område större än 0,5 ha där träden har en höjd av mer än fem meter och där träd har en kronslutenhet av mer än tio procent eller har förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet på plats. Definitionen inkluderar inte mark som övervägande används för jordbruk eller tätbebyggelse.

Skogslandskap och trädlandskap

Termerna skogslandskap och trädlandskap används omväxlande för att resonera om skogens och trädens roll i ett multifunktionellt landskap. Sådana landskap varierar i trädensitet, alltifrån slutna skogar till träd i jordbrukslandskap, mindre trädbestånd och enstaka träd med olika funktioner (exempelvis vindfång, fruktträd, gränsmarkering, terrassering m.m.). Gränserna är flytande, men skogslandskap används generellt

¹⁰ Regeringens proposition

2002/03:122 Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling. Och Regeringens skrivelse 2015/16:182 Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030. Finns att ladda ner:

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/hallbar-utvecklingspolitik/sveriges-politik-for-global-utveckling/>

¹¹ FAO 2012. Forest Resources Assessment 2015. Terms and definitions.

när den huvudsakliga markanvändning är skydd och brukande av skog, medan trädlandskap används för mark där jordbruk eller bebyggelse kan dominera.

Skogssfären

Vi har valt att använda ordet ”skogssfären” för att tydliggöra att vi avser en bred tolkning av begreppet skogssektorn som innefattar skogsägare, skogsindustri, skogsentreprenörer, övrigt näringsliv som förädlar skogliga resurser till upplevelser, produkter och tjänster, förvaltare liksom relevanta delar av statsförvaltningen som myndigheter och akademien samt civilsamhället inklusive miljö- och övriga intressentorganisationer engagerade i skogliga frågor.

Standarder

Enligt Svenska Institutet för Standarder (SIS) kan en standard definieras som ett dokument, upprättat i konsensus och fastställt av erkänt organ, som för allmän och upprepad användning ger regler, riktlinjer eller kännetecken för aktiviteter eller deras resultat, i syfte att nå största möjliga reda i ett visst sammanhang. Globalt omhändertas standardiseringsarbetet främst av internationella standardiseringsorganisationen (ISO). Den europeiska motsvarigheten är den europeiska standardiseringskommittén (CEN) och för Sverige är det SIS. Därutöver – med särskild relevans för skogssfären – finns frivilliga, marknadsbaserade hållbarhetsstandarder, där de mest etablerade systemen är medlemmar i ISEAL Alliance (www.iseal.org)

System för samhällsstyrning

Termen används genomgående i rapporten, istället för det engelska ordet ”Governance”, för att beskriva ett samhälles styrelseformer, där representanter för myndigheter, akademien, civil samhället och näringsliv görs delaktiga i framtagandet av politiska förslag.

2 Omvärldsanalys

I omvärldsanalysen har arbetsgruppen identifierat och analyserat förändringar i omvärlden som väsentligt påverkar förutsättningarna att nå visionen. Utgångspunkterna för omvärldsanalysen har varit visionen för det nationella skogsprogrammet, vägledningen till arbetsgruppen och dess frågeställning (se avsnitt 1.3 och 1.5). I bilaga 2 beskrivs dessa trender, deras konsekvenser och hur de kopplar till frågeställningen med utgångspunkt från skogsprogrammets vision och målsättningar utförligt. Omvärldsanalysen gör inte anspråk på att vara heltäckande. Syftet med arbetet har varit att ringa in fokusområden för arbetsgruppens strategiska rekommendationer. Arbetsgruppen presenterade även en kortfattad summering av omvärldsanalysen i ”Lägesrapport arbetsgrupper inom nationellt skogsprogram”¹².

2.1 Konsekvenser av trenderna

Utifrån omvärldsanalysen identifierades elva konsekvenser som samlats i fyra konsekvensområden:

1. Ökad förändringshastighet
2. Förändrade marknadsförutsättningar
3. Förändrade politiska makt- och påverkansstrukturer
4. Förändrad syn på skog, skogsbruk, skogsprodukter och tjänster

Här följer en sammanfattande beskrivning av dessa konsekvensområden¹³.

Ökad förändringshastighet

Snabb teknikutveckling, växande och diversifierade informationsflöden, förändrade marknader, omvandlingar i näringslivet samt beteende- och värderingsförändringar hos människor driver allt snabbare förändringar i en allt mer omfattande globalisering. Den snabba utvecklingen sprider sig ojämnt över världen – geografiskt, men också i olika takt hos olika grupper i samhället. Ojämn utveckling bidrar till spänningar i samhället, både globalt och lokalt. Spänningarna består i allt från värderingar och synsätt, till förmåga och möjlighet att hantera utvecklingen. Utvecklingssamarbeten behövs för att bidra till fattigdomsminskning samt demokratisk och hållbar utveckling. För skogsrika länder har utvecklingssamarbeten relaterade till skogs sfären en stor potential att bidra till utvecklingsländernas hållbara utveckling.

Traditionella värdeskapande system, men också etablerade institutioner, utmanas och urholkas till förmån för nya kreativa lösningar och affärsmodeller^{14,15}.

¹² <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-nationellt-skogsprogram-for-sverige/arbetsgrupper-inom-det-nationella-skogsprogrammet/>

¹³ Bilaga 2 innehåller gruppens utförliga beskrivning av konsekvenser och konsekvensområden.

¹⁴ Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser 2009. De nya affärsmodellerna - värdeskapande affärsinnovationer. Dnr: 2009/275.

https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.201965214d8715afd13b959/1432665520146/Rapport_2010_09.pdf

¹⁵ Vinnova 2005. Värdeskapande innovationsmiljöer. VR 2005:15.

<http://www.vinnova.se/upload/EPIStorePDF/vr-05-15.pdf>

Skogsindustrier utvecklas, inte minst i syd, och nya konsumentmarknader uppstår i länder med växande befolkning och växande ekonomier. En allt snabbare utveckling sker också inom forskning och innovationer i den skogsrelaterade industrin, både i Sverige och globalt. Mängden akademiska skogsrelaterade forskningsinstitut ökar internationellt, inte minst i nya skogsindustriländer som Kina, Indonesien och Brasilien. För att Sverige ska fortsätta att ligga i framkant blir det viktigt att satsa på svensk skogsrelaterad utbildning, fortbildning, forskning och utveckling och stärkt samverkan med internationella utbildnings- och forskningsinstitutioner och innovationscentra^{16,17}.

En växande utmaning för svenska samhället – och dess aktörer inom politik, akademin, näringsliv och civilsamhälle – är att hitta vägar till konstruktiv dialog och samverkan, att balansera intressekonflikter samt att stärka drivkrafterna för att öka skogens värdeskapande. Detta förutsätter en hög aktivitet och närvaro av Sverige på den internationella policyarenan och en ökad flexibilitet, och löpande omvärldsanalys hos svenska aktörer. Genom en kombination av ökad och mer strategisk närvaro och aktivitet i internationella skogsrelaterade processer kan vi stärka drivkrafterna för hållbar skogsbaserad produktion och konsumtion. Detta tillsammans med mer fokus på skogsbaserade produkter och tjänster i utvecklings- och affärssamarbeten skulle öka Sveriges bidrag till global hållbar utveckling och Agenda 2030, samtidigt som vi stärker Sveriges konkurrenskraft globalt.

Förändrade marknadsförutsättningar

Snabb ekonomisk tillväxt i många av världens befolkningsrika länder, tillsammans med ökad tillgång till utbildning och hälsovård, genererar resurser för fattigdomsbekämpning och välbefinningsutveckling. Megatrender som urbanisering och digitalisering är globala, och en växande köpstark medelklass i utvecklingsländer medför betydande förändringar i marknadsförutsättningar och handelsströmmar. Producenter blir konsumenter, råvarumarknader blir konsumtionsmarknader och gränsen mellan utvecklade- och utvecklingsländer blir alltmer diffus. Kina, Indien, Vietnam, Sydafrika och Brasilien är exempel på länder med växande befolkning och växande ekonomier som blir allt viktigare konsumentmarknader för svensk exportindustri, samtidigt som deras skogsbaserade industri är under tillväxt. För Sveriges del blir det väsentligt med ett proaktivt exportfrämjande för den skogsbaserade industrin, som upprätthåller och stärker svenska företags relevans och attraktivitet på nya och växande marknader.

Drivkrafterna för samhällsutveckling varierar i olika delar av världen. För svenska aktörer på den globala marknaden är kunskap och insikter om drivkrafterna på olika marknader avgörande för framgångsrika samarbeten och affärsstrategier. Konsumenters värdering och efterfrågan på hållbara produkter får allt större genomslag och betydelse i många länder, däribland betydelsen av att skogsbaserade produkter och tjänster som kommer från hållbart skogsbruk. Utveckling och användning av globalt applicerbara certifieringssystem för skogsbruk och grödor som påverkar världens skogar (exempelvis spårbarhetssystem och andra verktyg) skapar nya möjligheter för marknadsaktörer och konsumenter även ”långt från skogen” att engagera sig i och påverka skogsfrågor. Samtidigt har lagstiftning som syftar till att motverka handel med olagligt avverkat virke och skogsprodukter under de senaste åren utvecklats

¹⁶ För svensk framgång inom forskning och innovation 2013–2016. Underlag till forsknings- och innovationsproposition från Vetenskapsrådet, VINNOVA, Formas, FAS, Statens energimyndighet och Rymdstyrelsen. <https://www.vr.se/download/18.65360ed133232dd75e8000802/For-Svensk-Framgang.pdf>

¹⁷ NRA Sweden 2012. En nationell strategisk forskningsagenda för den skogsbaserade näringen i Sverige. <http://www.formas.se/PageFiles/14548/NRA%202020.pdf>

inom såväl EU som på flera andra viktiga marknader. På samma sätt diskuteras lagstiftning runt hållbara biobaserade produkter och bioenergi. I vissa fall har det redan införts, exempelvis för flytande biodrivmedel. Lagstiftning kan på detta sätt gynna aktörer med ett utvecklat hållbarhetsarbete kring handel med skogsprodukter. Det ställer i sin tur ökade krav på övriga aktörer förutsatt att den inte försvårar för dessa produkter att nå marknaden.

En breddad kompetensbas inom svenska skogssfären ger ökad förståelse för och anpassning till nya marknadsförutsättningarna och omvärldsförändringar. Såväl ett stärkt jämställdhetsarbete som en bredare kulturell kompetensbas genom förbättrad integration bidrar till detta. Strategisk omvärldsanalys för att kunna förutse förändringar, och flexibilitet i att ställa om till nya förhållanden blir också viktigt för svenska producenter och tjänsteleverantörers konkurrenskraft.

Arbeten har blivit mindre platsberoende och det har blivit billigare och lättare för människor att bosätta sig i andra länder. Att det är lättare för människor att flytta dit där de bästa förutsättningar för arbete och privatliv finns medför en större risk för kompetensflykt och konkurrens om humankapital mellan länder och regioner¹⁸. Det blir därmed allt viktigare för Sveriges globala konkurrenskraft att säkra vår attraktivitet för personer, företag och institutioner med kunskap, kompetens samt investeringsmöjligheter.

Förändrade politiska makt- och påverkansstrukturer

Klimatförändringar, en växande global befolkning, ökad konkurrens om naturresurser och alltmer polariserade värderingar är utvecklingar som alla riskerar att öka geopolitiska spänningar i världen. Problemens globala och gränsöverskridande omfattning gör att integrerade lösningar och multilaterala överenskommelser, ibland i form av överstatliga regler, blir allt viktigare i många sammanhang¹⁹. Ökat fokus på gemensamma bindande regler (inom EU eller globalt) skapar förutsättningar för konkurrens på lika villkor, men innebär samtidigt ett minskat nationellt självbestämmande och ökar risken att gemensamt utvecklade, nationella uppfattningar inte tas hänsyn till på överstatlig nivå. Svensk representation i tongivande internationella organisationer och processer är angelägen, för att svensk erfarenhet, kunskap, värderingar och prioriteringar ska få genomslag i internationella överenskommelser och målsättningar.

Utveckling av handelsavtal mellan länder och regioner, fungerande finansiella system och robusta rättssystem blir en allt viktigare förutsättning för internationell handel och ekonomisk tillväxt. Detta är betydelsefullt för konkurrenskraften för ett litet och exportinriktat land som Sverige. För svensk del har vår möjlighet till handel stärkts till viss del genom vårt medlemskap i EU, även om den processen är viktad och svenska intressen måste balanseras mot andra medlemsländers intressen. Svensk delaktighet och inflytande i handelsrelaterade processer är en förutsättning för att vi ska kunna påverka spelreglerna till att gynna utvecklingen av skogens hållbara värdeskapande.

Förvaltningssystem som baseras på transparens, dialog och delaktighet ökar det sociala kapitalet i alla delar av samhället²⁰. System som uppmuntrar samverkan och stra-

¹⁸ Docquier & Rapoport 2012. Globalization, Brain Drain, and Development. *Journal of Economic Literature* 50(3), pp.681-730.

¹⁹ Se även bilaga 3 för en översikt av relevanta internationella processer.

²⁰ En skoglig case-study i detta hänseende beskrivs i: Magno 2001. Forest Devolution and Social Capital. *State-Civil Society Relations in the Philippines. Environmental History* 6(2), pp.264-286.

tegiska samarbeten inom, men kanske framför allt utanför konventionella strukturer och mellan sektorer ökar förtroendekapitalet mellan markägare, skogsbrukare, rennäring, civil- och naturvårdsorganisationer, industrin, akademien och myndigheter, och stärker förutsättningarna för en långsiktigt hållbar näring. En utvecklad hållbar skogsnäring som leder till fler arbetstillfällen, ökad försörjningsförmåga och som har god attraktionskraft för unga, kan öka förutsättningarna för goda livsbetingelser på landsbygden och därmed öka inflyttning till dessa områden. Detta gäller såväl i Sverige som andra länder med mogna ekonomier samt i utvecklingsländer. Sverige har i ett internationellt perspektiv väl utvecklade styrsystem som kan bidra till utvecklingen av andra länders system, såväl generellt som specifikt inom skogsbruk. Ökat fokus på skogen och den skogsbaserade sektorns produkter och tjänster i svenska utvecklings-samarbeten och svensk utrikespolitik skulle kunna bidra till flera centrala samhällsmål, inte minst till målen i Agenda 2030.

På många håll i världen ifrågasätts offentlig information allt mer²¹, i takt med att transparensen ökar och oegentligheter uppdagas i större omfattning. Konsumentinflyttandet växer genom ökad informationstillgänglighet och digitalisering, och kraven på hållbart producerade produkter och tjänster blir starkare. Det blir därmed viktigare för producenter att förmedla fakta och korrigera ”fel”²² på sätt som är relevanta och tillgängliga för många mottagare.

Förändrad syn på skog, skogsbruk, skogsprodukter & tjänster

Jordens växande befolkning och ett generellt ökat välstånd, i kombination med klimat- och miljöförändringar, ökar konkurrensen om naturresurserna²³. Mänskligheten behöver ställa om samhällen och livsstil mot mer hållbar konsumtion, mer förnybart och koldioxidsnålt, restaurera och bevara ekosystemen och utveckla hållbara samhällssystem och industrier. Strävan att ersätta icke förnyelsebara material med förnybara ökar efterfrågan på råvara från skog och jordbruk, och konkurrensen om markanvändning riskerar att öka²⁴. Restaurering av utarmade marker till produktiva och multifunktionella landskap blir allt viktigare för hållbar utvecklingen utveckling där hållbart naturresursutnyttjande är grunden i ett lönsamt, tillväxtskapande företagande i hela värdekedjan.

Traditionellt fokus på virkesproduktion har börjat luckrats upp till förmån för en bredare efterfrågan på skogens olika ekosystemtjänster liksom ekologisk kompensations. Det blir allt viktigare att förstå vilka krav som kommer att ställas på framtidens produkter för att kunna förbättra, och trovärdigt kommunicera, svenska skogsbaserade produkters och tjänsters hållbarhet. Lyckas vi med det kan efterfrågan efter dessa produkter öka både på den nationella och internationella marknaden. Förlorar marknaden däremot tilltron till hållbarheten i svenska skogsbaserade produkter och tjänster riskerar det att slå hårt mot efterfrågan på svensk skogsråvara, vilket påverkar Sveriges ekonomiska utveckling negativt. Det kan också minska förtroendet för, och efterfrågan på, Sveriges bidrag till globalt hållbart skogsbruk. Ett strategiskt och mer aktivt påverkansarbete i internationella processer behövs för att öka tilltron till hållbarheten i svenska skogsbaserade produkter och tjänster.

²¹ Se t.ex. Zhang et al. 2009. The revolution will be networked: the influence of social networking sites on political attitudes and behavior. *Social Science Computer Review*, June 12, 2009.

²² Se t.ex. Johnson & Kaye 2015. Site Effects. How reliance on social media influence confidence in the government and news media. *Social Science Computer Review* 33(2), pp.127-144.

²³ <http://www.unfpa.org/world-population-trends>

²⁴ OECD 2014. *Environmental Outlook to 2050*.

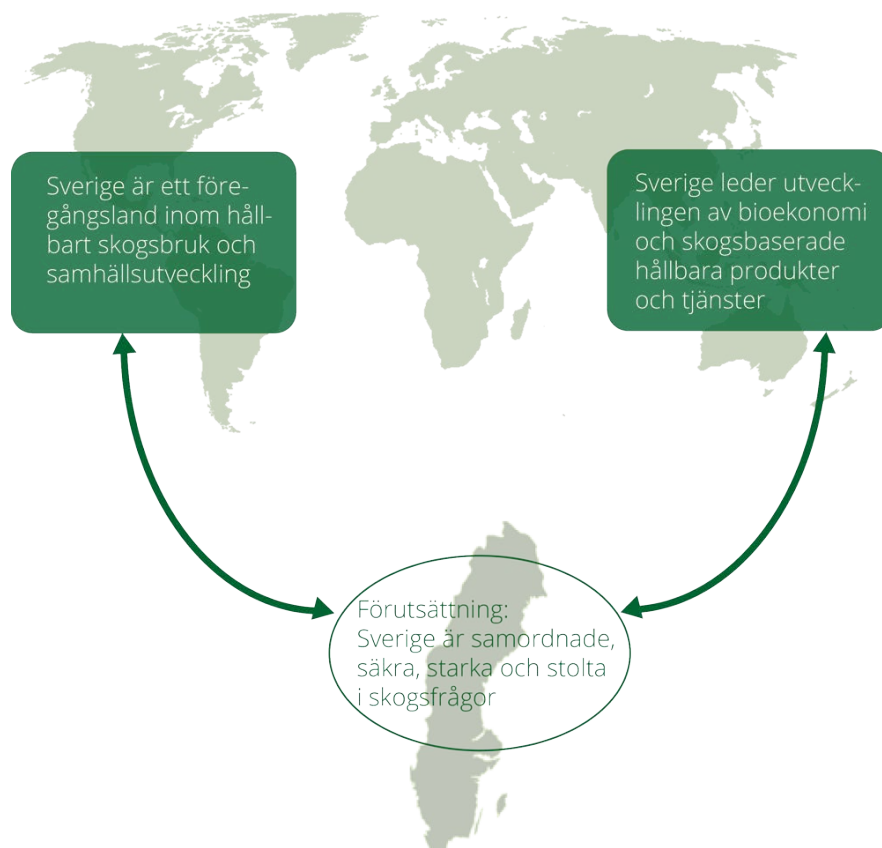
Hur skogens roll i klimatarbetet uppfattas kommer i hög grad påverka hur vi människor ser på skogen och virket som resurs och därmed de beslut som fattas såväl politiskt som i marknadsbaserade system. Lösningar för begränsning av, och anpassning till, oundvikliga climateffekter, tillgång till rent vatten och utjämning av vattenflöden, bevarande av biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster, utveckling av värdiga livsvillkor, lönsamma industrier och värdeskapande genom förnybara och cirkulära produkter, blir alltmer uppmärksammade och eftertraktade. De länder och aktörer som har smarta lösningar och utvecklad kompetens i dessa frågor kommer att ha stor möjlighet till såväl påverkan som kunskaps- och tjänsteexport. Erfarenhet och kunskap vunnit från restaureringsprocessen i den svenska skogen de senaste drygt 100 åren kan bidra till utvecklingen i andra delar av världen. Det kan också öka drivkrafterna till nya affärsmöjligheter för den svenska skogssfären både genom tillgång till nya marknader men även genom utvecklingen av nya produkter, tjänster och affärskoncept.

3 Målbilder

Arbetsgruppen har formulerat två övergripande målbilder för skogsprogrammets internationella dimension:

1. Sverige är ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och samhällsutveckling.
2. Sverige leder utvecklingen av bioekonomi och skogsbaserade hållbara produkter och tjänster.

Målbilderna uttrycker hur arbetsgrupp 4 vill att framtiden utvecklas fram till 2030 (se figur 4). Måluppfyllelsen förutsätter också att vi uppnått en stark samverkan i skogssfären i Sverige; att Sveriges aktörer är ”*samordnade, säkra, starka och stolta i skogsfrågor*”. Med det menar vi att Sverige utifrån en enad bild av vad hållbart skogsbruk innebär, med trovärdighet kan visa att vi brukar skogens värden utan att förbruka dem samtidigt som vi bidrar till samhällets olika målsättningar. Genom vår världsledande utbildning, forskning, produkt-, tjänste- och affärsutveckling inom bioekonomin har vi skapat en modell för omställningen mot ett fossilfritt välfärdssamhälle – vi har visat att det är både möjligt och samhällsekonomiskt lönsamt.

Figur 4. Arbetsgrupp 4:s målbilder (de två översta rutorna) samt förutsättningar som behöver uppnås i Sverige för att målbilderna ska kunna uppfyllas (nedre cirkeln).

3.1 Sverige är ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och samhällsutveckling

Sveriges skogskunnande, systemtänkande och inkluderande förvaltningsmodell är accepterad och inspirerar det globala arbetet med hållbar utveckling, bland annat i Agenda 2030, där skogens roll och möjligheter är central. Sverige och svenska aktörer spelar en aktiv och ledande roll i internationella processer av betydelse för Sverige och världens skogar, hållbart skogsbruk och handel med skogsbaserade produkter och tjänster²⁵.

Sverige har medverkat till att demokratiska och inkluderande skogspolicys och förvaltningssystem har fått stort globalt genomslag och används i fler och fler länder, anpassat till lokala förutsättningar. Det innefattar nära dialog och samarbete mellan förvaltning, akademien, markägare, rennäring, civilsamhälle, näringsliv och myndigheter, i hållbart skogsbruk sett i ett vidare landskapsperspektiv. Värnande om ägande- och nyttjanderätt samt respekt för mänskliga rättigheter är vägledande.

Hållbar markanvändning, jämställdhet, stärkta ägande- och nyttjanderättigheter samt kooperativa lösningar för småbrukare och urfolk är högt prioriterat inom svenskt utvecklingssamarbete. Svenska aktörer är efterfrågade internationellt för sin kunskap i god förvaltning och hållbart skogsbruk samt mångbruk av skogen och skogslandskapet.

Svenskt internationellt utvecklingssamarbete, handel med hållbart producerade produkter samt hållbara konsumtionsmönster har lett till ökade investeringar i arbetet för hållbart skogsbruk globalt, minskad avskogning, omfattande restaurering av utarmade skogar, stärkta ekosystemtjänster och biologisk mångfald samt minskad fattigdom. Ett hållbart brukande av jordens skogar har också minskat fossilberoendet, stabiliserat vattenflöden samt stärkt den demokratiska och jämställda samhällsutvecklingen världen över.

3.2 Sverige leder utvecklingen av bioekonomi och skogsbaserade hållbara produkter och tjänster

Svenskt näringsliv är i världsklass och svenskt skogsbruk är erkänt internationellt för att lyckas kombinera god lönsamhet och hög produktivitet med att framgångsrikt stärka sociala och miljömässiga värden.

Med skogen som bas utvecklas hållbar konsumtion och produktion som ger ett ökat värdeskapande i Sverige och globalt genom kontinuerligt framtagande och export av nya skogsbaserade hållbara produkter och tjänster. Detta har lett till en global medvetenhet om möjligheterna med det biobaserade cirkulära samhället där skogsägare får ersättning för de ekosystemtjänster de tillhandahåller. Det har i sin tur varit en stark drivkraft för ett breddat och mer hållbart nyttjande av skogar världen över, minskad avskogning samt restaurering av utarmad skogsmark.

²⁵ Se även bilaga 3 för en översikt av relevanta internationella processer.

Svensk handel och export har ökat markant med hjälp av nya hållbara produkter och tjänster som har sitt ursprung från skogen. Det svenska näringslivet i stort har gynnats av att utvecklingsarbetet är framgångsrikt i sin ambition att omvandla bi-ståndsländer till affärspartners.

Sverige har ett starkt varumärke som ett av världens mest attraktiva länder att besöka, studera, arbeta och investera i. Svensk forskning och utveckling lockar till sig kapitalplaceringar och globalt kunnande från en mängd olika branscher till det svenska näringslivet som anses världsledande inom den växande bioekonomin. Idéburna människor i hela landet med olika bakgrund och kön bärddar för en stark innovationskapacitet som driver fram kontinuerlig teknik-, produkt- och modellutveckling för fortsatt lönsamhet, som öppnar för lokal och regional företagsutveckling och bidrar till integrationen av alla människor i samhället.

4 Styrkor och svagheter

Arbetsgruppen inventerade styrkor och förhållanden där Sverige avviker eller har specifika utvecklingsområden som kan vara av relevans för visionen i det nationella skogsprogrammet. Nedan redovisas en sammanfattning av de aspekter gruppen belyste i sina diskussioner.

4.1 Skogens gröna guld – möjligheterna är stora men resurserna är begränsade

Mycket skog och rent vatten – stor råvarubas som driver på omställningen till en bioekonomi

Gott om skogsråvara möjliggör en omställning till en bioekonomi. Sverige har en lång tradition av skoglig inventering och insamling av data och statistik, vi har därför bra kunskap om våra skogliga resurser. Vår natur är relativt ren och attraktiv för turism och tillgången till vatten begränsar inte skogsbruket. Genom en inkluderande förvaltningsmodell har vi gemensamma målbilder, metoder och processer för att hantera utmaningar, exempelvis för att säkra rent vatten och bevara biologisk mångfald.

Kallt klimat gör att skogen växer långsamt

Sveriges nordliga läge med få träarter och kort växtsäsong ger låg virkesproduktion samt minskade möjligheter till variation av skogsprodukter. För att kompensera för detta så har Sverige utvecklat effektiv teknik, genom forskning och utveckling, samt system och arbetsformer för att skapa och bibehålla konkurrenskraft.

Kunskap och erfarenhet i god förvaltning och skogs kompetens

Sverige har idag tydliga ägande- och brukarrättigheter. Med digitaliserat och väl utvecklat kartmaterial för ägandestrukturer och markegenskaper kan vi följa skogen och skogsbrukets utveckling. Sverige har transparenta regelverk, med jämställda mål i skogsvårdslagen för produktion och miljö. För att öka transparens och minska ekonomiska risker på marknaden har vi en oberoende virkesmätning.

Sverige har en lång tradition av samarbete vilket har utvecklat samarbetsformer mellan olika aktörer (privata, offentliga samt internationella, akademi och civil samhället). Vår allemansrätt och vår starka föreningsrörelse (natur, skogsägare, friluftsliv etc.) har lett till att skogen är en naturlig del av svensk kultur.

Liten befolkning

Vi är beroende av export då den inhemska marknaden är liten. Vår storlek leder också till att vårt inflytande i EU:s omröstningar är begränsat. Sammantaget gör detta

oss beroende av omvärldens uppfattning och ställer stora krav på vår kommunikationsförmåga.

Svenskt skogsbruk är ifrågasatt nationellt och internationellt

Det är svårt att nå Sveriges uppsatta generationsmål för miljön ”Levande skogar”. Det bidrar till att svenskt skogsbruk är ifrågasatt, såväl i Sverige som internationellt. Den inhemska skogsdiskussionen har under de senaste åren tenderat att bli mer polariserad. Skogssfären har bl.a. fått kritik för sitt sätt att hantera samhällsdebatten och att kommunicera till allmänhet och kunder.

4.2 Skogen är motorn i en växande bioekonomi, men små och medelstora företag behöver stöd för att komma ut på globala marknader

Bra företagsklimat och starkt entreprenörskap

Sverige är ett företagsvänligt land och viljan till entreprenörskap är stor. Det finns politisk förståelse för företagandets ekonomiska betydelse samt en lång tradition av industriell utveckling. Mixen av små och medelstora företag (SMF) och stora företag skapar konkurrenskraftig flexibilitet och vi har entreprenörer som driver företag såväl i städer som på landsbygden.

Lönsamhet och långsiktighet

Det finns en ambition hos svenska företag att bruka skogen med ett långsiktigt hållbart perspektiv. Vi har en väl utvecklad och internationellt konkurrenskraftig skogsbruks- och förädlingsindustri. Vår industri har en resurs- och energieffektiv förädling av skogsråvaran. Det finns ett utvecklat systemperspektiv, med en samverkan för ökad totalnytta av skogsprodukter som ökar värde på skogen över tid.

Kunskap och kapital saknas hos små och medelstora företag för att investera på globala marknader

Idag saknas det en handlingsplan för att främja svensk export inom denna sektor. Det är lättare för större företag att nå ut på exportmarknader, än för SMF eftersom det inte finns tillräckligt med verktyg anpassade för dessa.

Ekonomiska- och myndighetskrav

Näringslivet uppfattar det som att det finns fördyrande regelverk, både nationellt och internationellt, som inte främjar svensk konkurrenskraft, utan i stället kan leda till företagsflytt och försämrad samhällsekonomi.

4.3 Tydlig målbild men en osäker vägbeskrivning

Skogsrelaterade frågor är inte prioriterat i utvecklingsamarbete

Idag är skogs- och markanvändning ur ett landskapsperspektiv inte politiskt prioriterat inom internationellt samarbete på policynivå, ej heller inom bistånd. Sverige har ett lågt deltagande i viktiga skogsprocesser. Vi är ett stort skogs- och biståndsland men det finns en bristande samverkan mellan bistånd och näringsliv.

Skogen för jämställdhet och demokratiskt rättssamhälle

Vi har en hög levnadsstandard och ett relativt jämlikt samhälle, med en utvecklad jämställd och demokratisk rättspraxis och ett starkt förtroende för institutioner. Svåra frågor hanteras ofta med hjälp av dialogprocesser och vi har en förmåga att enas om gemensamma förhållningssätt och regler, vilket har gett oss starka medborgarrörelser och såväl politisk som ekonomisk stabilitet.

Likriktning i skogsbruket

Skogssfären beskrivs som traditionell, inte jämställd och inte särskilt förändringsbenägen. Nya perspektiv och kompetenser får begränsat utrymme, vilket hämmar kreativitet, innovations- och konkurrenskraft.

4.4 Forskning, utbildning och innovationer i världsklass, men få söker sig till skogssfären

Forskning och utbildning i världsklass

Sverige är en av världens starkaste forskningsnationer. Vi har en generellt hög utbildningsnivå i hela landet, och det finns flera olika vägar till kompetensutveckling inom skogliga sektorer. Skogssfären har därför välutbildade och kompetenta skogsägare och entreprenörer.

Skoglig forskning bedrivs till stor del vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) men även vid flera andra universitet. Det finns även en stark forskningskompetens runt förädling av biomassa och andra skogliga värden. Genom vår aktiva skogsforskning har vi skogsbruksmetoder som är vetenskapligt förankrade.

Attraktionskraften i skogen är låg

Skogsnäringen har svårt att attrahera och rekrytera unga till utbildningar och Sverige har en snäv skoglig utbildning i ett internationellt sammanhang. Samverkan och utbyte inom forskning och utveckling är begränsad.

Idéburna människor och stark innovationskapacitet

Sverige har världens tredje mest innovativa ekonomi och stark innovationskapacitet i hela landet. Människor har frihet och förmåga att driva frågor för sitt eget och lokalsamhällets väl, som bäddar för sociala innovationer. Det finns en hög innovationskraft som driver fram ständig teknik- och modellutveckling för fortsatt lönsamhet. Sverige ser hela befolkningen (män och kvinnor, ung och gammal) som en resurs.

4.5 Gott rykte och skäl att vara stolt, men behöver en dos av ödmjukhet

Breda globala kontaktytor

Få kulturella och språkliga barriärer förenklar för svenskar att navigera i internationella sammanhang. Vi har generellt goda språkkunskaper, framför allt i engelska, vilket gör att vi har lätt att kommunicera med andra. Etablerade nätverk finns redan på många nivåer och inom olika intressegrupper. Sverige som skogsnation har en hög internationell trovärdighet, ett gott anseende inom bistånd och som affärspartner. Vi har också internationellt ett starkt varumärke ”hederliga svenskar”.

God infrastruktur och politisk/ekonomisk stabilitet

Sverige har en väl utvecklad infrastruktur som t.ex. vägar, energi, digital teknik, infoteknik, kartmaterial etc. Det är enkelt att leva och driva affärsverksamhet i Sverige. Vår politiska och ekonomiska stabilitet gör oss till ett attraktivt etableringsland.

Självgodhet

Emellanåt har den svenska skogssfären en övertro på sin egen förmåga, och en bristande förståelse och ödmjukhet för lokala förhållanden och frågornas komplexitet.

5 Strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag

5.1 Strategisk rekommendation – Prioritera skog i svensk utrikespolitik

Sverige är ett av världens skogstätaste länder, med 28 miljoner hektar skog som täcker 70 procent av landets yta. Skogen är landets främsta naturresurs och Sverige är världens tredje största exportör av papper, massa och sågade trävaror. Med utgångspunkt i Sveriges historia, naturgivna förutsättningar och marknadsställning har Sverige unika och betydande kunskaper, erfarenheter, lokalt engagemang, system för samhällsstyrning, forskning och resurser av avgörande strategisk betydelse för hållbar utveckling. Detta är centralt för såväl övergången till en bioekonomi som för att nå centrala nationella och internationella målsättningar, som de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030 och t.ex. EU:s klimat- och energiramverk 2030. Kunskaperna och erfarenheterna härrör från Sveriges eget återställande av skog och arbetet med att utveckla hållbart brukande av våra skogliga landskap och ekosystem men också från innovation och utveckling av nya skogsbaserade produkter i vår industri. Sverige har en särställning inom EU vad gäller skogens höga produktion och produktivitet. Vi är därför beroende av goda ramvillkor för handel och konkurrenskraft och i förlängningen synen på skog och skogsbruk internationellt.

Mot bakgrund av skogens betydelse, vår erfarenhet och kunskap om arbetet med hållbart brukande för vårt lands utveckling och för den pågående övergången till ett fossilfritt välfärdsland kan Sverige med trovärdighet och kraft prioritera skogens roll för en hållbar global utveckling i våra förbindelser med och politik gentemot andra länder.

5.1.1 Åtgärdsförslag – Etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik

Prioritera skogens roll och möjligheter för den globala hållbara samhällsutvecklingen och etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik. En handlingsplan med prioriterade sakfrågor blir en del av berörda departementens verksamhetsplaner och ledarskap och samordning stärks genom inrättande av en skogsambassadör.

Motiv/skäl

Genom en tydlig och välförankrad prioritering i svensk utrikespolitik om skogens avgörande betydelse för hållbar utveckling, ökar möjligheterna att nå centrala nationella och internationella mål, framför allt de globala målen för hållbar utveckling.

Sverige, som skogsnation och med en historisk utveckling av landet och dess skogsresurs, skulle genom en dylik prioritering stärka sin ställning och förbättra sina förutsättningar att utveckla en mer aktiv och ledande roll internationellt. Skogsfrågorna får en central roll i våra strategier för både utvecklingssamarbete och exportfrämjande.

Sverige stärker samtidigt basen för påverkan, strategisk samverkan och underlag för ställningstagande såväl regionalt, inom EU som internationellt i frågor som påverkar skogslandskapen och den skogsbaserade industrin.

Tillsammans bidrar detta till att skapa intresse och ökad acceptans för svenskt systemkunnande och vår inkluderande förvaltningsmodell. Indirekt lockas kapitalplaceringar och globalt kunnande från en mängd olika branscher till Sverige så att både sysselsättningen och exporten av tjänster och produkter ökar.

Genom förslaget prioriteras och etableras hållbart brukandet av skogslandskap och skogens roll i en växande bioekonomi, tillsammans med målen om jämställdhet och kvinnors självbestämmanderätt, som redan är en etablerad profilfråga genom den feministiska utrikespolitiken. Skogen som en svensk profilfråga i våra förbindelser med och politik gentemot andra länder förstärker våra insatser inom Agenda 2030, Politiken för global utveckling (PGU), utvecklingssamarbeten, exportfrämjande, relevant EU-arbete och politisk dialog på alla nivåer.

Sverige utnyttjar därigenom bättre sina historiska erfarenheter, sin marknadsledande ställning inom skogsindustri och komparativa fördelar för både egen utveckling/tillväxt och för att stödja en mer hållbar utveckling i världen.

Förslag till genomförande och åtgärder

En handlingsplan för skogen som profilfråga i utrikespolitiken

En prioritering omsätts genom centrala styrdokument inom Regeringskansliet och i dess förlängning i styrningen av relevanta myndigheter. Prioriteringen operationaliseras genom utarbetandet av en långsiktig målbild (2030) och en handlingsplan för de första fem åren. Handlingsplanen ska identifiera konkreta resultat, aktörer, verktyg och metoder samt ansvarsfördelning och styrning. Handlingsplanen blir en del av Utrikesdepartementets, Näringsdepartementets samt Miljö- och energidepartementets verksamhetsplaner som följs upp och uppdateras årligen. På så vis underlättas samordning av genomförande och resultat i utrikes-, utvecklings-, miljö-, främjande- och handelspolitiken.

Handlingsplanen bör också ha som målsättning att etablera och vidareutveckla dynamiska kontaktytor för ett effektivt agerande i internationella sammanhang (se vidare förslag 5.4) t.ex. samråd inför möten, i framför allt EU; initiativ till seminarier, hearings, samverkan mellan samtliga intressenter i skogsprogrammet eller internationella konferenser (t.ex. om skogens roll i Agenda 2030); och beställande av studier, analyser och utredningar.

Förslag till prioriterade sakfrågor

För den initiala fasen har arbetsgruppen enats om att följande sakfrågor bör drivas i den skogliga, gröna utrikespolitiken:

- ***Hållbar markanvändning, med***
 - krav på mänskliga rättigheter, med särskilt fokus på jämställdhet
 - behov av tydliga ägar- och nyttjanderättigheter, system för samhällsstyrning och inkluderande förvaltningsmodeller
 - behov att organisera småbrukare (jfr våra skogsägarföreningar)

- behov av återbeskogning, restaurering av utarmade skog- och trädlandskap för multifunktionalitet, samt bevarade och utvecklade ekosystemtjänster inklusive bevarande av biologisk mångfald, tryggad vattenförsörjning och produktion av skogsråvara
 - **Övergång till en bioekonomi, där**
 - långsiktig hållbarhet är ett centralt mål
 - den gröna, förnyelsebara resursen gynnas i strävan efter ett fossilfritt välfärdssamhälle
 - klimatfrågan är drivkraften för hållbart nyttjande av skog, ökad återbeskogning och minskad avskogning
 - hela bredden av skogliga ekosystemtjänster med sociala, miljö- och ekonomiska värden utvecklas
 - **Främjande av svensk handel med skogsbaserade produkter och tjänster, baserat på**
 - en hållbar och hög råvaruproduktion, med gynnsam kostnadsutveckling, produktivitet och konkurrenskraft och innovationsförmåga
 - hållbart företagande
 - öppna, liberala marknader
 - multilaterala lösningar i den globala samverkan
- och med hänsyn tagen till**
- ökande krav på hållbarhet
 - ökat inflytande av alltmer urbaniserade konsumenter
 - ändringar i handelsströmmar och konsumtionsmönster
 - politisering av den ekonomiska utveckling genom exempelvis handelsavtal, valutadoping och inslag av protektionism

Inrättande av en skogsambassadör

För att samordna och leda det praktiska genomförandet av skogen som en profilfråga i utrikespolitiken bör regeringen utse en skogsambassadör, med placering på Näringsdepartementet. Skogsambassadören bör bl.a. föra dialog med och vara ett stöd till berörda ambassader och ministrar i det aktiva högnivåfrämjandet av svenska skogsintressen och agera som dörröppnare. Skogsambassadören föreslås sitta som ordförande i det internationella skogspolicyrådet (åtgärdsförslag 5.4.1). Skogsambassadören kan därigenom fånga upp intryck och synpunkter från den breda svenska resursbasen.

Som stöd i proaktivt påverkansarbete utifrån handlingsplanen och de prioriterade sakfrågor föreslås även att statligt utsända skogs- eller bioekonomiattachéer placeras på strategiska nyckelposteringar, exempelvis i Bryssel, Washington och Peking.

Ansvarig för genomförande

Regeringskansliet, med Utrikesdepartementet, Näringsdepartementet och Miljö- och energidepartementet i spetsen, är den naturliga huvudaktören i genomförandet av förslaget. Även det skogliga näringslivet, akademien och ideella organisationer har en

roll att spela för att stödja genomförandet, t.ex. genom att samverka i linje med handlingsplanen och de prioriterade sakfrågorna, och delta i rådgivande grupper.

Resursbehov

Resurser behövs för att kunna utveckla och följa upp handlingsplanen. Genomförandet skulle faciliteras av konsultinsatser för t.ex. utvärdering av genomförda aktiviteter; analys av Sveriges komparativa fördelar i förhållande till länder i olika utvecklingsstadier (låg-, medel- och höginkomstländer) och med olika skogliga förutsättningar; identifiering av konkreta åtgärder inom olika politikområden. Budget för skogsambassadör och skogs- eller bioekonomiattachéerna hanteras inom Regeringskansliet.

5.2 Strategisk rekommendation – Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv

Utbildning och livslångt lärande är och förblir nyckelförutsättningar för både värdeskapande i Sverige och vårt bidrag till den globala hållbara utvecklingen. I internationella jämförelser rankas Sverige högt på innovation och kvaliteten på forskning och utbildning. Svenskt skogsbruk ses som kunskapsintensivt. För att bibehålla vår ledande position i en allt mer globaliserad samtid behöver Sverige öka sitt utbyte med omvärlden. Vi behöver stärka våra samverkansytter inom både utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv, för att dela med oss av våra kunskaper men också för att ta intryck av omvärldens utveckling, kunnande och innovativa landvinningar.

5.2.1 Åtgärdsförslag – Öka internationell samverkan mellan forskning och näringsliv

Intensifiera utbytet mellan skogligt relaterade svenska och internationella universitet, forskning och företagsamverkan. Utarbeta en strategi som identifierar och prioriterar internationella samarbetspartners samt förstärk finansiering till internationella forskningsprojekt och företagsutbyten.

Motiv/Skäl

För att fortsatt ligga i forskningens framkant, behålla spetskompetens samt fånga influenser från omvärlden i en allt mer globaliserad samtid behöver Sverige öka sin samverkan med andra universitet och forskningsinstitut, men också med internationella företag.

Det är av stor vikt att svenska universitet och högskolor får förbättrade förutsättningar att attrahera utländska forskare och gästprofessorer, liksom att ge möjlighet för svenska forskare och professorer att forska och utbyta erfarenheter vid andra universitet och högskolor. Erfarenhet visar att när internationella forskare knyts till svenska universitet och högskolor ökar den samlade kompetensen bland dessa och inflödet av internationella och nationella forskningsanslag ökar. Det kan bidra till att fler vetenskapliga rapporter publiceras och nätverket för svenska forskare ökar.

Genom ett ökat internationellt forskningsutbyte och företagssamverkan skapas också större möjligheter till innovationsutveckling och omsättning för svenska varor och tjänster.

Förslag till genomförande och åtgärder

Tydliggör en prioritering av lämpliga internationella samarbetspartners

En strategi utarbetas för att identifiera vilka internationella samarbetspartners och marknader/länder Sverige bör prioritera. Prioriteringen bör utgå från sakfrågorna i den skogliga utrikespolitiken (åtgärdsförslag 5.1.1). En ambition bör vara att gynna jämställdhet och tvärspektoriella satsningar. Behovet av att förstärka befintliga eller etablera nya innovations- och eller forskningscentra i Sverige bör också undersökas.

Utifrån strategin identifieras lämpliga partners (exempelvis universitet, institut och företag) för internationella samarbeten. Strategin revideras regelbundet i samråd med det internationella skogspolicyrådet (åtgärdsförslag 5.4.1).

Förstärkt forskningsfinansiering för internationell samverkan

I strategin bör även finansiering av internationella forskningsprojekt och företagsutbyten finnas med. Inom ramen för de svenska forskningsfinansiärernas verksamhet (Formas, Vetenskapsrådet, Vinnova) bör det finnas en prioritering av medel för ökad internationell samverkan. Det kräver i sin tur en tydlig breddning av mandatet för dessa finansiärer, genom tilläggsdirektiv i befintliga regleringsbrev. Svårigheter för internationella företag att delta i statligt finansierade forskningsprogram bör undanröjas för att få ökat inflöde av internationellt forskningskapital och kunskap till Sverige.

Sida bör även ändra sina prioriteringar för att förenkla för projekt med en tydlig skoglig koppling och internationell profil. Möjligheterna att få finansiering för mer marknadsnära forskningsprojekt bör även stärkas, i enlighet med de biståndsstrategier som föreslås i åtgärdsförslag 5.3.1 samt arbetssättet i åtgärdsförslag 5.3.2.

Ansvarig för genomförande

Strategin för prioritering av lämpliga internationella samarbetspartners och utpekandet av strategiska forskningsområden bör genomföras i samarbete mellan Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Universitetskanslern ihop med organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (åtgärdsförslag 5.4.1). Förändringen i regleringsbrevet för statligt finansierad forskning genomförs av Utbildningsdepartementet, Utrikesdepartementet och Näringsdepartementet.

Resursbehov

Bedömningen är att resurserna till ökad internationell samverkan behöver stärkas, även om en del av förslagen kan genomföras via omprioriteringar och förändrad styrning av befintliga medel. Gruppens bedömning är att arbetet med att skapa en strategi för prioritering av lämpliga internationella samarbetspartners kommer att kräva främst utredningsresurser samt att eventuella satsningar i internationella skogliga forskningscentra kommer att kräva ytterligare forskningsmedel.

5.2.2 Åtgärdsförslag – Stärk internationaliseringen av utbildning och fortbildning

Förenkla möjligheten till studentutbyten mellan svenska och utländska universitet, och stärk fortbildning som tar tillvara kompetensen hos nyanlända och andra personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Motiv/Skäl

Kunskapsarbeten blir alltmer dominerande och behovet av humankapital tilltar vilket också ökar konkurrensen om detsamma. Internationella studenter och forskare som verkar i Sverige kan stärka svensk utveckling genom att bidra med sin kunskap, idéer och synsätt. När dessa återvänder till sina hemländer överförs svenska erfarenheter och kunskap om t.ex. skogsskötselmetoder, processutveckling och förvaltningssystem till andra EU-länder och globalt. På sikt kan detta stärka internationellt utbyte och handel. Men endast en liten andel av världens utlandsstuderande (0,7 procent av 4,5 miljoner) väljer idag Sverige som land att studera i²⁶.

Traditionellt är samverkan mellan skogssektorn och andra sektorer begränsad, vilket kan försvåra innovation och samverkan. Samtidigt behöver hela skogssfären skapa en bredare kompetensbas för att bättre utnyttja hela samhällskapaciteten, såväl nationellt som internationellt. Näringen behöver också förstärka svensk närvaro på globala och regionala marknader samt få in nya infallsvinklar på företagande, produkt/tjänsteutveckling, skogsbruk eller värdering samt bättre förstå de olika globala marknaderna.

Kvaliteten på, och intresset för, skogliga utbildningar kan öka bland både nationella och internationella studenter genom att systematiskt utöka och lyfta fram de internationella komponenterna i programmen. Tvärvetenskapliga aspekter och möjligheterna till nya utbildningsvägar bör också framhävas. Utbildningen kan på sätt också bli en grund för att stärka och stimulera ökad internationalisering och tvärssektoriell samverkan även hos företag och organisationer.

För att stärka skogens roll som motor i samhällsutvecklingen och skapa karriärvägar för nya kompetenser in i skogssfären, bör också möjligheterna till praktik och snabbspår inom skogssfären stärkas.

Förslag till genomförande och åtgärder

Översyn och förtydligande av internationella komponenter i kursplaner

En analys behöver göras över vilka strategiska utbildningsområden Sverige har möjlighet och anledning att exportera, men också över vilka internationella kunskaper och erfarenheter som är efterfrågade av näringslivet. Analysen bör innefatta möjligheterna att sänka trösklarna för internationella studenter att delta i skogsrelaterade utbildningar. För att dra nytta av dessa satsningar bör Sverige även förenkla för utländska studenter att etablera sig i Sverige efter avslutad utbildning, till exempel via mentorsprogram som föreslås nedan eller utökade tillfälliga arbetsvisum.

²⁶ Sveriges exportstrategi, insats 20.

<http://www.regeringen.se/contentassets/e2b2f540107143e99907cbe604a87ce2/sveriges-exportstrategi.pdf>

Enskilda svenska universitet, högskolor och institut bör också förenkla för utomeuropeiska studenter att studera i Sverige genom att erbjuda fler engelskspråkiga kurser. Möjligheten att utforma nya mastersprogram bör utredas, exempelvis en tvärvetenskaplig master för internationella policyfrågor eller ett internationellt ambulerande mastersprogram med fokus på skogligt relevanta frågor.

Strategiska studentutbyten

Idag kan studenter från medlemsländer inom EU studera gratis i Sverige, men studenter från övriga världen måste betala studieavgifter. För att ge förutsättningar för universitet och utbildningsanstalter att ta emot utländska studenter bör medel för stipendier för internationella studenter ges, alternativt studieavgifterna slopas. Sverige bör även arbeta med strategiska samverkansavtal med länder som vill skicka studenter till Sverige för skoglig utbildning. Avtalet behöver inte innehålla krav på att en svensk ska genomföra motsvarande utbildning i det andra landet, men gynnas självklart av ömsesidigt utbyte med andra länder.

Sverige behöver också bli bättre på att marknadsföra sig internationellt för att öka andelen internationella studenter. Strategiska studentutbyten kan på ett positivt sätt öka kunskapen om svensk utbildnings- och forskningsmöjligheter. Nivån på utbildning och forskning bör även belysas i den svenska varumärkesplattformen som föreslås i åtgärdsförslag 5.3.5.

Praktik och praktisk fortbildning

En bred satsning på ”snabbspår” i form av inrättande av praktiktjänster kan öka andelen anställda med olika kulturella ursprung och bredda skogssfarens kompetensbas. Dessutom kan det ge människor erfarenheter som ökar deras möjligheter till fortsatt arbete inom skogssfären. Om förfarandet blir framgångsrikt kan konceptet exporteras, men satsningen som sådan bör främst riktas till att attrahera och möjliggöra för nya svenskar att finna ett yrke inom skogssektorn. Det finns redan initiativ med fokus på jämställdhetsfrågor, så kallade ”Skogskollo”²⁷, som efterfrågas internationellt. Möjligheterna att etablera internationella skogskollon ligger väl i linje med en svensk feministisk utrikespolitik.

Ansvarig för genomförande

En analys över strategiska utbildningsområden och strategiska studentutbyten görs som en enskild utredning under Näringsdepartementet i samverkan med Utbildningsdepartementet och i dialog med organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (åtgärdsförslag 5.4.1). En första genomlysning tar ca 1-2 år. Därefter genomförs en uppföljning vart femte år. I utredningen bör även svenskt näringsliv, Business Sweden och relevanta intresseorganisationer bjudas in.

För att utveckla möjligheterna till praktisk fortbildning kan exempelvis det regeringsuppdrag som lagts på SLU, i samverkan med Skogstekniska klustret (nationell ägare av Skogskollo) m.fl. kompletteras med ett uppdrag att lägga fram ett förslag till en internationell lansering. Universitet med skoglig utbildning kan även fungera som partner ihop med Arbetsförmedlingen (AF) för att stärka svensk fortbildning.

²⁷ <http://skogskollo.se/>

Resursbehov

Utredningarna om strategiska utbildningsområden och strategiska studentutbyten behöver medel för att genomföras, och kommer mest troligt att leda till ökat behov av medel för att finansiera studentutbyten. Ett avtal med Brasilien ”Students without borders” är ett exempel på ett befintligt initiativ på området²⁸.

Översynen av internationella komponenter i utbildningar och möjligheten till nya program, kan initieras utan ytterligare medel.

Företag som deltar med praktikplatser betalar lön enligt AF-reglementen för exempelvis infasningsjobb eller liknande. Detta innebär ökat utbildningsanslag till SLU och en omfördelning av medel inom AF.

5.2.3 Åtgärdsförslag – Stimulera internationella karriärvägar

Stimulera intresset för internationella skogligt relaterade frågor bland unga yrkesverksamma och studenter samt underlätta rekryteringen av erfarna svenskar till strategiskt viktiga positioner i internationella organisationer, bl.a. genom att inrätta ett mentorsprogram och stärka möjligheterna till sekondering.

Motiv/skäl

För att säkra jobbtillväxten och svensk samhällsutveckling behöver Sverige stärka sin förmåga att påverka EU:s policyutveckling av relevans för skogssfären och genomförande av Agenda 2030. Det i sin tur kräver att Sverige utvecklar och positionerar fler skogligt kompetenta svenskar liksom svensk know-how i skogligt relaterade områden i internationella företag och forskningsinstitut. För att bidra till förståelsen för svenskt skogsbruk och förvaltning, skogliga innovationer och omställningen till ett fossilfritt samhälle behöver fler skogsutbildade svenskar ta plats i viktiga internationella organisationer och myndigheter. En förutsättning för både unga och erfarna personer att satsa på en internationell karriär är att utlandstjänsten även innebär en ökad attraktivitet på arbetsmarknaden i Sverige vid återetableringen.

På sikt leder detta till att svenskt näringsliv stärker sin internationella närvaro, och att svensk påverkan på EU:s och den globala politiken ökar. Samtidigt kan ökade internationella influenser från hemvändande personal ge en positiv påverkan på utvecklingen i Sverige.

Förslag till genomförande och åtgärder

Instifta ett internationellt mentorsprogram

För att skapa intresse för internationella frågor bör ett mentorsprogram utvecklas för personer inom skogssfären som är intresserade av, eller har haft utlandstjänst. Syftet är att i större omfattning än idag ta tillvara den kompetens som finns hos personer med internationell erfarenhet, och sprida denna till personer med internationella ambitioner. Mentorerna bör finnas såväl för studenter och forskare som för entreprenörer

²⁸ <http://www.utbyten.se/sv/Om-oss/Nyheter-och-artiklar/Nyheter/Fler-brasilianska-studenter-till-Sverige-genom-nytt-samarbete/>

och specialister som vill etablera sig på den internationella arenan. Programmet bör även inkludera mentorer för utländska specialister och studenter på mastersnivå eller högre som vill etablera sig i det svenska näringslivet.

Stärka internationella karriärvägar

Det finns idag riktade satsningar för unga nyutexaminerade eller personer nära examen, att prova på internationellt arbete genom skogliga s.k. Minor Field Studies (MFS)²⁹ och Junior Professional Officers (JPO)³⁰. Dessa satsningar bör stärkas och det bör ges utökade möjligheter att med svensk finansiering sekondera fler erfarna personer med skoglig kompetens till att arbeta inom FN, EU, FAO eller andra relevanta internationella organisationer (i enlighet med de handlingsplaner som föreslås i åtgärdsförslag 5.1.1). Det ger dem möjlighet att föra ut svenska erfarenheter i dessa organisationer liksom möjlighet till informell bevakning av vad som pågår inom dem. Erfarenheter visar att det är enklare att få andra internationella tjänster efter en sådan period³¹. Utlandstjänstgöring bidrar också till utvecklingen av de organisationer som anställer personen efter utlandstjänstgöringen.

Ansvarig för genomförande

För att ett mentorsprogram ska fungera krävs att respektive organisation värdesätter internationell erfarenhet av olika slag. Omfattning och hemvist behöver utredas. KSLA, Business Sweden, Föreningen Skogen eller Svenska Institutet, skulle exempelvis kunna ta sig an ett uppdrag att koppla ihop skogssfären med intresserade kandidater. Regeringskansliet ansvarar för att i enlighet med den föreslagna prioriteringen av skog i svensk utrikespolitik (strategisk rekommendation 5.1) etablera svenskar på relevanta positioner, inklusive i internationella organisationer.

Resursbehov

Det behövs extra medel för att inrätta mentorsprogrammet. Regeringskansliet och berörda företag, organisationer och myndigheter bör också avsätta ytterligare medel för att stärka kommunikationen runt, och inrätta fler internationella sekonderingar, MFS- och JPO-program.

²⁹ <http://www.sida.se/svenska/engagera-dig/sidas-stipendier-och-praktikprogram>

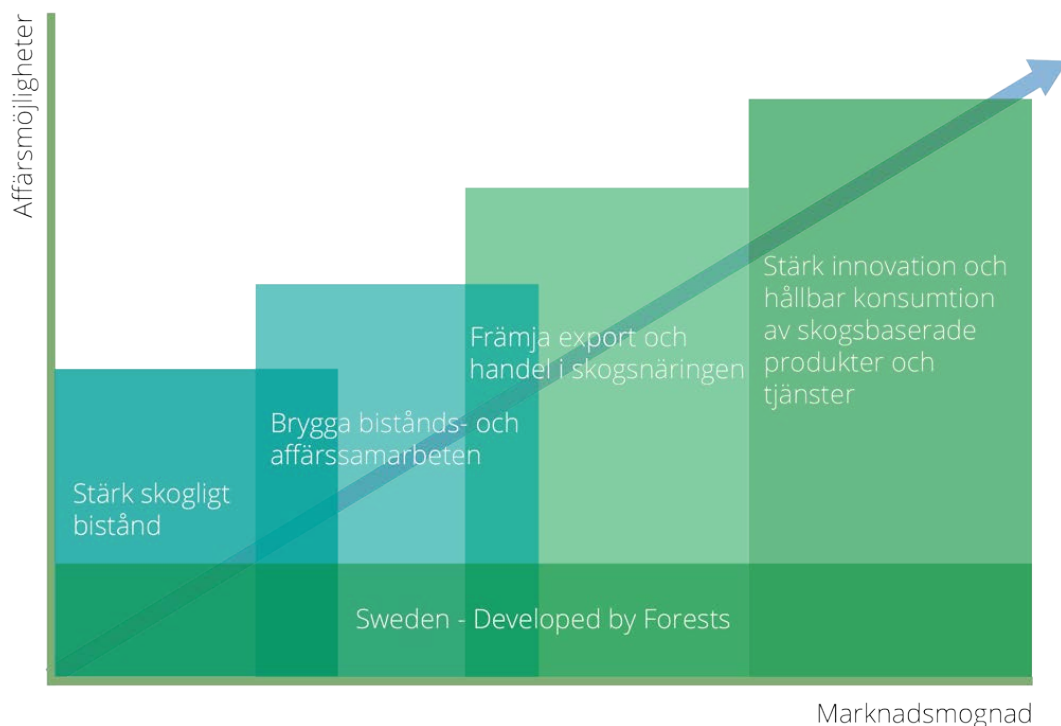
³⁰ <http://www.sida.se/svenska/engagera-dig/internationella-tjanster/jpo>

³¹ <http://www.ksla.se/publikationer/kslat/kslat-nr-7-2012/> och <http://www.ksla.se/wp-content/uploads/2016/01/KSLAT-2-2015-Skogsnaringens-framtida-kompetensforsorjning.pdf>

5.3 Strategisk rekommendation – Integrera främjandet

Politik för handel och främjande handlar om att främja svenska ekonomiska intressen och bilden av Sverige utomlands, för att underlätta export och import och möjliggöra ett ömsesidigt handelsutbyte med andra länder. Konceptet ”*integrerat främjande*” bygger på detta men integrerar dessutom altruistiska intressen, exempelvis bistånd till och satsningar på arbetet för hållbart skogsbruk och samhällsutveckling, i enlighet med målsättningar om att bidra till uppfyllandet av Agenda 2030 och de globala målen både i Sverige och internationellt. Genom att hjälpa länder att öka sin marknadsmognad utvecklas dessa länder samtidigt som det leder till ökat jobbskapande i Sverige. Främjandet anpassas beroende på mottagandeland, marknadsmognad och förutsättningar.

Olika insatser behövs för länder i olika nivåer av utveckling eller enskilda länders/regioners förutsättningar att utveckla hållbart skogsbruk. Integrerat främjande visualiseras i figur 5 nedan.

Figur 5. Samspelet mellan de olika åtgärdsförslagen inom den strategiska rekommendationen ”Integrerat främjande” med anpassade insatser utifrån olika marknadens mognad.

5.3.1 Åtgärdsförslag – Stärk skogligt bistånd

Förbättra förutsättningarna för genomförande av Agenda 2030 och ett hållbart samhällsbyggande i utvecklingsländer genom att sätta ett tydligare fokus på restaurering och hållbart brukande av skogen i biståndsstrategier och i politiken för global utveckling.

Motiv/skäl

Sverige har unika erfarenheter och bred kompetens vad gäller system för samhällsstyrning, jämställdhet, restaurering och hållbart brukande av skogslandskap. Skogen

var en avgörande resurs som lyfte Sverige ur fattigdom för mer än hundra år sedan och förblir fortfarande en viktig tillgång för vårt samhällsbyggande. Skogen förväntas också bli en möjliggörare för vår omställning till ett fossilfritt välfärdsland. Ett ökat fokus på skogen i svenskt bistånd där Sverige delar med sig av sina kunskaper och erfarenheter kan kraftfullt bidra till en process för social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling i andra länder. Bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbeten har därigenom stora förutsättningar att bidra till genomförandet av Agenda 2030 (se även strategisk rekommendation 5.1).

Förslag till genomförande och åtgärder

Sveriges bistånd och utvecklingssamarbete styrs idag av en rad olika tematiska och geografiska strategier. Specifika strategier finns också för multilaterala organisationer och EU. Biståndet omfattar också givarsamordning och policyarbete inom internationella organisationer och EU. För att stärka och tydliggöra det skogliga biståndet som ett verktyg för hållbart samhällsbygge i utvecklingsländer föreslår arbetsgruppen följande åtgärder:

Biståndsstrategier

Regeringen bör lyfta fram skogen som ett medel för att minska fattigdom och för att uppnå målen om hållbar utveckling i utrikespolitiken (åtgärdsförslag 5.1.1). För att möjliggöra detta behövs en tydligare styrning via de olika relevanta biståndsstrategierna och det årliga biståndsanslaget i statsbudgeten. Som komplement behövs en förbättrad uppföljning och utvärdering av effekterna av det svenska skogliga biståndet.

Givarsamordning och biståndseffektivitet

Ett av delmålen i Agenda 2030 handlar om att från alla källor och nivåer mobilisera betydande finansiella resurser för att skapa tillräckliga incitament för utveckling av ett hållbart brukande av skogsresurserna i utvecklingsländerna, inklusive återbeskogning, restaurering och bevarande. Idag har Sverige dock inga enkla och regelbundna system för att rapportera om resultaten av det skogliga biståndet. För att säkerställa hög biståndseffektivitet och givarsamordning bör Sverige därför utforska möjligheterna att stärka statistiken kring samtliga olika former av biståndsflöden till hållbart skogsbruk.

Påverkansarbete inom EU och internationella policyprocesser

Internationella dialoger och processer med anknytning till skogligt bistånd kan på ett avgörande sätt bidra till att uppnå såväl svenska som internationella biståndsmål (flertalet av målen i Agenda 2030 samt EU:s utvecklingssamarbete). Sverige bör därför betydligt mer aktivt delta i de internationella skogliga processer och dialoger som är av stor betydelse för utvecklingssamarbetet (t.ex. klimatförhandlingarna inom FN-systemet, inklusive REDD+³², FN:s skogsforum (UNFF), EU:s handlingsplan för skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel (FLEGT), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna). Påverkansarbetet bör särskilt inriktas mot EU som har en betydande årlig biståndsbudget.

³² REDD (Reducing emissions from deforestation and forest degradation) är ett system för att minska avskogning och degradering av skog som förhandlas inom ramen för FN:s klimatkonvention (UNFCCC). REDD+ innefattar även bevarande av skog, hållbart skogsbruk och ökad lagring av kol i skogen.

Ansvarig för genomförande

För att praktiskt stärka skogen inom biståndet bör en departementsövergripande arbetsgrupp under ledning av Utrikesdepartementet tillsättas. Denna grupp får i uppdrag att utveckla förslag och riktlinjer för en tydligare prioritering av skogen i regeringens styrande biståndsstrategier. Gruppen ska vidare vägleda och följa upp det årliga budgetarbetet för utgiftsområde 7 i nära samråd med det internationella skogspolicyrådet (åtgärdsförslag 5.4.1) för att stärka givarsamordningen, verka för ökad biståndseffektivitet.

Av särskild vikt är att skogens roll tydliggörs i de biståndsstrategier som inriktas på miljö samt social- och ekonomisk utveckling på landsbygden. Arbetsgruppen bör årligen föra en myndighetsdialog med berörda myndigheter där Sida särskilt bör uppmanas att rapportera om sitt skogliga bistånd. Sida bör därför också instrueras att utveckla metoder och insamling av statistik kring det skogliga biståndet. Svenska frivilligorganisationer med omfattande skogligt biståndsprogram är också viktiga aktörer vars erfarenheter och kontaktnät bör användas i större omfattning än vad som görs idag.

Resursbehov

Visst konsultstöd kan behövas för utarbetandet av förslagen och riktlinjerna för det skogliga biståndet samt för en oberoende och regelbunden utvärdering av biståndsin-satserna. Denna utvärdering bör förslagsvis ske en gång per mandatperiod, som ett inspel till revideringen av den handlingsplan som föreslås i 5.1 Skogen – en profil-fråga för svensk utrikespolitik. Resurser kan också komma att krävas för utvecklingen av metoder och statistik samt för uppföljningen av det skogliga biståndet. Ett resurs-behov finns även för framtagande av rapporter och kommunikationsinsatser som bidrar till marknadsföringen av den breda svenska skogs kompetensen som finns i anslutning till i biståndet, t.ex. som en del av varumärket Sweden – Developed by Forests (åtgärdsförslag 5.3.5).

5.3.2 Åtgärdsförslag – Brygga bistånds- och affärssamarbeten

Gör skogen till en pilotsektor för att integrera bistånds-, export- och handelsstrategier så att samarbeten kan upprätthållas och utvecklas när utvecklingssamarbeten fasas ut.

Motiv/skäl

Flera länder som Sverige haft ett långsiktigt biståndssamarbete med har haft en god ekonomisk utveckling och biståndet har fasats ut (t.ex. Sydafrika, Indien, Vietnam). Den nuvarande snabba ekonomiska utvecklingen i delar av Afrika och Asien (t.ex. Tanzania, Kenya, Mocambique, Zambia och Bangladesh) leder till att biståndet succesivt fasas ut i ytterligare länder under kommande 10-års period. De goda relationer som ”främjats” genom biståndet går relativt snabbt förlorade och därmed också svenska marknads fördelar.

Erfarenheten från länder där biståndet fasats ut visar att innovativa svenska företag (ofta SMF), med kompetens som efterfrågas i länderna – exempelvis inom miljötek-

nik, hållbara energi- och vatten system och skoglig inventering och restaurering inte har ekonomisk styrka att ta steget ut på nya tillväxtmarknader.

Skogssfären har stor potential att brygga övergången mellan bistånd och affärssamarbete, främja ett hållbart samhällsbygge och en tidig omställning till bioekonomi. För att uppnå dessa effekter krävs mer, och nya typer av samverkan mellan svenska myndigheter, organisationer, utbildningsinstitut och motsvarande institutioner i tidigare biståndsberättigade länder. Samverkansinitiativ som syftar till erfarenhetsutbyten och kapacitetsutveckling inom förvaltning och hållbart skogsbruk och samhällsbygge har idag svårt att hitta finansiering.

Förslag till genomförande och åtgärder

Integrerade strategier för övergång från bistånd till bredare ekonomiskt samarbete

Inom ramen för Sveriges exportstrategi har fem pilotländer (Kenya, Zambia, Tanzania, Bangladesh, Bolivia) identifierats för att testa hur övergången från bistånds- till handelsbaserade relationer kan hanteras strategiskt. Skogssektorn föreslås utgöra en pilotsektor för att utveckla en effektiv brygga mellan bistånds- och affärssamarbete. Baserat på lärdom från de fem pilotländerna ovan bör riktlinjer tas fram för hur Sverige strategiskt bör agera i övergången från bistånd till affärssamarbete.

En statlig flexibel finansieringsmekanism för skogliga små och medelstora företag

Det behövs även en statlig flexibel finansieringsmekanism som kan underlätta för små och medelstora företag att initiera och utveckla affärsrelationer på nya tillväxtmarknader. SMF, innovativa mikroföretag och entreprenörer har en potential att växa stort på tillväxtmarknader. Ett flertal av dessa företag sitter på innovativa lösningar, både produkter och tjänster, som samarbetsländerna efterfrågar i sitt hållbara samhällsbygge. Dessa SMF är ofta begränsade till en mycket liten hemmamarknad och är därför villiga att satsa direkt på en exportmarknad om stöd erbjuds. Stödet till dessa SMF kan ta olika form, i exempelvis bidrag, garantier, riskkapital och lån. Inledningsvis bör denna mekanism rikta sig till de fem pilotländer som identifierats inom ramen för Sveriges exportstrategi. Tidiga erfarenheter från dessa initiativ och insatser bör följas löpande, och sammanställas i en utvärdering inom fem år.

Politik för global utveckling

Politiska beslut som fattas i Sverige har ofta global påverkan. Kärnan i politiken för global utveckling (PGU) är att de politiska beslut som fattas i Sverige ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Det handlar om att granska åtgärder och beslut för att identifiera vilka positiva eller negativa effekter de har på hållbar utveckling och mänskliga rättigheter, i synnerhet fattiga människors rättigheter. Genom ett ökat fokus på skog bör berörda departement, myndigheter och intressenter arbeta och agera mer samordnat inom sitt PGU-arbete. För att förbättra samordning mellan olika verksamma aktörer så bör samarbetsländer mötas av ett samlat svenskt "PGU-fönster" när det gäller hållbart nyttjandet av naturresurser i skogslandskap.

Ansvarig för genomförande

När det gäller integrerade strategier för övergången från bistånd till bredare ekonomiskt samarbetet krävs ett nära samarbete mellan Utrikesdepartementet, ambassaderna, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Business Sweden, Svenska Institutet och Svenskt Näringsliv för att hitta former för ett mer integrerat arbete med exportfrämjande, handel och bistånd. Detta görs lämpligen i uppföljningen av genomförandet av Sveriges exportstrategi, insats 8, som särskilt berör övergången från bistånd till bredare ekonomiskt samarbete.

När det gäller denna statliga finansieringsmekanism för skogliga SMFs föreslås den få sin hemvist under Exportkreditnämnden (EKN) eller Swedfund. EKN eller Swedfund bör således få ett särskilt uppdrag att öppna upp ett investeringsfönster för skogligt relaterade SMF.

Tydliga klustergrupper, så som SIWI³³ Swedish Water House skog och vattenkluster³⁴, får genom tänkbara samarbetspartners i ett samarbetsland inom biståndet möjlighet att komma i kontakt med en palett av olika svenska aktörer, inklusive myndigheter, akademien, civilsamhället och näringsliv – ett möjligt ”PGU-fönster”. Det skulle möjliggöra att ett mer behovsanpassat och flexibelt samarbete utvecklas som berikar alla parter.

Resursbehov

Förslaget handlar inte enbart om nya resursbehov utan mer om en omprioritering av existerande främjanderesurser, liksom ett politiskt ställningstagande kring hur biståndsmedel kan användas för att underlätta en övergång till bredare ekonomiska samarbetsrelationer och skapa samverkan mellan aktörer i Sverige och biståndslandet.

Stora satsningar på främjande finns redan (Sveriges exportstrategi, Business Sweden, Utlandsmyndigheterna, Svenska institutet, etc.) men också hållbara statliga investeringar (Swedfund) genom riskkapital och etableringsstöd för investeringar på tillväxtmarknader. Få av dessa berör dock de länder där Sverige har, eller har haft, långsiktigt utvecklingssamarbete där skogen utgjort en viktig del.

Den flexibla finansieringsmekanismen bedöms kräva en budget om 20 till 30 miljoner SEK per år. Även ”PGU-fönstret” kan behöva medel för att skapa och upprätthålla nätverk av svenska aktörer som önskar samverka gällande hållbart nyttjande av naturresurser.

³³ SIWI Stockholm International Water Institute.

³⁴ <http://www.swedishwaterhouse.se/sv/klustergrupper/vatten-och-skog/>

5.3.3 Åtgärdsförslag – Främja export och handel i skogsnäringen

Ta fram en handlingsplan för export och handel i skogsnäringen, med syfte att underlätta och påskynda export och internationalisering av svenska företag, primärt små och medelstora företag.

Motiv/skäl

Växande små och medelstora företag är avgörande för jobbskapandet i hela landet. För svenska företag är hemmamarknaden begränsad och möjligheten att växa genom export och internationalisering är därför viktig. Ett aktivt och anpassat främjandearbete har möjligheter att minska trösklarna för framför allt små och medelstora företag att ta och bibehålla marknadsandelar, men även att påverka förutsättningarna för ökad internationell handel med skogsbaserade produkter.

Svenska företag som etablerar sig på nya marknader kan verka för hållbart skogsbruk, handel och konsumtion av hållbart producerade skogsprodukter och hållbart företagande i landet. Många svenska skogsrelaterade företag har hållbarhet i sina affärsstrategier, och genom att dela, anpassa och utveckla system och verktyg som finns på svenska och skandinaviska marknaden kan utveckling mot hållbart skogsbruk och efterfrågan på hållbart producerade produkter och tjänster stärkas och påskyndas. Detta är en viktig potentiell drivkraft för mer hållbart nyttjande av såväl Sveriges som världens skogar.

Värdet av Sveriges totala export av skogs- och skogsindustriprodukter var 127 miljarder kronor under 2015, vilket var ca 11 % av värdet av den totala exporten (alla varor)³⁵. Det är därför av stor samhällsekonomisk vikt att stärka och utveckla denna viktiga exportsektor.

Förslag till genomförande

För maximal effekt av främjandeinsatser är en god förståelse och överblick över olika marknaders efterfrågan och möjligheter av central betydelse, liksom en förståelse för hur svenska företags resurser och potential ser ut i sektorns olika delområden. Det första steget föreslås därför vara att ta fram en handlingsplan för svensk export specifikt för skogsnäringen. Satsningen har en bred ansats där hållbart producerade produkter och tjänster kopplade till skog och skogsvård, skogsmaskiner, träbyggnation, skogsturism, nya innovativa produkter från skogsråvara m.m. omfattas.

³⁵ SCB 2015.

Handlingsplanen kan förslagsvis ta avstamp från följande frågeställningar:

- Hur ser efterfrågan och möjligheterna ut internationellt?
- Hur ser efterfrågan ut på olika marknader?
- Hur ser efterfrågan ut inom de olika segmenten?
- Vilka trender finns globalt?
- Hur ser den svenska resursbasen ut?
- Hur ser den svenska skogsexporten ut idag?
- Vilka är våra styrkeområden idag och vilka har störst potential att växa internationellt?
- Vilka prioriteringar och behov har svenska företag med ambitioner att växa internationellt?
- Hur kan en handlingsplan stärka globala drivkrafter för ansvarsfull handel och konsumtion av skogsprodukter?

Handlingsplanen innebär en prioritering, där de insatser inom exportfrämjandet som skapar störst effekt definieras. Prioriteringen utgår ifrån analysen som gjorts gällande behoven hos svenska företag, vilka de viktigaste marknaderna och segmenten är, samt vilka de främsta drivkrafterna för hållbart skogsbruk är. Handlingsplanen har lämpligen ett tidsperspektiv som sträcker sig över flera år, med möjligheten att revideras kontinuerligt baserad på förändringar i omvärlden och de svenska företagens behov.

Förslaget innebär även att en arbetsgrupp, ”Team Sweden Forests”³⁶, skapas för förankring med de centrala aktörerna i branschen. Denna arbetsgrupp bör stå i nära kontakt med skogsambassadören, ”PGU-fönstret” och det internationella skogspolicyrådet. Arbetsgruppen inrättas hos, och leds av Business Sweden och medlemmarna kommer från relevanta organisationer.

Vidare finns ett antal insatsområden av strategisk betydelse för en internationalisering av skogsnäringen som kräver riktade satsningar för att komplettera det som redan fungerar bra gällande skogsexport. Sådana exempel är insatser för ökat träbyggande och ökad tjänsteexport, men även design och nya användningsområden av skoglig råvara.

Insatser för ökat träbyggande

Handlingsplanen ska lyfta fram innovativa metoder för träbyggande med en tydlig hållbarhetsprofil. Genom att fokusera insatser som stimulerar innovation, klimatsmarta lösningar, lägre kostnader, hållbarhet osv. kan insatserna göras i en rad olika internationella sammanhang (t.ex. arkitektutställningar, klimatmöten och innovationsmässor). Det är även viktigt att gynna byggandet internationella genom upp-

³⁶ Föregångsexempel finns i de befintliga ”Team Sweden Health” eller ”Team Sweden Energy”, se vidare Sveriges exportstrategi 2015, insats 1.

märksammade hus och konstruktioner i Sverige, s.k. profilbyggnader som kan fungera som exportplattformar där svensk teknik och design visas upp. Ett exempel är höghusen i massivträ i Strandparken, Sundbyberg som sedan de uppfördes 2014 har besökts av cirka 10 000 personer från över 150 olika länder och väckt stor internationell uppmärksamhet. Möjligheten att visa upp goda exempel i Sverige där skogsfärens hela värdekedja kan exemplifieras skapar synergieffekter med främjandet inom 5.3.5 ”Sweden – Developed by Forests”.

Insatser för ökad tjänsteexport

Tjänstesektorn är en starkt växande global sektor och möjligheterna till handel med skogsbaserade tjänster ökar också. Sverige har en stor kompetens och ett väl utvecklat systemtänkande kring skogen. Denna kompetens kan omvandlas till skogsrelaterade tjänsteföretag med fokus på export av kunskap och know-how. Exempel på tjänster är skoglig inventering, skoglig planering, lantmäteri, logistiksystem, hållbart skogsbruk, oberoende virkesmätning, samfälligheter, rådgivnings- och skogsägarorganisationer samt upplevelser, rekreationsturism och jakt.

5.3.4 Åtgärdsförslag – Stärk innovation och hållbar konsumtion av skogsbaserade produkter och tjänster

Utforska vad Sverige och svenska aktörer kan och bör göra för att påverka utvecklingen av standarder, märkningar och innovationsupphandling för att främja hållbara biobaserade produkter och tjänster globalt.

Motiv/skäl

Gemensamma standarder och internationella märkningar av biobaserade produkter och tjänster är en förutsättning för internationell handel. Inom detta område finns stor utvecklingspotential för skogsnäringen. Sektorn har inom detta område mycket att göra om man jämför med andra mer internationaliserade sektorer, t.ex. inom det maskintekniska området och inom informations- och kommunikationsteknik. Standarder och märkningar stärker också konsumenternas och företags möjligheter att bidra till hållbar utveckling och minskad avskogning.

På samma sätt kan offentlig upphandling och framför allt innovationsupphandling fungera som ett verktyg som driver på utvecklingen av nya mer hållbara produkter och tjänster. Sverige ska enligt regeringens nationella upphandlingsstrategi³⁷ också vara i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling.

Förslag till genomförande

Sverige bör utforska vad svenska aktörer kan och bör göra för att påverka utvecklingen av internationella standarder och märkningar av relevans för Sveriges prioriterade skogliga sakfrågor (Åtgärd 5.1). Översynen bör innefatta såväl övergripande standarder för Sverige viktiga skogsbaserade produkter och tjänster som bransch-

³⁷

<http://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2016/upphandlingsstrategin/nationella-upphandlingsstrategin.pdf>

/produktspecifika standarder och samordning mellan standarder för olika produkter/branscher. Byggsystem för trä är ett exempel på ett specifikt område som bör prioriteras. Även konsumentmärkning och innovationsupphandling bör inkluderas.

Ansvarig för genomförande

Näringsdepartement ansvarar för att initiera översynen. Berörda intressenter från skogssfären och myndigheter bör bjudas in i arbetet.

Resursbehov

Näringsdepartementet behöver avsätta medel för en översyn.

5.3.5 Åtgärdsförslag – Marknadsför Sverige internationellt

Etablera Sverige som ett grönt varumärke "Sweden – Developed by Forests" en gemensam plattform för den svenska skogsfärens möjlighet att bidra till global hållbar utveckling och skapa en ökad efterfrågan på hållbara svenska skogsbaserade innovationer, produkter och tjänster.

Motiv/Skäl

Skogssfärens aktörer verkar på en global marknad, ömsesidigt beroende och till hög grad konkurrensutsatt miljö. Samtidens informationsöverflöd ställer nya krav på strategisk information och proaktiv marknadsföring. Syns man inte finns man inte. För att stärka svensk exportindustri, drivkrafter för ökat värdeskapande med skogen som bas och viljan att investera i Sverige behöver omvärlden få en tydligare bild av vad Sverige och den svenska skogssfären står för, och erbjuder.

Arbetsgruppens inventering av de många styrkorna och tillgångarna i skogssfären visar en palett som bygger upp Sveriges anseende – som producent, tjänsteleverantör och resmål, samt bilden av vårt land att besöka, bo, leva, utbilda, investera och etablera sig i. Utifrån dessa styrkor kan ett varumärke skapas med kommunikationsmaterial som kan användas i det operativa arbetet att främja den svenska skogssfären. I plattformen bör även vikten av hållbar produktion och konsumtion samt förvaltning av naturresurser lyftas fram som ett verktyg för att skapa en hållbar utveckling.

Nutidens informationslandskap gör att förändringar i uppfattningar, prioriteringar och relevans sker snabbt. Därför behövs ett proaktivt och flexibelt kommunikationsarbete över tid, med grund i varumärket "Sweden – Developed by Forests". Genom omvärldsbevakning och åtföljande proaktiva åtgärder kan Sverige bibehålla och utveckla sin marknadsställning, och attrahera spetskompetens och investeringar för innovation och utveckling. Sådant proaktivt agerande ökar även Sveriges inflytande internationellt och kan stärka Sveriges renommé.

En ökad internationell acceptans av ett "svenskt" systembaserat synsätt på arbetet med ett hållbart skogsbruk och bioekonomi skapar även i förlängningen ökade möjligheter för svenska företag att exportera.

Förslag till genomförande och åtgärder

Varumärke och kompletterande kommunikationsplattform kräver förankring i industrin och hos andra intressenter, framtagande av gemensamt budskap, grafisk form och presentationer med mera. Det är viktigt att informationen som förmedlas är faktaunderbyggd och trovärdig. Erfarenheterna är positiva av de kommunikationsplattformar som är samlade paraply för internationell marknadsföring av olika sektorer med offentliga medel (SymbioCity, SymbioCare och SymbioCreate) liksom av kampanjen ”Try Swedish” på mat- och livsmedelsområdet.

Inriktningen bör vara att kommunikationen kring ”Sweden – Developed by Forests” är kärnfull, tillgänglig och effektiv samt att samtliga deltagande organisationer tar ansvar för ajourhållning och interaktivitet. Möjligheterna med digitala verktyg ska utnyttjas fullt ut, framför allt genom en webbportal med interaktivt forum. Organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (åtgärdsförslag 5.4.1) deltar i arbetet med att regelbundet uppdatera och förbättra webbportalen i samråd med Business Sweden och Svenska Institutet.

Ansvarig för genomförande

Under ledning av Business Sweden vidareutvecklas förslaget och samordnas med Svenska Institutet samt organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (åtgärdsförslag 5.4.1) med det arbete som sker inom ”Team Sweden Forests”. Intresserade aktörer inom skogsfären har en roll att fylla i levandegörandet av varumärket och webbportalen.

Inom varumärkesplattformen bör det också finnas medel för aktiviteter liknande främjanderesan ”Treasure of the Forest” där skogsintressenter, myndigheter, arkitekter och näringslivsrepresentanter från både Japan och Sverige deltog i olika möten och seminarier i Japan för att utbyta erfarenheter och undersöka samarbetsmöjligheter³⁸.

Resursbehov

Förstudien³⁹ som Business Sweden har tagit fram på uppdrag av regeringen skapar en god grund för det vidare arbetet. Framtagandet kan därför göras inom en kortare tidsperiod än vad som annars varit fallet. Finansiering sker genom regeringsdirektiv från Utrikesdepartementet, dvs. finansieras på liknande sätt som förstudien som Business Sweden har genomfört. Om en webbportal etableras tillkommer framtida kostnader för drift, uppdateringar och underhåll. Även medel för riktade marknadsföringsaktiviteter kommer att behövas.

5.4 Strategisk rekommendation – Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsfrågor

Arbetsgruppens analys framhåller behovet av fortsatt framsynthet och förändringsförmåga. En grundläggande förutsättning för att vara konkurrenskraftig och en respekterad internationell samarbetspartner är att förstå och möta olika behov, ha kunskap och insikter om drivkrafterna på olika arenor samt känna till, analysera och dra

³⁸ Se för mer information: <http://www.swedenabroad.com/treasuresoftheforest>

³⁹ UF2014/44762/UD/FIM

slutsatser kring skeenden på marknader och i politiska processer. Samtliga aspekter är nödvändiga för svenska aktörers framgångar i såväl utvecklingssamarbeten som affärs- och policyutvecklingen. För detta behövs strategisk omvärldsbevakning och en särskild organisation för ledning och styrning av de internationella frågorna i genomförandet av det nationella skogsprogrammet. Arbetsgruppen ser detta som en del av det övergripande genomförandet av, och den fortsatta dialogprocessen kring, skogsprogrammet i sin helhet men förslaget kan implementeras självständigt.

5.4.1 Åtgärdsförslag – Inrätta en organisation för internationella skogsfrågor

Inrätta en organisation för Strategisk Omvärldsbevakning och Ledning i utvecklingen av det nationella skogsprogrammets internationella dimension (SOL). Ett sekretariat samt ett internationellt skogspolicyråd utvecklar, förankrar och samordnar svenska skogssfären internationellt.

Motiv/skäl

Skogssfären i Sverige är del av sin omvärld och kan påverkas direkt och genomgripande av annan, eller förändrad, syn på skogen och dess användning, tekniksprång eller internationella överenskommelser och bindande EU-regler. Analyserna som gjorts utifrån omvärldsförändringar, målbilder och tillgångar pekar samstämmigt mot behovet att stärka det internationella engagemanget och omvärldsbevakningen. Samhälls-, marknads- och policyutvecklingen (framför allt inom FN och EU) understryker betydelsen av att etablera svenskar på ledande positioner och att staten har utsända på strategiskt viktiga beskickningar, som representationen i Bryssel.

Den institutionella kapaciteten är nödvändig för att möjliggöra förankring och delägarskap i en vid krets av intressenter. I dagsläget finns en stor mängd olika internationella skogliga policyprocesser som arbetsgruppen övergripande har kartlagt (se bilaga 3). Översikten visar att många processer är av betydelse för Sveriges skogar och/eller våra möjligheter att bidra till hållbar utveckling globalt. Samtidigt är det ett dynamiskt område där nya processer och initiativ hela tiden lanseras medan andra tappar i betydelse. Detta innebär att det krävs en dynamisk omvärldsbevakning och strategi för skogsprogrammets arbete för att vara relevant internationellt.

Konkurrens- och innovationskraften i Sverige stöds genom en kontinuerlig och strategisk omvärldsbevakning där svenska aktörers kunskap och insikter om internationella skogsfrågor och relaterade omvärldsfaktorer stärks. En sådan omvärldsbevakning behövs också för att säkerställa att nationella skogsprogrammets relevans gentemot viktiga omvärldsförändringar bibehålls över tid.

Förslag till genomförande och åtgärder

Förslaget utgör ett nödvändigt stöd till skogsprogrammets genomförande i form av omvärldsbevakning och påverkansarbete, årlig utvärdering av genomförda aktiviteter, revidering av planer samt genom etablerandet av en samverkansplattform för skogssfären, ett internationellt skogspolicyråd. Organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (SOL) är dessutom ett stöd till genomförandet av Sveriges prioritering av skog i utrikespolitiken (strategisk rekommendation 5.1)

Inrättande av ett internationellt skogspolicyråd och sekretariat

Ett internationellt skogspolicyråd inrättas för att ge råd i genomförandet och uppföljningen av den internationella dimensionen av skogsprogrammet. Rådet leds av skogsambassadören (åtgärdsförslag 5.1.1). Det internationella skogspolicyrådet ska vara en arena för strategisk samverkan inom skogssfären kring internationella frågor, inklusive EU-frågor. Rådet är inte tänkt att vara operativt i förhållande till enskilda förhandlingar eller sakfrågor utan har sin styrka i att kraftsamla kring större, övergripande frågor. Dess arbete bör också vara tätt knutet till handlingsplanen för skogen som en utrikespolitisk profilfråga (åtgärdsförslag 5.1.1).

Denna rådgivande grupp (10-12 personer med internationella nätverk) bör omfatta representanter för departementen, relevanta myndigheter (t.ex. Business Sweden, Svenska institutet, Sida, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Havs och vattenmyndigheten, Vinnova, SLU m fl.) företrädare från svenskt näringsliv och civila samhället (t.ex. företrädare för urfolk, Svenska naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Lantbrukarnas Riksförbund, fackliga organisationer, WeEffect, SIWI Swedish Water House).

En föregångsmodell för rådet kan vara den nuvarande FAO-kommittén vars möten leds av statssekreteraren med närvaro av regeringskansliets FAO-representant samt en bred intressentgrupp.

Inrättande av ett sekretariat för internationella skogsfrågor

Ett sekretariat inrättas med kapacitet att genomföra strategisk omvärldsanalys av relevans för genomförandet av det nationella skogsprogrammet. Omvärldsanalys ska ske regelbundet för att samla in observationer, insikter och synpunkter från den breda svenska resursbasen av aktörer. Sekretariatet ska initiera och genomföra studier, och rapportera om internationella skogspolicyfrågor av relevans för Sverige och genomförandet av skogsprogrammet. Det bör vara en egen funktion i skogsprogrammets sekretariat och det bör inordnas inom Näringsdepartementet eller annat departement.

Sekretariatet fungerar också som samlingspunkt för utveckling och uppdatering av handlingsplanen för skoglig utrikespolitik och påverkansarbete med skogsfrågor i internationella sammanhang (åtgärdsförslag 5.1.1), dialog om internationalisering av utbildning och fortbildning (strategisk rekommendation 5.2) samt för uppdatering av relevanta strategier som t.ex. biståndsstrategier (åtgärdsförslag 5.3.1) och Sveriges exportstrategi (åtgärdsförslag 5.3.3). Till hjälp har den internationella funktionen en skogsambassadör och skogs- eller bioekonomiattachéer (åtgärdsförslag 5.1.1). Slutligen utgör det en kunskaps- och informationsnod med ansvar för att leda och följa upp skogsprogrammets internationella dimension. Regelbundna utvärderingar av skogsprogrammets strategiska mål med koppling till internationella skogsfrågor ska göras av denna internationella funktion.

Ansvarig för genomförande

Regeringskansliet är huvudansvarigt för de statliga åtagandena i inrättandet av sekretariat, utnämning av skogsambassadör och skogs- eller bioekonomiattachéer, genom-

förändret av handlingsplan och strategier för skoglig profilering av utrikespolitiken, inklusive utvecklingssamarbetet, och exportfrämjandet. Intressenterna förväntas bidra till det löpande arbetet med det faktiska genomförandet av handlingsplanen och strategierna, underlag till omvärldsanalyserna samt deltagande i det internationella skogspolicyrådet.

Resursbehov

Genomförandet förutsätter budgetmedel och/eller konsultinsatser för t.ex. utvärdering av genomförda aktiviteter; analys av Sveriges komparativa fördelar i förhållande till länder i olika utvecklingsstadier (låg-, medel- och höginkomstländer) och med olika skogliga förutsättningar; identifiering av konkreta åtgärder inom olika politikområden; internationella bidrag och satsningar.

Den totala kostnaden uppskattas omfatta 5-10 miljoner kronor under de första åren och därefter en kostnadstäckande löpande finansiering i enligt med de ovan och i förslag 5.1 beskrivna uppgifterna. Resurserna dimensioneras på ett sådant sätt att det möjliggör aktivt deltagande i, och upprätthållande av, nödvändiga kontaktytor nationellt och internationellt.

Förutom intressenternas egna bidrag behövs budgetmedel och budgetpost för främjande inom Regeringskansliet bedöms som relevant. Finansiering av statligt utsända hanteras inom Regeringskansliet.

6 Koppling till politiska mål och konsekvenser av rekommendationerna

6.1 Koppling till övergripande politiska mål och strategier

Ett nationellt skogsprogram måste kopplas till Sveriges övergripande politiska mål och strategier för att vara relevant. Skogen måste sättas i ett större sammanhang här hemma men också internationellt. Alla de strategiska rekommendationerna som arbetsgruppen tagit fram tar avstamp i en omvärldsanalys och i detta kapitel kopplas rekommendationerna till ett antal områden som Sverige prioriterar. Det handlar om Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen, en ambitiös jobbagenda och klimatpolitik samt en feministisk utrikespolitik.

Arbetsgruppen har inte gjort en konsekvensanalys av de strategiska rekommendationerna men har övergripande identifierat möjliga konsekvenser för de olika åtgärdsförslagen.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

I september 2015 enades världen om Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Målen är universella och berör alla länder. Skogen är en central resurs för att nå alla de 17 globala hållbarhetsmålen. De strategiska rekommendationer som arbetsgruppen identifierat svarar särskilt upp mot de mål som handlar om fattigdomsbekämpning (mål 1), tryggad livsmedelsförsörjning (mål 2), jämställdhet (mål 5), vatten (mål 6), energi (mål 7), hållbar industrialisering och innovation (mål 9), konsumtion och produktion (mål 12), klimat (mål 13), och hållbart nyttjande av landekosystem (mål 15).

Europas lägsta arbetslöshet

Sveriges jobbagenda tar sikte mot målet att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Jobbagendan har tre delar: investeringar för framtiden, fler och växande företag, samt satsningar på kompetens och matchning. De strategiska förslagen bidrar till regeringens mål att skapa fler jobb i Sverige, samtidigt som förslagen förstärker Sveriges position som en världsledande nation gällande skogsrelaterad export av produkter och tjänster, utbildning, forskning och företagande. Ökad internationell samverkan är central i ett flertal av de strategiska rekommendationer som arbetsgruppen föreslår.

Sverige ett av världens första fossilfria välfärdsländer

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Temperaturökningen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser för livet på jorden. Sverige har höga ambitioner på klimatområdet och har målsättningen att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Genom ett stort bidrag till FN:s gröna klimatfond är vi en brobyggare mellan rika och fattiga länder. I och med det nya globala klimatavtalet från Paris får skogen också en allt mer framträdande roll. Länder uppmanas att bevara kolsänkor och att bruka skogen hållbart, samt att minska den globala avskogningen, inte minst genom arrangemang som REDD+ och ansatser som syftar till utsläpps begränsning och klimatanpassning samt hållbar utveckling. För REDD+ och klimatanpassning i utvecklings-

länder spelar biståndet en särskilt viktig roll. Arbetsgruppens förslag om skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik och tydligare skoglig prioritering i olika biståndsstrategier är därför särskilt viktiga i detta sammanhang. Skogen gör stor klimatnytta bl.a. genom att ersätta fossila bränslen och energikrävande material och utgör en viktig del i klimatomställningen och en växande bioekonomi.

En feministisk utrikespolitik

Jämställdhet mellan kvinnor och män utgör en grundläggande målsättning för svensk utrikespolitik. Uppfyllandet av kvinnors och flickors grundläggande mänskliga rättigheter utgör såväl en skyldighet inom ramen för internationella åtaganden som en förutsättning för att nå Sveriges bredare utrikespolitiska mål om fred, säkerhet och hållbar utveckling. Att säkerställa långsiktiga markrättigheter och hållbart skogsbruk som gynnar både kvinnor och män bidrar till en feministisk utrikespolitik som även uppmärksats i policyramverket för det svenska utvecklingssamarbetet. Arbetsgruppens strategiska rekommendationer samverkar och kompletterar den feministiska utrikespolitiken. Precis som skogen är en drivkraft till en växande bioekonomi så är skogen också en möjliggörare för jämställdhet.

Sveriges exportstrategi

Regeringen har i dialog med näringslivet tagit fram en exportstrategi, vilken beslutades av regeringen den 24 september 2015. Exportstrategins målsättning är att:

- öka exporten, både i absoluta tal och som andel av BNP
- öka Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turister
- öka andelen exporterande företag
- öka deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin.

För att möta de utmaningar som beskrivs i exportstrategin anser arbetsgruppen att det är viktigt att konkretisera detta arbete för skogsnäringen. En rad av de olika förslagen från arbetsgruppen under det som kallas ”integrerat främjande” är således ett svar på konkretisering av den övergripande exportstrategin. Det handlar om förslaget att bilda ett Team Sweden Forests, men även att brygga övergången från bistånd till bredare ekonomiskt samarbete, satsningar på internationell standardisering och att stärka Sverige-bilden och öka utländska investeringar i Sverige genom det gröna varumärket Sweden – Developed by Forests.

6.2 Konsekvensbedömning av strategiska rekommendationer

Arbetsgruppen bedömer övergripande att en tydlig prioritering av internationella skogsfrågor förväntas leda till förbättrad strategisk styrning av svenska resurser, så att vi effektivare utnyttjar Sveriges komparativa fördelar. Vår kunskaps- och resursbas kan mer verkningsfullt påverka internationella politiska processer i linje med de folkvaldas prioriterade målsättningar (en mer jämställd, hållbar utveckling med jobb och tillväxt för ökat välstånd som är förankrad i långsiktigt hållbart skogsbruk och markanvändning). Jämställdhet gynnas också indirekt genom att satsningen förstärker rättighets- (ägande, nyttjande och brukande samt kvinnors makt och inflytande) och hållbarhetsfrågor. Konsekvenserna för integration i Sverige är försumbara men viss positiv effekt kan uppnås genom att rekommendationerna betonar vikten av internat-

ionell samverkan vid universitet och näringsliv och praktik samt praktisk fortbildning. Praktik och praktisk fortbildning inom skogligt relaterade verksamheter kan positivt bidra till integration av nya svenskar i samhället. Om åtgärderna utformas med ett tydligt jämställdhetsperspektiv kan de också främja mäns och kvinnors lika villkor och möjligheter till makt och inflytande.

Satsningar på internationell samverkan inom skoglig utbildning, forskning och företagande kommer på sikt att skapa fler arbetstillfällen, förbättra innovationsklimatet och öka investeringarna i Sverige. Dessutom kommer det innebära en ökad internationalisering i samhället där internationella influenser snabbt omsätts till en svensk kontext.

En stärkt internationalisering av utbildningen och ökad attraktionskraft mot internationella studenter, forskare och professorer kan få följdverkningar även för andra utbildnings- och forskningsområden. Även förslaget om internationella karriärvägar kan i förlängningen komma att vidgas till att omfatta flera sektorer.

Genom de föreslagna åtgärderna inom det integrerade främjandet har Sverige möjlighet att bidra till främjandet av hållbart skogsbruk i världen och därmed bidra till uppfyllandet av Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. De åtgärder som föreslås under bryggan mellan bistånds- och affärssamarbeten såväl som under exportstrategin har ett tydligt fokus på svenska små och medelstora företags möjligheter att öka sina marknadsandelar utomlands vilket bidrar till att öka tillväxt och jobb, bl.a. på landsbygden. Förslaget kring varumärket ”Sweden – Developed by Forests” skapar förutsättningar för att öka attraktiviteten av Sverige som land att handla med, att investera i och att bosätta sig i eller besöka. Samtidigt ökas därmed möjligheterna till att sprida svenska demokratiska värderingar som jämställdhet, hållbarhet, god styre osv. och de positiva effekterna dessa har haft på vårt land, vårt skogsbruk och vår skogssektor.

För svenska aktörer på den globala arenan är kunskap och insikter om lokala och regionala marknader avgörande för framgångsrika samarbeten och affärsstrategier. För jobb och tillväxt i hela landet är därför strategisk omvärldsanalys för att kunna förutse förändringar och flexibilitet att ställa om till nya förhållanden viktig för svenska skogsfärens konkurrenskraft, innovationsförmåga och kapacitet för att bibehålla eller öka sina marknadsandelar och därmed i förlängningen sysselsättningen i landet. Det internationella skogspolicyrådet skulle kunna stärka insatser för ökad mångfald och integration samtidigt som det uppmuntrar till samverkan och strategiska samarbeten. Det kan öka förtroendekapitalet mellan markägare, skogsbrukare, civil- och naturvårdsorganisationer, fackliga organisationer, industri, akademien och myndigheter.

Genomförandet av de strategiska rekommendationerna skulle kunna bidra till förbättrade möjligheter för skogsberoende befolkningsgrupper världen över till demokratisk dialog och interaktion i den internationella policyutvecklingen. En strukturerad uppföljnings- och utvärderingsprocess stärker också möjligheterna att jobba proaktivt med måluppfyllelse särskilt avseende jämställdhet, sysselsättning och hållbar utveckling.

7 Bilagor

Bilaga 1: Vägledning till arbetsgrupp 4

Bakgrund

Sverige behöver en långsiktig skogsstrategi som optimerar skogens möjligheter att bidra i utvecklingen av en bioekonomi som tillvaratar skogens hela värdekedja. Det nationella skogsprogrammet ska bidra till att stimulera flera andra strategiska satsningar och politikområden om t.ex. klimat- och miljömål, landsbygdsutveckling, regional nyindustrialisering av Sverige, utveckling av export utveckling av besöksnäring m.m. Visionen för det nationella skogsprogrammet är att Skogen – det gröna guldet – ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.

Ett viktigt led i arbetet med det nationella skogsprogrammet är att tillhandahålla forum och former för dialog och samverkan som kan ge en ökad samsyn om skogens roll i samhället och ge möjlighet att skapa en samlad långsiktig strategisk inriktning på skogens hållbara bruk och bevarande för att ge förutsättningar för att uppnå visionen i det nationella skogsprogrammet. Dialogprocessen omfattar ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syftar till att skogen och dess hela värdekedja ytterligare bidrar till sysselsättning och utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi.

Dialogen är även ett etappmål⁴⁰ i miljömålssystemet men är som helhet bredare och har betydelse för flera politikområden. Etappmålet om att en dialogprocess har etablerats senast 1 juli 2015 är uppfyllt.

Landsbygdsministern leder arbetet med det nationella skogsprogrammet. Dialogprocessen inom skogsprogrammet pågår under 2015 – 2016, och administreras av ett programsekretariat på Näringsdepartementet som också samverkar med andra departement.

Rapporter från arbetsgrupperna och programrådet kommer att utgöra underlag för regeringens arbete att utforma det nationella skogsprogrammet. Det nationella skogsprogrammet inklusive åtgärdsprogram planeras att hanteras i en proposition/skrivelse under mandatperioden.

⁴⁰ Etappmålet om en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram är att en öppen dialog med intressenter som berörs av skogen och dess värdekedja har etablerats senast den 1 juli 2015. Dialogen omfattar ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syftar till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi.

Grupp 4. Internationella skogsfrågor

- *Svenska prioriteringar för internationellt/EU-samarbete kring hållbart brukande av skog.* Omvärldsbevakning, rapportering och internationella åtaganden samt bistånd. Den svenska skogens roll för globala utmaningar och världens skogar i en växande bioekonomi. Mätning, uppföljning och kommunikation kring hållbart skogsbruk. Koppling till EU:s skogsstrategi.
- *Svensk kunskap* i global samverkan och på en globaliserad världsmarknad.
- *Insatser för exportfrämjande* av skogens produkter och tjänster.

Denna PM utgör vägledning för arbetet inom den arbetsgrupp inom det nationella skogsprogrammet som ska behandla internationella skogsfrågor.

Det står arbetsgruppen fritt att utifrån beskrivningarna av övergripande sakområden ovan utforma och strukturera sitt arbete för att kunna redovisa delrapport och slutrapport. Vägledning för processen kommer att tillhandahållas genom sekretariatet.

Nedan listas några exempel på mer detaljerade frågeställningar som arbetsgrupperna kan ta sig an om den finner det relevant. EU/internationella förhandlingar – hur prioritera etc.? Kriterier och indikatorer på globalt hållbart skogsbruk – hur utveckla dessa? EU:s skogsstrategi och andra skogligt relevanta EU-initiativ – hur genomföra dessa? Nordens röst i världen – hur utveckla dessa? Ny politik för global utveckling – hur öka samstämmigheten? Framtidsministrarnas analysgrupper, framför allt Global samverkan – hur korsbefrukta arbetet? Exportfrämjande med koppling till regeringens exportstrategi – hur främja utvecklingen?

Arbetsgruppens bemanning, möten, kommunikation och redovisning

Arbetsgrupperna bemannas med representanter för olika intresseorganisationer och företag. Universitet och myndigheter deltar i huvudsak som en kunskapsresurs och vägledning i grupperna. Särskilda möten och hearings kan hållas med de intressenter som inte representeras i grupperna. Detta kommer att administreras av sekretariatet.

Processtöd kommer att tillhandahållas från sekretariatet. Representanter från sekretariat, myndighet och processkonsult ingår i arbetsgruppen och organiserar praktikaliteter och bidrar i analys och rapportering från gruppens möten.

De två ordförandena, med stöd av sekretariatet, är ansvariga för att gruppen producerar skriftlig delrapport respektive slutrapport inom angiven tid. Sekretariatet kallar till alla möten, tar fram dagordningen inför och översiktliga minnesanteckningar efter varje arbetsgruppsmöte. De färdigställda handlingarna ska registreras. Arbetsgruppens fysiska möten hålls på Näringsdepartementet och administreras av sekretariatet.

Kommunikationen inom respektive arbetsgrupp utformas av arbetsgruppen inom de ramar som regeringskansliet har möjlighet att tillhandahålla. Ordförandena tar upp och diskuterar ordnings- och spelregler för arbetsgruppen. Hur man bör förhålla sig till varandra för att skapa ett bra arbetsklimat. Det detaljerade arbetssättet fastställs i arbetsgruppen och gruppen kommer i viss omfattning också att erbjudas särskilt konsultstöd i arbetet.

Ett gemensamt seminarium/kick off för alla arbetsgrupper med temat hur man initierar och genomför en framgångsrik dialog och renodlar frågeställningar, omvärldsanalys m.m. kommer att genomföras den 22 september 2015.

För att gruppen och omfånget av arbetet ska bli hanterligt inom utsatt tid gäller följande för gruppen:

- *Ca 10-12 personer per arbetsgrupp exklusive ordföranden*
- *Ca 6-8 möten per arbetsgrupp hålls under 2015-2016*
- *Varje grupp ska redovisa skriftlig delrapport och slutrapport*

Den första rapporten ska vara en lägesrapport om hur arbetet fortskrider. Lägesrapporten ska redovisas senast den 1 december 2015. Slutrapport ska redovisas senast den 1 oktober 2016 och kan innehålla:

- *Bakgrund och omvärldsanalys*
- *Huvudmål för att nå visionen*
- *Förslag till insatser och åtgärder*

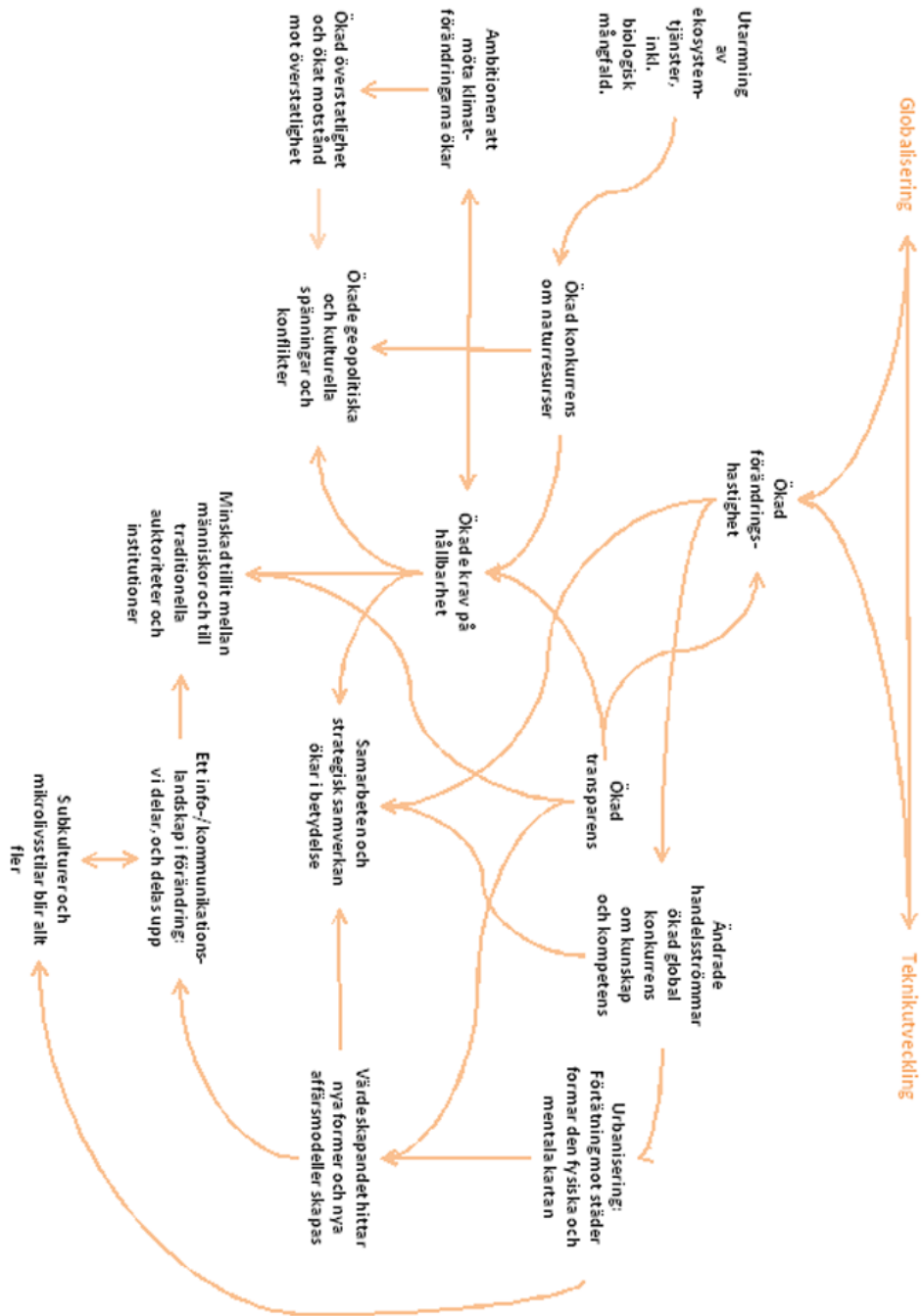
Särskilda synpunkter från deltagare ska redovisas i de fall man i gruppen inte kan komma överens om en konsensustext. Rapporterna från arbetsgrupperna kommer att behandlas i programrådet.

Bilaga 2: Omvärldsanalys

Arbetsgrupp 4 har fokuserat på Sveriges styrkor i hållbart skogsbruk och hållbar produktion av skogens produkter och tjänster, och hur vi kan utveckla dem för att fortsätta vara en internationellt ledande skogsnation och för att bidra till hållbart skogsbruk globalt. I omvärldsanalysen har följande frågeställningar varit ledande:

Vilka förändringar i omvärlden kommer påverka skogens hållbara värdeskapande i Sverige, och Sveriges roll och bidrag till hållbar global utveckling mot 2030.

Under ett par workshops har arbetsgruppen utvecklat omvärldsanalysen och definierat 15 trender i omvärlden som på olika sätt påverkar frågeställningen (1.1). Resultatet blev de 15 trender som illustreras i figur 7 nedan. Med utgångspunkt från trenderna har konsekvenser av relevans för det internationella aspekterna av skogsprogrammets vision och målsättningar beskrivits. Från ett makroperspektiv i trendspaningen har gruppen kommit fram till faktorer av betydelse för skogsprogrammet (1.2.). Omvärldsanalysen gör inte anspråk på att vara heltäckande eller djuplodande, syftet med arbetet var att ringa in arbetsgruppens fokusområden för strategiska rekommendationer.

Trender i omvärlden

Ökad konkurrens om naturresurserna

Trycket på miljön och konkurrensen om våra gemensamma naturresurser ökar. Den snabba ekonomiska utvecklingen i bland annat på nya tillväxtmarknader har fått den globala efterfrågan på råvaror och mark att öka.

Den ökande levnadsstandarden för stora delar av världens befolkning medför en ökad efterfrågan på livsmedel, vatten, energi och konsumtionsvaror. Befolkningstillväxten och i synnerhet den växande medelklassen förstärker den ökade efterfrågan. Världens befolkning väntas öka från nästan 7 till 9,6 miljarder mellan år 2010 och 2050. Sammantaget leder detta till ett ökat tryck på naturresurserna och förändringar i markanvändningen⁴¹.

FAO uppskattar att livsmedelsproduktionen behöver öka med 70 % till år 2050 för att tillgodose livsmedelsbehovet hos världens befolkning⁴², vilket kan leda till att ytterligare arealer skogsmark omförs till jordbruksmark. Vattenbrist uppstår i delar av världen till följd av hög förbrukning i kombination med förändrat klimat. Enligt Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) 2050 Environmental Outlook, kommer den globala efterfrågan på färskvatten att öka med 55 % mellan 2000 and 2050⁴³. Det ökar i sin tur konkurrensen om vatten mellan vattenförbrukande sektorer som jordbruk, energi och tillverkningsindustri. Skogsbruket kan påverkas av bristande tillgång på vatten, men hållbart skogsbruk och restaurering av degraderad skogsmark kan å andra sidan ha positiv påverkan på hydrologi och tillgång till rent vatten⁴⁴.

Scenarier visar även en ökad efterfrågan på träbaserade produkter där bruttoavverkningen 2012 har beräknats till 2,9 miljarder m³, och i två scenarierna för 2050 uppgår den till 3,6 respektive 7,6 miljarder m³⁴⁵.

Marknader och användningsområden för råvaror för såväl livsmedelsproduktion, bränsle och fibrer tenderar dock i större utsträckning att ”flyta samman”. Analyser av effekter för markanvändningen måste därför ta hänsyn till den samlade efterfrågan på råvaror och dess effekter på skogen och markanvändningen i stort.

Det finns en risk för så kallad ”land grabbing” när stora företag och stater köper eller arrenderar mark, i fattigare länder för att utnyttja naturresurserna utan att ta hänsyn till lokala socio-ekonomiska förutsättningar. Effekterna av markköp/arrenderingar kan vara svåra att analysera då insynen i ägandet/arrenderandet är begränsad.

Ändrade handelsströmmar, ökad global konkurrens om kunskap och kompetens

Den tekniska utvecklingen har gjort att automatiseringen har blivit smartare (självstyrande) och innovation & snabba omställningar allt viktigare. Kunskapssambället blir allt mer dominerande och behovet av humankapital tilltar därför. Tillgång till kompetens är fullt konkurrensutsatt i globaliseringens tidevarv. Samtidigt ser vi att produktionen av skogsråvara ökar i nya regioner vil-

⁴¹<http://www.unfpa.org/world-population-trends>

http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/3681/An_emerging_middle_class.html

⁴²<http://www.fao.org/liaison/nordic/70908/se/>

⁴³ OECD 2014. Environmental Outlook to 2050.

⁴⁴ <http://www.swedishwaterhouse.se/wp-content/uploads/2015-Water-Forests-People-Report.pdf>

⁴⁵ Skogsstyrelsen 2015. Global framtida efterfrågan på och möjligt utbud av virkesråvara. Rapport 2015:4.

ket påverkar handelsströmmarna. Den geografiska platsen för produktion eller tjänster blir mindre relevant, därför förändras även nationsgränsernas i betydelse för människor och företagande.

Världen har krympt genom IT- och transportlösningar som gör att människor – och den kompetens, kunnande och idé- och förändringsbenägenhet de besitter – blir lätt-rörliga mellan länder och branscher. I det globala kunskapssamhället blir konkurrensen om det humana kapitalet allt större. Konkurrensen om kunskap exemplifieras t.ex. genom ”brain drain” där kompetenta högutbildade människor lämnar sitt land för de större möjligheter de får i ett annat land. Exempel på detta är Silicon Valley eller industriell design i Japan.

I globaliseringens mogna fas omvandlas också förutsättningarna för värdeskapandet. ”Billigare” lågvärdesproduktion blir återigen möjlig i Europa och USA trots högre produktionskostnader, bl.a. genom ökat välstånd i lågprisländer och produktivitetspressen. Producenter blir konsumenter, råvarumarknader blir konsumtionsmarknader, och gränsen mellan utvecklade- och utvecklingsländer blir allt mer diffus, alla utvecklingsstadier finns samtidigt. Fokus blir då mycket på innovationskapacitet och ständig produktivitetshöjning. Även krav på hållbarhet, som inkluderar förbud mot rovdrift, avskogning, slav- eller barnarbete, möjliggör att mervärdeskostnader i viss produktion internaliseras.

En annan ny dimension är den ökande politiska ekonomin. Stater och företag tävlar om att vinna fördelar i en globaliserad värld. Handelsavtal, protektionism, valutadoping, markköp i andra länder, sanktioner mm gör att beroendet mellan företag och stat ökar och behovet av samarbete mellan dessa.

Globalt har kvinnors arbetskraftsdeltagande stagnerat jämfört med 1990, om än med avsevärda regionala skillnader och kvinnor i världen tjänar i genomsnitt 24 % mindre än män⁴⁶. Samtidigt har FN:s milleniemål resulterat i att lika många flickor som pojkar börjar grundskolan och överlag anses jämställdheten mellan män och kvinnor sakta ha ökat de senaste 20 åren. Kommande generationer av kvinnor som nu utbildas världen över är relevanta för de kompetensförsörjningsbehov som skogssektorn identifierat.

Ambitionen att möta klimatförändringarna ökar

Medvetenheten och kunskapen om klimatförändringarna ökar, samtidigt som utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka. I det nya klimatavtalet redovisar nu världens länder sina planerade åtaganden i nationella klimatplaner för att minska effekterna av klimatförändringen och försöka begränsa utsläppen så att temperaturökningen kan hållas väl under 2 grader. Människor drivs på flykt då klimatet förhindrar odling och boskapskötsel. Situationen med ett ökat antal klimatflyktingar kommer att ställa krav på politiken nationellt och globalt.

Sen början på 1900-talet har jordens medeltemperatur stigit med ungefär 0,8 °C och den förutspås fortsätta. Enligt en majoritet av forskarsamhället, bland annat FN:s klimatpanel⁴⁷, orsakas denna uppvärmning av människans utsläpp av växthusgaser. De globala utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka, i Sverige har dock de inhemska utsläppen, enligt Naturvårdsverkets rapportering⁴⁸, minskat med ca 25 procent sedan 1990.

⁴⁶ UNWOMEN Progress of the world's women 2015-2016, Summary.

<http://progress.unwomen.org/en/2015/pdf/SUMMARY.pdf>

⁴⁷ https://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/syr/en/spms1.html

⁴⁸ <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/utslappen-av-vaxthusgaser/>

Ekonomisk tillväxt och fortsatt befolkningsökning är de huvudsakliga drivkrafterna bakom ökade utsläpp av växthusgaser. De påverkas i sin tur av underliggande drivkrafter såsom beteenden, urbanisering, teknikutveckling och energipriser.

Följdverkningar av klimatförändringarna förväntas leda till stora befolkningsförflyttningar från platser där det av olika anledningar inte längre går att leva. Ökad torka, hetta samt nederbörd driver människor på flykt därför att områdena är obrukbara. Därtill anges ofta stigande havsnivåer som en källa till framtida förflyttningar. FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) anger att det till år 2050 kommer att finnas mellan 250 miljoner och en miljard klimatflyktingar⁴⁹ vilket kommer att få en mycket stor policyinverkan och sätta helt nya krav på politiken.

Medvetenheten om problemet ökar, och med den även viljan att motverka negativa effekter, exempelvis genom att efterfråga hållbart producerade skogsprodukter och tjänster. Skälen kan vara olika. Några vill miljöprofilera sig och på så vis öka sin attraktivitet som producent av varor eller tjänster, eller vill helt enkelt minska kostnader genom resurseffektivisering. Andra känner ett ansvar för kommande generationer.

Avskogning och skogsdegradering står globalt fortfarande för en betydande del av växthusgasutsläppen – ungefär 10 procent. En stark drivkraft är livsmedelsproduktion och konsumtion av dessa varor⁵⁰. Mekanismer för att stoppa och hejda detta samt bidra till långsiktigt hållbar förvaltning av skogsresurserna är därför ett viktigt fokus i klimatförhandlingarna inom ramen för REDD+ mekanismen.

Den ökade viljan att göra något för att motverka negativa effekter handlar både om åtgärder för minskade utsläpp genom substitution eller ökad kolinbindning (mitigation), och om anpassning av verksamheter till ett annat klimat (adaptation). Enskilda bönders och företags behov av att upprätthålla och öka produktionen genom mark/skogs restaurering och intensifiering är en stark drivkraft till både lindring av och anpassning till klimatförändring.

Urbanisering – förtätningen mot städer formar den fysiska och mentala kartan

Världen förtätas mot växande städer och deras kringregioner. Här koncentreras alltmer av samhällets utveckling i ett självförstärkande system. Människors mentala karta förändras också, där det urbana blir alltmer normgivande. Städernas tillväxt, utveckling och hanteringen av dess utmaningar blir alltmer avgörande för samhällsutvecklingen i stort.

Urbaniseringen är en pågående och påtaglig process världen över, och stora flyttströmmar går fortsatt till växande städer och deras kringregioner. Redan nu bor över hälften av jordens människor i det som definieras som städer. År 2050 beräknas 66 % av världens befolkning bo i städer. Urbaniseringen förväntas fortsätta i alla regioner i världen men eftersom 90 % av jordens landsbygdsbefolkning finns i Afrika och Asien är det i just dessa regioner urbaniseringen kommer att ske i högst takt⁵¹. En framtida viktig utmaning är att säkra skogs- och lantbruksnäringens attraktivitet, för att säkra tillräcklig kompetens och fortlevnad för dessa näringar.

⁴⁹ International Migration Report 2013.

http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/migration/migrationreport2013/Full_Document_final.pdf

⁵⁰ Focali brief: Agricultural commodity consumption and trade responsible for over 40% of tropical deforestation. <http://www.focali.se/filer/Focali%20brief%202015-03%20Consumption%20Trade%20and%20Tropical%20Deforestation.pdf>

⁵¹ UN 2014. World Urbanization Prospects. Revision. <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>

I Sverige är det storstadsregionerna och högskoleorter som ökat sin befolkning mest de senaste åren. De större städerna växer och blir knutpunkter i de regionala nätverken. På landsbygden minskar befolkningen till följd av att dödligheten är högre än födseltal/inflyttning⁵². Det leder till en koncentration av såväl kommersiell verksamhet som offentlig service.

Vid sidan av de rent fysiska konsekvenserna som urbaniseringen leder till, med ökad koncentration av människor och mänskliga aktiviteter, innebär det också en mental förskjutning där staden och dess verklighet i allt högre utsträckning blir normgivande för samhällsutvecklingen. Det innebär att människor kommer längre och längre från skogs- och jordbrukslandskapet med minskad förståelse för dess betydelse på samhällsutvecklingen.

Ökade geopolitiska och kulturella spänningar och konflikter

Vi ser ökande geopolitiska spänningar och konflikter på olika regionala nivåer i världen; i vårt närområde, mellan öst och väst, men även i andra delar av världen. Ökat tryck på naturresurser orsakar spänningar både inom och mellan länder.

Ökat tryck på/konkurrens om naturresurser orsakar ökade geopolitiska spänningar både inom länder och mellan länder. FAO räknar med att framför allt Mellanöstern, Syd- och Centralasien samt Kina kommer att uppleva allvarlig brist på vatten, med effekter för ekonomisk tillväxt, energitvinning och i förlängningen orsaka sociala spänningar och mellanstatliga konflikter⁵³. Otillräcklig tillgång till mark och vatten samt stor andel etniska minoriteter och unga män i befolkningen i kombination med svaga myndigheter och institutioner, identifieras av US National Intelligence Council som faktorer som ökar risken för konflikter och spänningar⁵⁴. Trots framstegen mot en mer jämställd värld de senaste 20 åren finns även konservativa motkrafter som bl.a. ifrågasätter kvinnans rätt till sin kropp⁵⁵ eller människors lika värde (IS framfart i Mellanöstern⁵⁶).

Många människor i världen drabbas av väpnade konflikter och våld. I slutet av 2012 beräknades antalet konfliktdrabbade flyktingar och internflyktingar till 45,2 miljoner, den högsta siffran sedan 1994. Denna trend har bekräftats och förstärkts under 2013, främst på grund av den pågående konflikten i Syrien⁵⁷.

Den ryska aggressionen i Ukraina och Rysslands offensivare utrikespolitik, vilket också drivit på Sveriges diskussion om anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen (NATO), ökar spänningen hela Östersjöregionen. Politiska sanktioner påverkar handelsrelationerna mellan Ryssland och EU och dess medlemsstater. Europas skogar utgör 25 % av världens skogar, men av de europeiska skogarna ligger 80 % i Ryssland⁵⁸, vilket gör att den ryska utvecklingen har betydelse för internationella

⁵²http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Dagens-urbanisering--inte-pa-landsbygdens-bekostnad/

⁵³ Kansliet för strategisk analys 2014. Strategiska trender i globalt perspektiv – 2025: en helt annan värld? <http://www.regeringen.se/rapporter/2014/11/strategiska-trender-i-globalt-perspektiv---2025-en-helt-annan-varld/>

⁵⁴ National Intelligence Council 2012. Global Trends 2030. Pp viii.

http://www.dni.gov/files/documents/GlobalTrends_2030.pdf

⁵⁵ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6287141>

⁵⁶ <https://www.hrw.org/middle-east/n-africa/iraq>

⁵⁷ Biståndsbarometern – Humanitärt bistånd. <http://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/Bistandets-resultat/Bistandsbarometern/demokrati/>

⁵⁸ I detta sammanhang räknas hela Rysslands skogsareal.

http://www.foresteuropa.org/documentos/State_of_Europes_Forests_2011_Report_Revised_November_2011.pdf

skogspolitiska målsättningar. Ett annat exempel av ökade geopolitiska spänningar är Kinas aktiviteter för att göra anspråk på flera öar i Sydostasien.

Ökad transparens

Teknikutvecklingen (bl.a. bättre prestanda på datorer och smartphones, internet, sociala medier, etc.) medför att mänskligheten enklare kan få tag på information av olika slag samtidigt som transparensen i samhället ökar. Informationsflödet(-översvämningen) innebär att det blir enklare att följa samhällsutvecklingen och bli medveten om vad som händer runt omkring oss. Samtidigt skapar informationsöversvämningen ett behov att filtrera kunskapen, vilket minskar transparensen.

Även om teknikutvecklingen kan betraktas som motorn för den ökande transparensen kan man även se kravet på transparens som en demokratisk utveckling som påbörjades redan innan de största tekniksprången ägde rum (t.ex. Århuskonventionen 1998). I innevarande beskrivning fokuserar vi dock på den utvecklingen som sker pga. teknikutvecklingen.

Transparensen och den ökade informationsmängden gör att det blir enklare att skapa opinion genom att utnyttja tekniken på olika vis. Utvecklingen av massmedia och olika sociala medier innebär att man snabbt kan nå ut till oerhört många människor (oavsett om det är sann eller falsk information) och på så vis skapa opinion. Det kan i sin tur leda till konflikter mellan olika grupperingar.

Informations(över)flödet betyder att kunskapen om hur man inhämtar rätt/lämplig information blir allt viktigare. Det innebär också att man blir konfronterad med motstridig information.

Ett informations- och kommunikationslandskap i förändring – vi delar, och delas upp

Informationsmängderna växer och människors världsbilder påverkas till stor del av de val och filtreringar som görs i informationsflödet. Förmågan att sprida information och kunskap på ett effektivt sätt blir allt viktigare.

Kunskapsutbyte, socialt samspel och opinionsbildning sker idag i allt högre utsträckning via digitala medier. När ”vem-som-helst” har möjligheten att nå ut till hela världen genom ett klick, är det också alltför många som försöker. Mängden mediala kanaler, avsändare och budskap ökar därför drastiskt.

Den ökande mängden tillgänglig information gör att det uppstår olika informationsvärldar. Alla människor är inte med i alla dessa världar, utan blir del av ett urval utifrån en mer eller mindre medveten filtrering. Tjänster som på olika sätt kan agera filter och fokus i informationsflödet utifrån specifika intressen och behov blir vanligare. De filter som den enskilde väljer att använda tenderar samtidigt att fortsätta forma och förstärka det personliga urvalet. ”Filterbubblor” är en term som används för att beskriva det sätt på vilket informationsflödet formas och begränsas utifrån gjorda val och preferenser.

Vi förstår härigenom våra likar bättre, vilket ger trygghet. Å andra sidan vet vi mindre om andra människors informationsvärldar och förstår dem sämre.

Minskad tillit mellan människor och till traditionella auktoriteter och institutioner

Det finns en tendens till minskning av tilliten i Sverige och generellt är nivåerna av tillit låga på tillväxtmarknader och i övriga världen⁵⁹. I en global jämförelse är den nordiska samförståndsmodellen förhållandevis unik. Globalt sett har mer ojämlika samhällen generellt lägre tillit och genom omvärldens influenser där övervakningssamhällets brister exponeras och informationskrigsföring tilltar blir lägre nivåer av tillit mer utbredd.

Tillit påverkar både ekonomisk och social utveckling – och därmed hållbar utveckling – genom att möjliggöra ekonomiska utbyten, bättre fungerande offentliga institutioner och för att öka kapaciteten för kollektivt handlande. Länder med större inkomstskillnader har generellt lägre nivåer av tillit, och vice versa. Men riktningen på orsaksambandet är inte klarlagt⁶⁰.

Globalt begränsas ofta tillit till släktskap, relationer och klan. I vårt svenska samhälle har rättsstaten lagt grunden för ”opersonlig” tillit även till människor man inte känner eller identifierar sig med⁶¹. Det finns dock indikationer på växande ”personlig tillit” till sin släkt eller klan (och misstro mot resten av världen). Unga nordeuropeer präglas i högre grad av individualism, sekularisering och anti-auktoriteter (MeWe-generationen)⁶². Trenden drivs troligen av en ökande ojämlikhet i samhället. Övervakningsskandaler och informationskrigsföring inriktat på att underminera traditionella auktoriteter spär sannolikt på utvecklingen. Dessutom gör den ökande transparensen att korruption och oegentligheter blir allt mer synligt vilket också driver på trenden av minskad tillit. För skogsnäringen gör trenden avtryck genom att det krävs allt mer oberoende granskare, märknings- och spårbarhetssystem samt genom att det offentliga inte ses som den primära garanten för hållbar utveckling.

Subkulturer och mikrolivsstilar blir allt fler

Internet och e-handeln, resor och migration gör vår vardag mer global. Individer letar efter sin identitet och tillhörighet utifrån nya normer och det bildas fler subkulturer. De nya subkulturerna definieras allt mer av enskilda individers konsumtionsval och värderingar.

Medelklassen har länge varit aktiva konsumenter för att bekräfta sin status, men idag blir valfriheten större och möjligheterna att skapa en tydlig identitet förstärks. I den växande medelklassen finns också en önskan att tillhöra ett sammanhang och ha en mening med livet speciellt bland ungdomar.

Genom internet och ökad e-handeln, resor och migration blir människors vardag allt mer global och tillhörigheten till traditionella sekulära grupperingar som by; stad; nation; släkt; klass; partitillhörighet etcetera får minskad betydelse. Personer finner istället identitet och tillhörighet utifrån andra normer, som värdegrunder eller gemensamma intressen.

De nya subkulturerna blir allt mer beroende av enskilda individers livsstilsval. Medvetna livsstilar skapas genom konsumtion av varor och tjänster, t.ex. kan noteras att

⁵⁹ <http://fof.se/tidning/2014/8/artikel/sveriges-unika-tillit-sjunker-kan-man-lita-pa-folk>

⁶⁰ Morrone et al. 2009. How Good is Trust. OECD Statistics Working Papers.

⁶¹ <http://fof.se/tidning/2014/8/artikel/sveriges-unika-tillit-sjunker-kan-man-lita-pa-folk>

⁶² <http://www.kairofuture.com/se/publikationer/books/the-mewe-generation/>

ungas konsumtion i Sverige ofta grundar sig i ett identitetsskapande och ett sökande efter status och bekräftelse⁶³.

Samtidigt blir konsumenternas inköpsbeteenden mer varierade då byten mellan olika subgrupper kan ske snabbt och även subgruppernas värderingar kan ändras snabbt beroende på vilken informationskanaler de utnyttjar.

Ökade krav på hållbarhet

På samtliga plan i samhället – hos enskilda individer, marknad och stat – växer kraven på hållbarhet. Det uppstår som en följd av ökad medvetenhet och konsumentmakt eller företagsstrategier för att möta denna efterfrågan på hållbarhet i fråga om t.ex. varor och tjänsters ursprung, sociala och ekologiska fotavtryck. Även politiska processer integrerar alltmer kraven.

Den enskilda människan har en ökad medvetenhet om trycket på naturresurserna och sociala orättvisor i världen, vilket skaver mot människans jakt på mening, hälsa och ett gott samvete. Det leder till en tilltagande användning av konsumentmakt för att efterfråga hållbarhet och ursprungsmärkning.

Hos marknadens aktörer ses hållbarhetskrav som en hygienfaktor för att stanna på marknaden och som konkurrensmedel för att ta marknadsandelar. Marknadsaktörer säkerställer sina produkter och tjänsters tillgång till konsumenterna, antingen genom hållbarhetspolicy eller annat Företags samhällsansvar (CSR), tredjepartsrevision och/eller spårbarhetssystem.

Den politiska sfären responderar på konsumenternas/medborgarnas/väljarnas preferenser genom att formulera vad som ska vara baslinjen i det offentligas styrmedel.

Trots att skog och skogsprodukter är förnybara och klimatnyttiga⁶⁴ tenderar kraven på dessa vara fler eller mer omfattande än motsvarande för fossila eller icke-förnybara alternativ.

Ökad överstatlighet och ökat motstånd mot överstatlighet

Globalt sett finns det en tendens att reglera fler frågor genom multilaterala överenskommelser, inte minst miljöfrågor. En ännu kraftigare tendens finns på EU-nivå där EU:s regelverk (acquis) ständigt har vuxit och därmed har det nationella politiska utrymmet minskat. Samtidigt, och framför allt i EU-sammanhang, har motståndet mot överstatlighet kraftigt vuxit de senaste åren.

Globalt sett har antalet multilaterala bindande överenskommelser ökat successivt. Ett tydligt exempel är de multilaterala miljöavtal (MEA:s) som antogs sedan FN-konferensen om miljö och utveckling (UNCED) 1992 – bl.a. FN:s klimatkonvention (UNFCCC) och konventionen om biologisk mångfald (CBD). Bakomliggande paradigmskifte i detta hänseende kan vara att jorden och naturen har börjats betrakta som en global gemensam nytta. Andra relaterade orsaker kan vara att globaliseringen medför ett större behov av att reglera samspelet mellan länder. Ännu tydligare ser vi ökningen på EU-nivå där EU:s acquis (lagstiftningsförsamlingen) ständigt växer vilket innebär att utrymmet för den nationella politiken minskar. Ett tydligt exempel är

⁶³

http://www.konsumentverket.se/Global/Konsumentverket.se/Best%C3%A4lla%20och%20ladda%20ner/rapport/2011/2011_13_Hur_handlar_unga.pdf

⁶⁴ Enligt IPCC är hållbart skogsbruk som behåller eller ökar kolförråden och producerar en årlig avkastning av timmer, fiber eller energi från skog på sikt är den strategi som kommer att generera den största bibehållna utsläppsminskningen över tid.

skogen: trots att skogspolitik är en nationell befogenhet (det finns ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik i EU-fördraget) finns det över hundra EU-policies (från frivilliga strategier till bindande lagar) med bäring på skog.

Samtidigt växer ett motstånd mot överstatlighet fram, kanske främst gentemot EU – i media, i folkliga protester och genom den kraftiga ökningen av EU-kritiska politiska partier och nationalistiska retoriken – i EU-medlemsstaternas parlament men även i Europaparlamentet^{65,66}. Det är dock inte enbart motståndet mot EU som kännetecknar denna utveckling utan även (semi-autonoma) regioner som mer och mer kämpar för att få mer självstyre eller för att bilda en egen stat (t.ex. Skottland, Katalonien).

Samarbeten och strategisk samverkan ökar i betydelse

I en snabbväxande och komplex omvärld, där individer och företag blir mer och mer specialiserade men också mer beroende av varandra, växer betydelsen av att samarbeta och samverka strategiskt med andra aktörer och mellan sektorer i integrerade helhetslösningar. Såväl inom näringslivet som mellan offentliga, privata och ideella aktörer blir detta alltmer avgörande för framgång.

Ömsesidiga beroenden växer i takt med att det internationella handelsutbytet ökar, ekonomier integreras, kommunikationerna effektiviseras och informationsutbyten växer. Nationsgränsernas betydelse minskar samtidigt som internationella organisationer och samarbetsforum får ökat betydelse i arbetet att underlätta hanteringen av frågor som internationell brottslighet, handel, transporter, miljö- och klimathot, migration med mera.

Individer och organisationer i samhället tenderar att bli alltmer specialiserade och fokuserade inom smalare områden - delvis som ett svar på en alltmer snabbväxande och komplex omvärld. Samtidigt tenderar de avgörande frågorna för organisationer och samhällen att växa, och falla utanför den enskilde aktörens påverkan. Detta leder till ett ökat ömsesidigt beroende mellan organisationer inom en mängd områden, och på alla nivåer i samhället – globalt, regionalt och lokalt.

Inom näringslivet blir det allt viktigare att ha stabila samarbeten med andra företag i den egna värdekedjan, men också med företag man kanske normalt konkurrerar med, eller aktörer i helt andra branscher. Det kan handla om att samordna resurser och tillgångar, att utveckla varandras erbjudanden genom varumärke, kompetens eller tillgång till kunskap om marknader, teknikutveckling eller juridiska förändringar.

I skogspolitiska sammanhang har vi sett landskapsansatsens tillväxt, där silotänk per sektor ger vika för mer multifunktionell markanvändning som skapar synergier mellan olika ekosystemtjänster såsom ökad biologisk mångfald samt minskar sårbarheten mot klimatförändringar⁶⁷.

Ökad förändringshastighet

Den ökade förändringshastigheten föder en ökad innovationstakt inom teknikutvecklingen kopplat till digitalisering, automatisering och bioteknik vilken samhället snabbt anpassar sig till.

Den snabba utvecklingen av nya tekniska lösningar kan över en natt förändra spelplanen för progressionen av rådande teknik. Utvecklingen drivs till stor del av ökad

⁶⁵ Se t.ex. Wilde et al. 2013. Contesting Europe. Exploring Euroscepticism in Online Media Coverage. ECPR Press, Colchester.

⁶⁶ Se t.ex. Topaloff 2012. Political Parties and Euroscepticism. Palgrave MacMillan, Hampshire.

⁶⁷ <http://blog.cifor.org/23834/landscape-approach-defies-simple-definition-and-thats-good?fnl=en>

digitalisering och globalisering där kompetens och kunskap snabbt flyttas mellan länder⁶⁸.

Ett exempel är att genetiskt modifierade organismer (GMO) – tekniken får allt starkare fotfäste internationellt med exempelvis kommersiella odlingar i Kina. Ett annat exempel är det fysiologiska fenomenet kall fusion⁶⁹ som visserligen ännu inte realiserats men om tekniken skulle göra det spås en helt ny marknad för billig energi. Ett nytt tekniksprång kan skapa en ny konkurrenssituation gentemot bland annat biotekniken kopplat till bioenergi från skogen.

Den tekniska utvecklingen kommer inte avstanna, vi har snarare ett behov av att anpassa oss till den, eller som Jan Stenbeck valde att sammanfatta det: ”Teknik slår alltid politik”.

Hur möter skogssektorn den snabba förändringshastigheten och kommande tekniksprång?

Värdeskapandet hittar nya former och nya affärsmodeller skapas

Den digitala tekniken har lett till radikalt förändrade sätt att skapa och distribuera värden i samhället. Vi ser en utveckling där alltmer konsumeras som tjänster genom nya distributionsformer, där människor utbyter mer värde direkt mellan varandra och där värdeskapande, finansiering och utveckling organiseras på nya sätt. Additiv tillverkning (3D-printing) bär på löften om mer distribuerad produktion.

Nya aktörslandskap och "tjänstefiering"

Med den digitala tekniken föds nya affärslösningar och påtagligt förändrade logiker för värdeskapande. När det gäller vardagliga saker som att lyssna på musik, titta på film, söka information, kommunicera eller handla begagnade saker av varandra går vi idag tillväga på helt andra sätt än för bara 10 år sedan. Företag som Blocket, Spotify, Netflix, Apple och Google har här varit med och helt ritat om verkligheten i en mängd branscher. Generellt sett ser vi en utveckling där mycket av det vi tidigare såg som varor idag konsumeras som tjänster. Företag och organisationerna erbjuder oftare en funktion, snarare än rena produkter. Driftsavtal, prenumerationer, streaming, uppgraderingar är några exempel som växer⁷⁰.

I denna omvandling förändras aktörslandskapet där mellanhänder försvinner – ibland ersatta av nya – och i bland ser vi helt nya aktörer som på grund av minskade inträdesbarriärer snabbt tar stora marknadsandelar.

Delningsekonomin - uppkopplade människor fördelar resurser och värden på nya sätt.

Pålitlig och snabb uppkoppling, tillsammans med specialiserade digitala plattformar, har gjort att människor idag lättare kan utbyta produkter, tjänster och information direkt med varandra – utan inblandning av onödiga mellanhänder. Blocket (saker och ting), AirBnB (övernattning), Uber (persontransporter), TripAdvisor (information för resande) och EatWith (matupplevelser) är alla exempel på digitala mötesplatser där människor direkt kan utbyta värden med varandra – tjänster som i grunden utmanar flera befintliga branscher och affärslogiker. Sammantaget ser vi framväxten av en

⁶⁸ Vinnova 2012. Så blir Sverige attraktivare genom forskning och innovation.

⁶⁹ http://www.nyteknik.se/nyheter/energi_miljo/energi/article3897350.ece

⁷⁰ Bones & Hammersley 2015. Leading Digital Strategy. Driving business growth through effective e-commerce. Kogan Page Ltd.

delningsekonomi (eng: sharing economy) som av allt att döma kommer fortsätta förändra och utveckla hur vi människor utbyter värden med varandra. Lösningarna inom delningsekonomin visar också på hur vi radikalt kan fördela och utnyttja samhällets resurser på långt mer effektiva sätt än idag.

Samskapandet och massornas växande inflytande

Möjligheten att på kort tid ackumulera resurser som saknas med hjälp av digital kommunikation anammas idag av allt fler individer och organisationer – såväl nystartade som etablerade. ”Crowdfunding” samlar människor som vill bidra finansiellt till att förändra världen, men som var och en inte har tillräckligt mycket resurser för att göra det på egen hand. Ett annat exempel är ”crowdsourcing”, ett uttryck som sammanfattar olika metoder för i digitala nätverk kraftsamla människors kunskaper och kompetenser i syfte att identifiera och utveckla lösningar på specifika problem⁷¹. Sedan tidigare ser vi hur olika wiki-lösningar och diskussionsforum byggts upp och vunnit inflytande. Nu skapas alltjämt nya arenor för det som ibland kallas ”pro-ams”, dvs. personer som inte har formell utbildning inom ett område men som många gånger agerar väl så skickligt som personer med formell utbildning - *professionella amatörer*.

Additiv tillverkning – mot en ny produktionslogik?

Med 3D-teknik och den snabba utvecklingen av additiv tillverkning (3D-printing) närmar vi oss en verklighet där fysiska föremål blir möjliga att dela, flytta och tillverka på helt nya sätt. Möjligheten att producera avancerade saker på ett effektivt sätt kan därigenom distribueras och tillgängliggöras till fler platser. Frågan är vilka material som kommer vara standard i framtidens distribuerade produktionssystem⁷².

Utarmning av ekosystemtjänster, inklusive biologisk mångfald

Världens skogar tillhandahåller en mängd olika tjänster och produkter som är av stor betydelse för såväl dagens som framtidens behov. Genom att förlusten av skogar och degradering av skogsekosystem fortsätter i många delar av världen, särskilt i tropiska och subtropiska regioner där en stor del av den globala biologiska mångfalden finns, utarmas också dess ekosystemtjänster.

Avskogning och utarmning av skogar är ett stort globalt hot som drivs av mänsklig aktivitet i huvudsak orsakad av ökat behov av jordbruksmark. Enligt FAO:s Global Forest Resources Assessment⁷³ har 239 miljoner hektar naturskog försvunnit mellan 1990 och 2015, även om avskogningstakten minskat under senare tid. Under samma tidsperiod har även andelen mark under någon form av skydd ökat, och 110 miljoner hektar plantageskog har tillkommit. Skogar och träd har stor betydelse för tillhandahållande av en rad ekosystemtjänster och förlusten av skog innebär en utarmning av ekosystemtjänster som är mycket viktiga för planetens och människans fortlevnad. Tillgång på vatten är t.ex. en sådan ekosystemtjänst som påverkas och studier från Stockholm Resilience Centre visar att användningen av sötvatten globalt nu är nära den kritiska planetära gränsen⁷⁴. Påverkan på vattencykeln medför i sin tur effekter på andra ekosystemtjänster som biodiversitet, tillgång på mat, m.m. vilket visar på att de olika ekosystemtjänsterna hänger ihop. World Resources Institute har visat att det finns möjligheter till att restaurera stora arealer degraderad skogsmark. Cirka två mil-

⁷¹ OECD 2015. OECD Digital Economy Outlook 2015. OECD Publishing, Paris.

⁷² Bryson et al. 2015. Handbook of Manufacturing Industries in the World Economy. Edward Elgar Publishing.

⁷³ <http://www.fao.org/forest-resources-assessment/en/>

⁷⁴ <http://www.stockholmresilience.org/21/research/research-news/1-15-2015-planetary-boundaries-2.0---new-and-improved.html>

jarder hektar mark anses ha potential att återskapas till någon form av trädbevuxet landskap. Med en strategisk kombination av skydd och hållbart brukande skulle dessa landskap kunna bidra till att stärka många av skogens ekosystemtjänster och samtidigt bidra till hållbar utveckling för lokala samhällen och industrier. Det finns inga formaliserade globala avtal om att restaurera skogsmark men flera frivilliga initiativ. I "The Bonn Challenge"⁷⁵ och "New York deklARATIONEN"⁷⁶ har regeringar, näringsliv och civilsamhället uttalat ambitioner om att avstanna avskogning och återskapa stora arealer degraderad land till 2030. "The Governors Forest and Climate Taskforce"⁷⁷ är ett annat initiativ där guvernörer från olika delar av världen gjort utfästelser att skydda och återskapa skogar i sina stater⁷⁷.

Den globala förlusten av biologisk mångfald fortsätter trots detta och en stor del av den biologiska mångfalden är knuten till skogsekosystem. Enligt vissa forskare⁷⁸ är den planetära gränsen för förlust av biologisk mångfald överskriden.

En utvärdering inom konventionen för biologisk mångfald⁷⁹ pekar på att det finns en märkbar positiv utveckling bland åtgärder, inte minst när det gäller skyddade områden, men att dessa åtgärder inte har lyckats hejda förlusterna av biologisk mångfald och att de bedöms fortgå även efter år 2020.

Konsekvenser av trenderna

Gruppen har identifierat fyra konsekvensområden.

1. Ökad förändringshastighet
 - a. Nya system för värdeskapande
 - b. Ökat fokus på innovationer och forskning
2. Förändrade marknadsförutsättningar
 - a. Förändrade handelsströmmar
 - b. Förändrad konkurrens- och attraktionskraft
 - c. Ökat konsumentinflytande
3. Förändrade politiska makt- och påverkansstrukturer
 - a. Ökad osäkerhet och instabilitet
 - b. Förändrad politisk styrning
 - c. Minskad tilltro till offentliga och traditionella informationskanaler
 - d. Good governance och socialt kapital
4. Förändrad syn på skog, skogsbruk och skogsprodukter & tjänster
 - a. Urbana preferenser
 - b. Ökad konkurrens om naturresurser och efterfrågan på restaurering och hållbart skogsbruk

⁷⁵ <http://www.bonnchallenge.org/>

⁷⁶ <http://newsroom.unfccc.int/nature-s-role/un-climate-summit-forests/>

⁷⁷ <http://www.gcftaskforce.org/about>

⁷⁸ Rockström et al 2009. A safe operating space for humanity. Nature 461/24. Och Steffen et al. 2015. Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet, Science 347/6223.

⁷⁹ Secretariat of the Convention on Biological Diversity 2014. Global Biodiversity Outlook 4. Montreal.

Ökad förändringshastighet

En stor del av trenderna identifierade av arbetsgrupp 4 pekar tydligt på hur snabb teknikutveckling, växande informationsflöden, förändrade marknader, omvandlingar i näringslivet samt beteende- och värderingsförändringar hos människor driver en allt snabbare förändring i ett självförstärkande system i en allt mer omfattande globalisering. Den snabba utvecklingen tenderar dock att sprida sig ojämnt över världen – dels geografiskt, men också i olika takt hos olika grupper i samhället. Den ojämna utvecklingen bidrar redan idag till spänningar i samhället, både globalt och lokalt. Spänningarna består i allt från värderingar och synsätt, till förmåga och möjlighet att hantera utvecklingen. Vi ser en stor risk att dessa spänningar kommer öka under kommande år.

En växande utmaning för svenska samhället – och dess aktörer inom politik, akademien, näringsliv och civilsamhälle – blir därför att hitta vägar till konstruktiv dialog och att balansera intressekonflikter. Därigenom kan vi stärka Sveriges konkurrenskraft globalt och bidra till global hållbar utveckling.

Nya system för värdeskapande

Traditionella värdeskapandesystem urholkas till förmån för nya former, kreativa lösningar och affärsmodeller^{80, 81} (t.ex. obeskattade finansieringsformer – bitcoins). Från ett konkurrensperspektiv är det fördelaktigt att ligga i framkant i utvecklingen i handling och i tanke. Detta förutsätter ökad flexibilitet, omvärldsanalys och kontinuerlig satsning på forskning & utbildning hos svenska aktörer, men som alltid i innovation och systemutveckling finns också risk att ”satsa fel”.

Frågornas komplexitet och förändringshastigheten - inte minst i fråga om konsumenternas val och preferenser - ställer krav på nytänkande, flexibilitet och tvärsektorieellt samarbete eftersom det blir allt svårare för den enskilde aktören att se och följa med i utvecklingen. De branscher/sektorer som lyckas etablera sådana samarbeten kommer kunna skapa konkurrensfördelar och möjligheter att påverka utvecklingen i närvärlden, de som inte lyckas riskerar att marginaliseras.

Ökat fokus på innovationer och forskning

En allt snabbare utveckling sker också inom forskning och innovationer, både i svensk och utländsk skogsindustri. Mängden akademiska skogsforskningsinstitut ökar internationellt, inte minst i nya skogsindustriländer som Kina, Indonesien och Brasilien. För att Sverige ska fortsätta att ligga i framkant blir det viktigt både att satsa på svensk forskning och utveckling inom industrin men också att stärka våra akademiska institutioner. Det är även viktigt att stödja akademiska- och innovationssamarbeten mellan länder, svensk forskning måste sträva efter att öka sin globala genomslagskraft och nätverksbyggande^{82, 83}.

⁸⁰ Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser 2009. De nya affärsmodellerna - värdeskapande affärsinnovationer. Dnr: 2009/275.

https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.201965214d8715afd13b959/1432665520146/Rapport_2010_09.pdf

⁸¹ Vinnova 2005. Värdeskapande innovationsmiljöer. VR 2005:15.

<http://www.vinnova.se/upload/EPIStorePDF/vr-05-15.pdf>

⁸² För svensk framgång inom forskning och innovation 2013–2016. Underlag till forsknings- och innovationsproposition från Vetenskapsrådet, VINNOVA, Formas, FAS, Statens energimyndighet och Rymdstyrelsen. <https://www.vr.se/download/18.65360ed133232dd75e8000802/For-Svensk-Framgang.pdf>

⁸³ NRA Sweden 2012. En nationell strategisk forskningsagenda för den skogsbaserade näringen i Sverige. <http://www.formas.se/PageFiles/14548/NRA%202020.pdf>

Förändrade marknadsförutsättningar

Snabb ekonomisk tillväxt i många av världens befolkningsrika länder tillsammans med ökad tillgång till utbildning och hälsovård genererar resurser för fattigdomsbekämpning och välståndsutveckling. Megatrender som urbanisering och digitalisering är globala, och en växande köpstark medelklass i dessa länder medför betydande förändringar i marknadsförutsättningar och handelsströmmar. Producenter blir konsumenter, råvarumarknader blir konsumtionsmarknader, och gränsen mellan utvecklade- och utvecklingsländer blir allt mer diffus.

I olika regioner i världen kommer drivkrafterna för samhällsutveckling att variera mellan politik och ekonomisk tillväxt. Exempelvis drivs Kina mer av ekonomi än av politik, Ryssland mer av politik snarare än ekonomi och i Turkiet har ekonomi hittills varit drivkraften men politiken får allt större inflytande. För svenska aktörer på den globala marknaden är kunskap och insikter om drivkrafterna på olika marknader avgörande för framgångsrika samarbeten och affärsstrategier

Förändrade handelsströmmar

Den starka ekonomiskt tillväxten i Kina har de senaste decennierna varit driven av varuexport, men inriktas nu allt mer till att drivas av inhemsk konsumtion. Utländska investeringar i Kina inriktas allt mer på produktion för konsumtion i Kina. Andra exempel är den kompetensdrivna utvecklingen i Indien, idag en global stormakt i mjukvaruutveckling. Vietnam har på kort tid växlat från att vara ett land med virkesbrist till att bli Asien störst virkeshandelshub. Brasilien är idag centrum för skogsteknisk utveckling tack vare sin snabbt växande skogsindustri. Dessa länder är exempel på länder med en växande befolkning och växande ekonomier som blir allt viktigare konsumentmarknader för svensk exportindustri. Nordafrika med sin unga befolkning är idag en av svensk sågverksindustris viktigaste marknader⁸⁴.

Avvägningar och prioriteringar mellan skogens olika värden skiljer sig internationellt till en del från de vi gör i Sverige, vilket bland annat kan innebära att skogen betraktas och nyttjas på olika sätt. En grundläggande förutsättning för att vara konkurrenskraftig i den internationella miljön är att förstå och möta kundbehov på olika lokala marknader, exempelvis vara medveten om värderingar hos en medelklassfamilj i Istanbul, Shanghai eller Rio. Deras konsumentmakt driver marknad- och affärsförutsättningar lokalt, men i och med att välståndet ökar i världen får de succesivt allt större påverkan på produkter och service samtidigt som den traditionella västeuropeiska kundens makt reduceras. Kanske kommer den tyska kundens tveksamhet mot GMO grödor att ersättas av den indiska kundens självklara fokus på att nyttja möjligheten⁸⁵. Svensk skogsnäring behöver bli mer inkluderande och bredda sin kompetensbas för att bättre förstå och anpassa sig till de nya marknadsförutsättningarna.

Förändrade handelsströmmar och minskad export från tidigare producentländer kan leda till en utökad produktion i dagens importregioner. Förhållandet kan också bli det omvända, att handelsströmmarna kan ändras på så sätt att dagens importregioner av träråvara utvecklas till nya producentregioner vilket kan innebära att dagens producentländer upplever en minskad efterfrågan på sin träråvara^{86, 87}. Strategisk omvärldsanalys för att kunna förutse förändringar och flexibilitet att ställa om till nya förhållanden blir viktigt för svensk skogsnäringens konkurrenskraft.

⁸⁴ Se bl.a. Skogsstyrelsen 2015. Global framtida efterfrågan på och möjligt utbud av virkesråvara. Rapport 2015:4.

⁸⁵ Se t.ex. utbredningen av GMO globalt på <http://www.nature.com/nature/focus/gm/map.html>

⁸⁶ Pepke 2008. Global Trade of Wood and Paper Products. <https://www.unece.org/.../DAM/.../GlobalTradePepke250908.doc>

⁸⁷ UNEP/FAO/UNFF 2009. Vital Forest Graphics. http://www.unep.org/vitalforest/Report/VFG_full_report.pdf

Förändrad konkurrens- och attraktionskraft

Genom att det har blivit lättare och billigare att bosätta sig i andra länder samt att arbeten blir mindre och mindre platsberoende blir det lättare för människor att flytta dit där de bästa förutsättningar för arbete och privatliv finns. Det medför en större risk för braindrain och konkurrens om humankapital mellan länder och regioner⁸⁸. Sveriges globala konkurrenskraft kan minska till följd av en minskad attraktivitet för personer, företag och institutioner med kunskap, kompetens samt investeringsmöjligheter. Å andra sidan har Sverige institutionella egenskaper som gynnar vår attraktivitet, exempelvis ett modernt, tryggt, rättssäkert och inkluderande samhälle med ett väl utvecklat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Ökat konsumentinflytande

Med mer globala marknader blir det svårare att förutse marknadsutvecklingen, utifrån konsumenters behov och preferenser med delvis nya värderingar som styr inköp och beteende. Konsumenternas ständiga tillgång till information i en uppkopplad framtid skapar risker och möjligheter. Lokala, små händelser får blixtnabbt globalt genomslag. Denna ”ultra-transparens” ställer nya krav på företag, inte minst beträffande etik och moral.

En annan, delvis kopplad marknadsförändring är konsumenters ökade vilja att bidra till en hållbar samhällsutveckling genom livsval och konsumtionsmönster. Detta tar sig uttryck i ökade krav på hållbarhet i utveckling och produktion av produkter och tjänster. Ett ökat fokus på hållbarhet leder högst troligt till att konsumenter kommer att vilja minska sin konsumtion av fossila råvaror vilket leder till ökad substitution av fossila produkter, ökad delningsekonomi eller inköp av upplevelser istället för produkter^{89, 90}.

Urbanisering medför att konsumenter får en ökad distans till naturen, vilket kan leda till minskad förståelse för brukande av skog, en oro för överutnyttjande av skogen och en ökad fokus på minskad avskogning^{91, 92}.

Företag behöver förutspå och tolka konsumenternas värderingar och syn på hållbarhet samt omsätta detta i nya produkt- och tjänsteerbjudanden för att bibehålla eller öka sina marknadsandelar.

Förändrade politiska makt- och påverkansstrukturer

Över tid ändras vår påverkan på samhället vi lever i, både global och i Sverige. Idag ses exempelvis en ökad geopolitisk instabilitet kopplat till handel, bland annat till följd av klimatförändringar och konkurrens om naturresurser. Konsumentinflytandet växer genom ökad informationstillgänglighet och digitalisering, och kraven på hållbar produktion och produkter blir starkare. Den politiska styrningen har ett större inslag av överstatliga regler. I utformningen av överstatliga regler är det en

⁸⁸ Docquier & Rapoport 2012. Globalization, Brain Drain, and Development. Journal of Economic Literature 50(3), pp.681-730.

⁸⁹ Nielsen Global Survey on Corporate Social Responsibility 2014. <http://www.nielsen.com/us/en/press-room/2014/global-consumers-are-willing-to-put-their-money-where-their-heart-is.html>

⁹⁰ IMB 2012. Market Indicator Report - Socially Conscious Consumer Trends - Sustainability. <http://www.agr.gc.ca/eng/industry-markets-and-trade/statistics-and-market-information/agriculture-and-food-market-information-by-region/global/socially-conscious-consumer-trends-sustainability/?id=1410083148827>

⁹¹ MCPFE 2007. Europeans and wood: What do Europeans think about wood and its uses. A review of Consumer and Business Surveys in Europe.

⁹² MCPFE 2003. Europeans and their Forests: What do Europeans think about Forests and Sustainable Forest Management? A review of representative public opinion surveys in Europe.

utmaning för små länder som Sverige att få gehör för sina förhållanden och prioriteringar. På flera håll i världen minskar samtidigt tilltron till staten som garant, till förmån för alternativa auktoriteter som blir alltmer normgivande.

Utveckling av handelsavtal mellan länder och regioner, fungerande finansiella system och robusta rättssystem blir en allt viktigare förutsättning för internationell handel och ekonomiskt tillväxt. Det är betydelsefullt för konkurrenskraften för ett litet och exportinriktat land som Sverige. Inom detta område är utvecklingen inte entydigt positiv, flera protektionistiska aktiviteter syns i vår omvärld.

Ökad osäkerhet och instabilitet

Multilaterala processer för att minska handelshinder och öka internationellt samarbete har under lång tid varit framgångsrika, exempelvis den europeiska frihandels-sammanslutningen (EFTA) och inom förbundet av sydostasiatiska nationer (ASEAN). På senare år kan svårigheter att nå avslut noteras, exempelvis pågående förhandlingar om frihandelsavtalet mellan EU och USA – transatlantiskt partnerskap för handel och investeringar (TTIP). Istället ökar antalet bilaterala lösningar mellan stora handelspartners. Vi ser också hur valutainterventioner och åtgärder för att stärka inhemska varor ökar i omfattning. För svensk del har vår möjlighet till handel stärkts till viss del genom vårt medlemskap i EU, även om den processen är viktad och svenska intressen måste balanseras mot andra medlemsländers intressen.

En ökad geopolitisk instabilitet leder till en större osäkerheter i handel och export, risk för ett sämre investeringsklimat och minskad möjlighet till långsiktigt samarbete kring gränsöverskridande utmaningar⁹³. Klimatförändringen och tillgång och rättvis användning av vatten är exempel på sådana utmaningar. Strävan efter ökad självförsörjningsgrad för att inte behöva vara beroende av andra ger sämre förutsättningar för handel. I förlängningen kan det innebära att samarbetsklimatet globalt och regionalt försämras samt att det blir svårare att formulera och nå gemensamma mål. Restaurering och hållbart brukande av skogar samt hållbar industriell utveckling kan bidra till att mildra dessa utmaningar.

Ökad konkurrens om naturresurserna kan leda till ökad geopolitisk osäkerhet och kan leda till ökad överstatlighet och/eller försvårad handel^{94, 95}. Det kan i sin tur påverka lönsamheten och intresset att aktivt bruka skog i Sverige till följd av begränsad handlingsfrihet och påverkade markpriser. En förändrad efterfrågan av skogsråvara kommer att öka behovet av ny teknik, mest troligt att få fram mer ekonomiskt rimlig råvara och ökat resursutnyttjande i befintliga industriella processer.

Skogsbrukare kan behöva anpassa skötseln till ett framtida klimat med andra mönster vad gäller nederbörd, temperatur och vind. Val av trädslag, provenienser och skötselprogram måste utvärderas och planeras under större osäkerhet och risk.

Förändrad politisk styrning

Klimatförändringar och ökad konkurrens om naturresurser riskerar att leda till ökad geopolitisk osäkerhet. Problemens globala och gränsöverskridande omfattning gör att överstatliga regler blir allt viktigare i många sammanhang. Minskat nationellt självbestämmande medför dock en risk att gemensamt utvecklade, nationella uppfattningar inte tas hänsyn till på överstatlig nivå. Även på nationell nivå kan målet att säkerställa att naturresurserna inte överutnyttjas leda till att andra samhällsmål omvärderas, ex-

⁹³ För sambandet mellan handel och geopolitik se bl.a. Laidi 2008. How trade became geopolitics. World Policy Journal 25(2), pp.55-61.

⁹⁴ Hendrix & Noland 2014. Confronting the Curse: the economics and geopolitics of natural resources governance.

⁹⁵ Butts 2014. Geopolitics of resource scarcity. Penn State Journal of Law & International Affairs, 3(2).

empelvis kan perspektivet ändras från privat ägande till synen att skogen ses som en kollektiv nytthet och markägarens flexibilitet i att bruka sin skog begränsas⁹⁶. Den påverkade förfoganderätten kan i förlängningen få effekter på lönsamheten och incitamentsstrukturen för att äga och bruka skog i Sverige.

En ökad styrning på såväl överstatlig som nationell nivå ökar behovet av metoder som hanterar målkonflikter på alla nivåer⁹⁷ – behov av ett effektivt flernivåstyre. Ökat fokus på gemensamma bindande regler (inom EU eller globalt) skapar förutsättningar för konkurrens på lika villkor. Samtidigt kan detta konsensusbehov leda till en ”minsta gemensamma nämnare” och att innovation hämmas (ingen vill gå före).

Minskad tilltro till offentliga och traditionella informationskanaler

Ett ökat informationsflöde leder till (a) förbättrad tillgänglighet av information; (b) informationströtthet; (c) svårigheter i att avgöra vad som är fakta/sanning och propaganda (informationskompetens); (d) högre krav på kommunikationskompetens för att lyckas i att nå ut med ”sitt” budskap till samhället (t.ex. kunna presentera komplexa frågeställningar på ett lättillgängligt sätt)⁹⁸.

Vi ser idag på många håll i världen ett allt större ifrågasättande av information. Man tror många gånger hellre på närstående källor än offentlig information⁹⁹, vilket innebär att det blir svårare för producenter att förmedla fakta och korrigera ”fel”¹⁰⁰. Det skulle exempelvis kunna försvåra omställningen till förnybara produkter.

Jämfört med tiden för nationalstaternas tillväxt har tilliten till det offentliga roll som garant för att säkerställa samhällets gemensamma bästa på lång sikt avtagit, även i Sveriges som relativt sett har stor tilltro till stat och myndigheter¹⁰¹. De tilltagande kraven på verifiering av skogsprodukters hållbarhet riskerar att sänka konkurrenskraften på träbaserade produkter jämfört med konkurrerande alternativ som inte nödvändigtvis avkrävs samma typ av verifiering av hållbarhet. Verifieringen på en varas hållbarhet, exempelvis med hjälp av certifiering, kan också vara en konkurrensfördel¹⁰².

Med alternativa auktoriteter, som inte kopplats till ett demokratiskt ansvarsutkrävande, blir makt- och ansvarsfördelningen mellan samhällets parter mer otydlig. Minskad tillit till stat och myndighet som garant medför att marknadsorgan med egna styrningssystem, som exempelvis certifieringssystem, kan få en ökad betydelse¹⁰³. Om maktutövningen inte uppfattas som representativ och inte har stöd i de breda folklagren i alla delar av landet finns en risk att polariseringen mellan de som har inflytande och de som påverkas ökar.

⁹⁶ Humphreys 2009. Discourse as ideology: Neoliberalism and the limits of international forest policy. *Forest Policy and Economics*, Volume 11, Issues 5-6, Pages 319-325.

⁹⁷ Arts & Buizer 2009. Forests, discourses, institutions: A discursive-institutional analysis of global forest governance. *Forest Policy and Economics*. Volume 11, Issues 5-6, Pages 340-347.

⁹⁸ Se t.ex. begrepp som ”information overload”, ”infobesity” och ”infoxication”

https://en.wikipedia.org/wiki/Information_overload

⁹⁹ Se t.ex. Zhang et al. 2009. The revolution will be networked: the influence of social networking sites on political attitudes and behavior. *Social Science Computer Review*, June 12, 2009.

¹⁰⁰ Se t.ex. Johnson & Kaye 2015. Site Effects. How reliance on social media influence confidence in the government and news media. *Social Science Computer Review* 33(2), pp.127-144.

¹⁰¹ <http://www.oecd.org/gov/trust-in-government.htm>

¹⁰² FAO 2000. Asia-Pacific Forestry Commission. In-session seminar: certification and forest product labelling: a review. Secretariat note. <http://www.fao.org/docrep/meeting/X5967E.htm>

¹⁰³ Pappila 2013. Forest certification and trust - Different roles in different environments. *Forest Policy and Economics* 31, pp. 37-43.

Good governance och socialt kapital

System för samhällsstyrning som baseras på transparens, dialog och delaktighet ökar det sociala kapitalet i alla delar av samhället¹⁰⁴. En utvecklad hållbar skogsnäring som leder till fler arbetstillfällen, ökad försörjningsförmåga och som har god attraktionskraft för unga, kan öka förutsättningarna för goda livsbetingelser på landsbygden och därmed minska inflyttning till städer. Det kan motverka omfattande migration från landsbygd till städer som medför svårigheter att hitta arbete och en meningsfull roll i växande städer, risk för social utslagning och en grogrund för radikaliserings och parallellsamhällen. Detta gäller såväl i Sverige som i utvecklingsländer.

System som uppmuntrar samverkan och strategiska samarbeten inom men kanske framför allt utanför konventionella strukturer ökar förtroendekapitalet mellan markägare, skogsbrukare, civil- och naturvårdsorganisationer, industri, forskning och myndigheter. Transparenta regleringar och förvaltningsystem för skogsbruket, demokrati och mänskliga rättigheter ger möjlighet för den enskilde och för lokala organisationer att påverka politiker och andra makthavare¹⁰⁵. Sverige har ur ett internationellt perspektiv väl utvecklade system för samhällsstyrning som kan bidra till utvecklingen av andra länders system och ökat socialt kapital, generellt men även inom skogsbruk och skogsförvaltning.

Förändrad syn på skog, skogsbruk och skogsprodukter & tjänster

Traditionellt fokus på virkesproduktion har luckrats upp och förändringen reflekteras i allt högre grad av en bredare efterfrågan på skogens olika ekosystemtjänster och kompensationskrav. En konsekvens är att målkonflikterna riskerar att öka mellan de olika nyttorna inom skogen. Samtidigt öppnas möjligheter upp för nya affärsmodeller, produkter och tjänster från, i och runt skogen. En ökad konfliktnivå i skogen riskerar att leda till att samhället styr om till andra råvaror som uppfattas som mindre kontroversiella, vare sig det är subjektivt eller objektivt.

Skogsrika länder med få invånare, exempelvis Sverige riskerar att ha litet inflytande i olika besluts-sammahang, exempelvis EU. En bristande förståelse av specifika nordiska förutsättningar gör oss mer känsliga för omvärldens syn på skog och skogsbruk. Mest avgörande är den syn som kommer dominera i inflytelserika länder och/eller på tillväxtmarknader, och denna syn kan komma att variera mellan olika marknader.

Hur skogens roll i klimatarbetet uppfattas kommer i hög grad påverka hur vi ser på skogen och virket som resurs och därmed de beslut som fattas politiskt likväl som i marknadsbaserade system.

Urbana preferenser

Urbaniseringen innebär en ökad distans till skogen och en minskad förståelse för brukandet av skogen. Samtidigt ökar värderingen att bevara skogar och intresset av skogar som upplevelse. De urbana preferenserna med ökade krav på ekologisk och social hållbarhet antas påverka hur vi i framtiden sköter skogen och skapar internationell attraktivitet¹⁰⁶.

¹⁰⁴ En skoglig case-study i detta hänseende beskrivs i: Magno 2001. Forest Devolution and Social Capital. State-Civil Society Relations in the Philippines. Environmental History 6(2), pp.264-286.

¹⁰⁵ Se t.ex. flera av studierna i:

EFI 2010. Forest Policy and Economics in support of Good Governance. EFI proceedings 58. http://www.efi.int/files/attachments/publications/efi_proceedings_58_net.pdf

¹⁰⁶ MCPFE 2003. Europeans and their Forests: What do Europeans think about Forests and Sustainable Forest Management? A review of representative public opinion surveys in Europe.

Det blir allt viktigare att förstå vilka krav som kommer att ställas på framtidens produkter för att förbättra och trovärdigt kommunicera svenska skogsprodukters och tjänsters hållbarhet för att öka efterfrågan på den nationella och internationella marknaden. Förlorar marknaden tilltro till hållbarheten i svenska skogsbaserade produkter och tjänster slår detta hårt mot efterfrågan på svensk skogsråvara och minskad svensk export vilket påverkar Sveriges ekonomiska utveckling negativt. Det minskar också Sveriges möjlighet att bidra till hållbart skogsbruk globalt.

Som reaktion på urbant präglade konsumentkrav och förändrande konkurrensmönster ökar andra branschers intresse att kompensera sin påverkan genom ekologisk och biodiversitetskompensation vilket ökar efterfrågan på naturvårdstjänster och bevarande av skog.

Dessa förändrande förutsättningar och behov skapar nya möjligheter och nya värdekedjor av skogsmarkens ekosystemtjänster vilket ger nya affärsområden för svensk skogsnäring.

Ökad konkurrens om naturresurser och ökad efterfrågan restaurering och hållbart skogsbruk

Jordens växande befolkning och ett ökat välstånd, i kombination med klimat- och miljöförändringar, ökar konkurrensen om naturresurserna¹⁰⁷. Mänskligheten är därmed pressad att snabbt ställa om samhällena mot mer förnybart & koldioxidsnålt, restaurera och bevara ekosystemen och utveckla hållbara samhällssystem och industrier. Det kan innebära omfattande livsstilsförändringar. Strävan att ersätta icke förnyelsebara material med förnybara ökar efterfrågan på råvara från skog och jordbruk, och konkurrensen om markanvändning riskerar att öka¹⁰⁸.

I en biobaserad ekonomi kommer den övergripande markanvändningen förändras för att i landskapen producera mat, fiber, bränsle och foder. Prioriteringar förändras och incitament skapas på lokal, nationell och internationell nivå som påverkar investeringarna i odlingsystem och industri, inom skogs- och jordbruket.

Restaurering av utarmad mark till multifunktionell användning inklusive utveckling av hållbart skogsbruk med ett lönsamt, tillväxtskapande företagande i hela värdekedjan blir allt viktigare för hållbar utveckling globalt.

Lösningar för att anpassa och begränsa climateffekter, säkra tillgång till rent vatten och jämna ut vattenflöden, bevara biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster, utveckla värdiga livsvillkor, lönsamma industrier och värdeskapande genom förnybara och cirkulära produkter, blir alltmer uppmärksammade och eftertraktade. De aktörer/länder som har smarta lösningar och kompetens i dessa frågor kommer att ha en strategisk möjlighet till påverkan och kunskaps/tjänsteexport. T.ex. kan erfarenhet och kunskap vunnit från restaureringsprocessen i den svenska skogen de senaste drygt 100 åren möjliggöra en effektivare process i andra delar av världen. Det kan också öka drivkrafterna till nya affärsmöjligheter för svensk skogsnäring.

¹⁰⁷ <http://www.unfpa.org/world-population-trends>

¹⁰⁸ OECD 2014. Environmental Outlook to 2050.

Bilaga 3: Översikt internationella skogsrelaterade processer/initiativ samt biståndsrelaterade aktiviteter

Listan nedan ger en överblick av internationella skogsrelaterade processer/initiativ samt biståndsrelaterade aktiviteter som finns i nuläget – observera att listan kan se annorlunda ut om t.ex. 5-10 år eftersom vi lever i en dynamisk värld. Listan gör ej heller anspråk på att vara heltäckande. För översiktighetens skull har processerna grupperats enligt följande uppdelning; mellanstatliga processer (global, regional, subregional, EU); forskningsplattform; marknadsbaserade processer; rättighetsbaserade processer och biståndsrelaterade aktiviteter (här kan viss överlappning förekomma med övriga kategorier).

Listan har inom arbetsgrupp 4 fungerat som ett underlag till diskussion kring följande frågor:

1. Vilka processer är viktiga för Sverige eftersom de påverkar eller kan komma att påverka skogar, skogsbruk och skogssektorn i Sverige?
2. Vilka processer är viktiga för Sverige eftersom det finns möjlighet i dessa processer att uppnå de målbilder vi har genom det Nationella Skogsprogrammet?

Utifrån svaret på ovanstående frågorna kan en prioritering av processer göras. För att kunna svara på ovanstående frågor och för att kunna göra det i framtiden behövs det en omvärldsbevakningsfunktion – med brett deltagande, återkommande dialog – t.ex. som en politisk prioriterad fortsättning på dialogen i den nationella skogsprogramsprocessen. Funktionen analyserar och utvärderar vad som pågår internationellt och vilka processer/plattform/initiativ som är viktiga för Sverige (i ljuset av fråga 1 och 2).

Mellanstatliga processer	
Globala processer	
Internationella skogsarrangemanget – UNFF	FN:s skogsforum (UNFF) träffas varje år för att diskutera och enas om inriktningen på förvaltningen av världens skogar. Collaborative Partnerships on Forests (CPF) som är en samordningsfunktion av fjorton internationella skogsorganisationer ingår i det internationella skogsarrangemanget. Arrangemanget servas av ett sekretariat som är placerat vid FN:s högkvarter i New York. Nuvarande mandat sträcker sig fram till 2030.
COFO (FAO)	Inom ramen för FAO:s skogsbrukskommitté diskuterar medlemsstaterna aktuella frågor och tar initiativ för att bidra till utvecklingen och förvaltningen av skogsresurserna samt ge vägledning till arbetet inom FAO:s skogsavdelning. COFO anordnas vart annat år.

SDGs skog	I september 2015 antogs de globala målen för hållbar utveckling (SDG). Dessa har utvecklats och förhandlats under 3 års tid och skog återfinns huvudsakligen under mål 15, men det är tydligt att skogen kan bidra till uppfyllelsen av flera av de 17 målen. Detta arbete kopplas starkt samman med PGU arbetet, ny biståndspolitisk plattform och arbetet med en rad olika framtidsstrategier inom Regeringen (däribland det nationella skogsprogrammet).
ITTO	Internationella tropiska timmerorganisationen (ITTO) hanterar det avtal som främjar hållbart skogsbruk och handel med tropiskt timmer och produkter från hållbart skötta tropiska skogar. ITTO:s rådsmöte hålls en gång om året och är en plattform för möten mellan producent- och konsumentländer av tropiskt virke.
FN:s klimatkonvention (UNFCCC)	FN:s klimatkonvention möts varje år för att diskutera och besluta om målsättningar och åtgärder för att, dels minska nettoutsläppen av växthusgaser, dels anpassa samhället till framtida klimatförändringar. Skogens och skogsbrukets roll för klimatet är en viktig del i förhandlingarna för både i-länder och u-länder. Markanvändning, förändring av markanvändning och skogsbruk (LULUCF) samt REDD+ är frågor som starkt berör skog. Vid klimattoppmöte som FN-generalsekreteraren anordnade 2014 antogs även New York deklARATIONEN kring skogar som bl.a. sätter som mål att halvera skogsförlusten till 2020 och helt stanna den till 2030.
Konventionen om biologisk mångfald (CBD)	<p>Parterna till konventionen möts vartannat år för att diskutera och besluta om åtgärder för att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bevara biologisk mångfald • nyttja dess beståndsdelar på ett hållbart sätt • rättvist fördela den nytta som uppstår vid nyttjandet av genetiska resurser <p>Vid partsmötet 2010 (COP 10) i Nagoya, Japan, beslutade parterna om en strategisk plan med fem övergripande mål och 20 delmål (Aichimålen) i syfte att hejda förlusten av biologisk mångfald på global nivå.</p>
Regionala processer	
Forest Europe	Samarbetsprocess mellan 46 signatärstater (inklusive Europeiska Kommissionen) sedan 1990 under ledning av skogsansvariga ministrar i Europa. Huvudämne är

	främjande av hållbart skogsbruk (SFM) genom en rad olika verktyg, såsom rapportering av kriterier och indikatorer för hållbart skogsbruk
UNECE	UNECE är FN:s regionala kommission för Europa för att gynna ekonomisk tillväxt i regionen. Skogsfrågor sorterar under kommittén för skog och skogsindustri (COFFI). Fokus i detta samarbete ligger i att tillhandahålla information, data och analyser inklusive framtidsstudier om skogssektorn samt är ett forum för policydiskussioner som berör skogssektorn. Åtta undergrupper – så kallade teams-of-specialists finns, på en rad olika områden.
FAO	FAO:s regionala skogskommission för Europa (EFC) har bl.a. som roll att samla in och framföra de europeiska prioriteringarna till FAO:s globala skogskommitté (COFO). UNECE COFFI och FAO EFC har ett nära samarbete, bl.a. genom det gemensamma sekretariatet i Genève och gemensamma möten. Vid gemensamma mötet 2013 antogs en handlingsplan för grön ekonomi och ett gemensamt arbetsprogram för både COFI och EFC.
EUFORGEN	European Forest Genetic Resources Programme (EUFORGEN) är ett sameuropeiskt samarbetsprogram för att utveckla och bevara skogsgenetiska resurser.
Subregionala processer	
Nordiska Ministerrådet	Det nordiska skogssamarbetet fokuserar på att främja ett hållbart nyttjande av skogen och en hållbar utveckling av skogsbruket och dess värdekedja inkl. genbevarande.
Boreala samarbetet	SE, FI, RU, US, CA och NO, är en del av den boreala zonen. Skogen i detta område, som i huvudsak består av barrskog, har många likheter med likartade möjligheter och problem. Därför diskuteras det om ett förstärkt samarbete inom den boreala regionen . Ett utökat samarbete mellan dessa länder skulle ge många synergieffekter, bl.a. inom forskning och innovation.
Barents	Skogsfrågor inom Barentssamarbetet hanteras inom "Barents Forest Sector Task Force" (BFSTF) som är en undergrupp till den mellanstatliga arbetsgruppen för ekonomi. BFSTF leds för närvarande av Finland.

EU nivå	
Landsbygdsprogrammet	EU medlemsstater kan använda landsbygdsprogrammet för att även finansiera skogliga åtgärder. Programmet utvärderas regelbundet.
EU:s skogsstrategi	EU:s skogsstrategi (2013) syftar åt en bättre koordinering inom EU angående skogsrelaterade policier. I nuvarande strategi har KOM valt att särskilt fokusera på att vid 2020 kunna visa på hållbarheten i det europeiska skogsbruket.
EU:s strategi för Östersjöregionen	Under det senaste svenska ordförandeskapet i EU 2009 antog rådet en strategi för Östersjöregionen. Utöver strategin tog Kommissionen fram en handlingsplan där skog ingår som en del av ett prioriterat område och en rad konkreta "flaggskeppsprojekt" har utvecklats för att säkerställa genomförandet av handlingsplanen.
LULUCF	I nuläget håller KOM på med att ta fram ett förslag på EU bokföringsregler för LULUCF (markanvändning, förändring av markanvändning samt skogsbruk) gällande EU:s klimat- och energiramverk 2030.
EU:s klimat- och energiramverk 2030	Under hösten 2016 förväntas EU:s nya energi & klimatpaket med ny hållbarhetspolitik för bioenergi, sannolikt genom bindande regler för fasta och gasformiga biobränslen, inklusive träbränslen.
EU:s strategi för biologisk mångfald	EU:s strategi för biologisk mångfald (2011) innefattar ett specifikt mål för skogar som syftar åt att: ta bättre hänsyn till biologisk mångfald inom ramen för Landsbygdsprogrammets åtgärder; främja att skogsägare skyddar och ökar biologisk mångfald i skogen; integrera biologisk mångfaldsåtgärder i skogsbruksplaner.
FLEGT handlingsplan	EU FLEGT (Forest Law Enforcement Governance and Trade) förordningen (2003) syftar bl.a. till att ingå frivilliga partnerskapsavtal med tredje land för att kunna ställa krav på laglighet av importer av trädbaserade produkter till EU. I nuläget pågår diskussioner inom EU kring utvärderingen av FLEGT handlingsplanen och vad den åstadkommit hittills. EU:s timmerförordning (2010) fastställer skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden. Förordningen syftar till att

	<p>motverka handel med olagligt avverkat virke och trävaror från sådant virke inom EU. 2015 genomfördes en översyn och i juni 2016 antogs rådsslutsatser på basis av utvärderingen av FLEGT-handlingsplanen och översynen av timmerförordningen.</p>
Avskogning och utarmning av skogar	<p>2013 offentliggjorde KOM en studie kring påverkan av EU:s konsumtion på avskogning i världen. I december 2015 har KOM skrivit kontrakt med ett konsultkonsortium för att göra en genomförbarhetsstudie kring en EU handlingsplan kring avskogning. Eventuella förslag kan komma från KOM efter att studien är färdig vid årsskiftet 2016-2017. Det finns kopplingar med FLEGT handlingsplanen.</p>
Forskningsplattform	
IUFRO	<p>International Union of Forest Research Organisations (IUFRO) är ett globalt nätverk för skogsvetenskapliga forskningsarbeten. Aktiviteterna spänner över ett antal forskningsområden, allt ifrån skogsbruk, skogsekonomi, trädjordbruk (agroforestry), sociala och kulturvärden. Biologisk mångfald till förädling och skogspolicy.</p> <p>Vart femte år anordnas IUFRO:s världskongress då mer än 3000 forskare och beslutfattare träffas för att utbyta kunskap och ta del av senaste forskningsresultat. SLU deltar i IUFRO:s arbete och en rad olika forskare från SLU har en rad olika viktiga nyckelposter och koordinerar olika forskningsnätverk inom ramen för IUFRO.</p>
CIFOR	<p>Center for International Forestry Research är en icke vinstdrivande vetenskaplig institution med säte i Bogor, Indonesien. CIFOR bedriver forskning kring skog och markanvändning globalt, med en multidisciplinär och faktabaserad ansats i syfte att förbättra villkoren för människor och miljö.</p>
EFI	<p>European Forest Institute är dels en internationell konvention och dels ett internationellt skogsforskningsinstitut, som främst arbetar med policyfrågor på skogsområdet. EFI-rådet (ratificerade länder) möts en gång vart tredje år med representanter för de 21 medlemsländernas regeringar (inklusive Sverige). En annan del av EFI är "EFI association" där olika länders forskningsinstitut och andra skogsaktörer är medlemmar och de träffas en gång per år.</p>

IIASA	International Institute for Applied Systems Analysis är ett internationellt forskningsinstitut som forskar kring de kritiska frågorna om de globala miljömässiga, ekonomiska, tekniska och sociala förändringar som vi står inför i det tjugoförsta århundradet.
SNS	SamNordisk Skogsforskning är ett samarbetsorgan som finansieras med medel från nordiska ministerrådet. Det övergripande målet för SNS är att främja forskning om skogens olika funktioner i ett hållbart skogsbruk, samt att ge råd till NMR i skogliga frågor. SE innehar ordförandeskapet för SNS under 2014 -2017. Lokalisering vid SLU, Alnarp.
"Marknadsbaserade" processer /Viktiga processer i civilsamhället	
Skogscertifieringssystem	System för tredjepartsverifiering av skogsbruk och virkets spårbarhet. Fungerar även som fora för dialog mellan intressenter för att definiera hållbart skogsbruk och uttrycka dessa definitioner i nationella och/eller globala standarder, Exempel på system: <ul style="list-style-type: none"> • Forest Stewardship Council (FSC) • Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC)
Certifieringssystem för jordbruksgrödor	System för tredjepartsverifiering av jordbruksgrödor som har direkt eller indirekt påverkan på markanvändning och skog, t ex avskogning. Fungerar även som fora för dialog mellan intressenter för att definiera hållbart brukande och uttrycka dessa definitioner i nationella och/eller globala standarder. Exempel: <ul style="list-style-type: none"> • Roundtable on Sustainable Palmoil (RSPO) • Round Table on Responsible Soy (RTRS) • Sustainable Agriculture Network (SAN)
Certifieringssystem för bioenergi	System för certifiering/verifiering av bioenergi som omfattar råvaror som har direkt eller indirekt påverkan på skog och markanvändning. Omfattar oftast både på produktion av råvaran (ex träråvara, jordbruksgrödor etc.) samt krav på verifiering av växthusgasbalanser. Vissa fungerar även som forum för dialog mellan intressenter för att definiera hållbart brukande och uttrycka dessa definitioner i nationella och/eller globala standarder

	<p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roundtable on Sustainable Biomaterials (RSB) • Sustainable Biomass Partnership (SBP)
Annan standardisering	<p>Utveckling av standarder för system och processer, med eller utan tredjepartsverifiering, inom ramen för International Organization for Standardization (ISO) eller European Committee for standardization (CEN).</p> <p>Exempelvis inom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bioenergi • Bygg-och inredning • Spårbarhet
Standarder och initiativ för klimatkompensation	<p>Frivilliga program och initiativ i syfte att reducera utsläpp av växthusgaser genom transparent mätning och rapportering samt investering i klimatsmarta alternativ.</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carbon Disclosure Project (CDP) / Forest Footprint • Verified Carbon Standard • Gold Standard
Initiativ/ standardutveckling kopplat till ekologisk kompensation	<p>Frivilliga program och initiativ i syfte att utveckla regelverk för s.k. ekologisk kompensation (t ex kompenserande åtgärder för exploatering/ markomvandling av skog).</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Business and Biodiversity Offsets Programme

<p>Marknadsbaserade initiativ och åtaganden kopplade till hållbart skogsbruk, avskogning etc.</p>	<p>Initiativ för att driva förändring mot hållbar utveckling genom affärsverksamheten. Drivs av/med deltagande av ledande företrädare för en rad industrigrenar, med fokus på råvaror, tillverkning, distribution och försäljning av främst konsumentnära produkter. Medlemskap i dessa initiativ är förknippade med vissa specifika åtaganden på företagsnivå.</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consumer Goods Forum (CGF) • World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) • Tropical Forest Alliance 2020 (TFA 2020) • WWF Global Forest and Trade Network (GFTN)
<p>”Lösningsorienterade” plattformar för dialog</p>	<p>Plattformar (”think tanks”) för dialog kring utmaningar kopplade till skog och hållbar utveckling. Ofta med representation från en mångfald av intressen och perspektiv, inte sällan kopplade till metodutveckling och framtagande av fakta kring utvecklingen inom viktiga områden.</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Forest Dialogue (TFD) • World Resources Institute (WRI) inkl. Global Forest Watch, Forest Legality Alliance etc. • Innovation Forum • The Forest Trust (TFT) • Global Canopy Programme (GCP) • Natural Capital Leaders Platform • Chatham House
<p>”Rättighetsbaserade” processer / initiativ</p>	
<p>Mänskliga rättigheter</p>	<p>Program och initiativ kring mänskliga rättigheter generellt.</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UN Declaration on Human Rights (UDHR)
<p>Ursprungsbefolkningsrättigheter</p>	<p>Program och initiativ kring urfolkens rättigheter.</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ILO 169 • UNDRIP • FPIC

Anställdas rättigheter	Program och initiativ kring anställdas rättigheter.
”Lösningsorienterade” plattformar för dialog och påverkan med rättighetsfokus	<p>Plattformar (”think tanks”) för dialog och påverkan kring mänskliga rättigheter kopplade till skog. Ofta med representation från en mångfald av intressen och perspektiv, inte sällan kopplade till metodutveckling och framtagande av fakta kring utvecklingen inom viktiga områden.</p> <p>Exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rights and Resources • Forest Peoples Programme • Living Wage Coalition
Biståndsbaserade processer/aktiviteter	
UNFCCC och REDD+	Sida representeras av miljöhelpdesken i den svenska delegationen.
UN-REDD	Sida ger inget ekonomiskt stöd till UN-REDD, men har en sekondering med start maj 2016.
FLEGT	Stöd till EFI och till FAO-FLEGT Programme samt emellanåt deltagande i EU:s Brysseldiskussioner runt FLEGT.
CBD	SwedBio (program på Stockholm Resilience Centre) som finansieras av Sida brukar delta i den svenska delegationen som företrädare för utvecklingsperspektivet.
Finansiellt stöd från Sida	
IIED	Sida ger kärnstöd till denna organisation som har stora skogsrelaterade program.
IUCN	Förutom att Sida ger kärnstöd till IUCN har Sida några regionala IUCN-stöd till Afrika och Asien. IUCN har stora skogsrelaterade program.
WRI	Sida ger kärnstöd till denna organisation som har stora skogsrelaterade program.
International Land Coalition (ILC)	Kärnstöd till ILC
Rights and Resources Initiative (RRI)	Kärnstöd samt stöd till informellt nätverk för statliga skogschefer i skogsrika län-

	der, "MegaFlorestais", där Sverige deltar för fjärde året i rad
The International Land and Forest Tenure Facility	Sida ger kärnstöd
RECOFTC (Regional Center for Community Forestry)	Sida ger kärnstöd till RECOFT
FAO Forest & Farm Facility	Stöd för att bygga kapacitet hos producentorganisationer (small-scale forest users).
African Forest Forum (AFF)	Kärnstöd till AFF
CGAR	Genom stöd till CGAR ges också indirekt stöd till CIFOR
	Stort resiliens-program med USAID för att bygga kapacitet på Afrikas horn och i Sydostasien, Guidance for Resilience in the Anthropocene: Investments for Development (GRAID) där Stockholm Resilience Centre deltar med kapacitetsutveckling.
WWF, Naturskyddsföreningen, We Effect	Är Sidas svenska ramorganisationer som har skogsrelaterade insatser. We Effect samarbetar exempelvis med Forest & Farm Facility.
Bilateralt samarbete	
	Bilateralt finns skogsrelaterade program i Albanien, Kosovo, Burkina Faso, Mali, Regionalt Afrika, Regionalt Asien (RECOFTC). Det kanske blir något snart i Mocambique, DRC, Liberia...
Övrigt	
European Tropical Forest Adviser's Group (ETFAG)	Ett ytterst informellt nätverk där handläggare, rådgivare och mottagare av stöd träffas en gång per år och uppdaterar varandra om vad som är på gång.

Bilaga 4: Globala målen för hållbar utveckling

De 17 globala målen för hållbar utveckling med 169 delmål antogs under FN:s toppmöte för hållbar utveckling den 25-27 september 2015. De globala målen för hållbar utveckling är universella, och fokuserar därför lika mycket på Sverige och Norden som de gör på världens fattigaste länder.

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

